

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

SAPLANTILI TAKİP İLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİ BELİRLEMeye

YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sıdika SAĞLAM

MALATYA-2024

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

SAPLANTILI TAKİP İLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİ BELİRLEMEYE
YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SIDIKA SAĞLAM

Danışman: Doç. Dr. Yağmur ULUSOY

MALATYA-2024

	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	
		Yayın Tarihi	
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ		Revizyon No	
EĞİTİM BİLİMLERİ		Revizyon Tarihi	
ENSTİTÜSÜ		Sayfa No	

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

SAPLANTILI TAKİP İLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİ BELİRLEMEYE
YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Yağmur ULUSOY

HAZIRLAYAN

Sıdıka SAĞLAM

Jürimiz tarafından .../.../20... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez oybirliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1.
2.
3.

ONAY

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve/..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Doç. Dr. Eyüp İZCİ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Yağmur ULUSOY'un danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım *Saplantılı Takip İle Baş Etme Stratejilerini Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması* başlıklı çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Sıdika SAĞLAM

ÖNSÖZ

Tezimin araştırma konusunu belirlememe yardımcı olan, bu süreçte beni sabırla destekleyen, cesaretlendiren, bilgisi, azmi ve tecrübesi ile örnek aldığım değerli danışmanım sayın Doç. Dr. Yağmur ULUSOY'a teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimimde ve tez sürecimde bana destek ve yardımlarını sunan Prof. Dr. Abdullah ATLI, Doç. Dr. Murat CANPOLAT ve Dr. Öğr. Üyesi Metin ÇELİK hocalarıma teşekkür ederim. Jüri üyesi olarak tezime önerileri ile katkı sunan Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre Ayna'ya teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni destekleyen, cesaretlendiren, zor zamanlarımda yanımda olan, beni bugüne getiren annem Sevgi SAĞLAM, babam Gürhan SAĞLAM, amcam Mehmet SAĞLAM ve şuan aramızda olmasa da beni büyüten biricik adaşım ve babannem olan Sıddika SAĞLAM'a teşekkürü borç bilirim. Yüksek lisans yapmam konusunda beni cesaretlendiren ve destek olan Sezer SAĞLAM'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışma sürecimde nazımı çeken, beni dikkatle dinleyen ve desteğini esirgemeyen Rümeyza AYAZ ve diğer tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Tez çalışmama gönüllü olarak katılan ve katkı sunan tüm katılımcılara minnettarım.

En önemli teşekkürü ise her daim yanımda olan, motivasyon kaynağım, canım kardeşim, küçük ördeğim Ayşegül SAĞLAM'a sunarım. İyi ki varsın.

Sıddika SAĞLAM

ÖZET

SAPLANTILI TAKİP İLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİ BELİRLEMEYE YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

SAĞLAM, Sıdıka
Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yağmur ULUSOY
Haziran-2024,+ Sayfa

Saplantılı takip dünya çapında gittikçe yaygın hale gelen bir suçtur. Yapılan çalışmalar takibin mağdurlar üzerinde TSSB, kaygı, depresyon ve uyku bozuklukları gibi birçok olumsuz etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle saplantılı takiple baş edebilmek önemlidir. Bu araştırmanın amacı, kadınların saplantılı takip ile baş etme stratejilerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Ölçeğin geçerliliği için kapsam ve yapı geçerliliğine; güvenilirliği için iç tutarlılığına bakılmıştır. Literatür gözden geçirildikten sonra 26 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Kapsam geçerliliği kapsamında bu 26 maddelik ölçek ile ilgili uzman görüşü alınmıştır. Yapı geçerliliğine açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile bakılmıştır. Birinci çalışma grubunu oluşturan ve üniversite eğitimlerine devam eden 327 genç yetişkin kadına 26 maddelik ölçek uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinde AFA yapılmıştır. AFA sonucunda faktör yükleri .66 ile .81 arasında değişen ve 14 maddeden oluşan dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen dört faktör yardım arama, hafife alma, uzak durma ve karşı koyma olarak isimlendirilmiştir. İkinci çalışma grubunu oluşturan ve üniversite eğitimlerine devam eden 350 genç yetişkin kadına 14 maddelik ölçek uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinde DFA yapılmıştır. DFA sonucunda maddelerin faktör yüklerinin .41 ile .85 arasında değiştiği, elde edilen uyum indeksleri değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu da modelinin dört faktörlü yapısının doğrulandığını göstermiştir. Ölçeğin iç tutarlılığına Cronbach α güvenilirlik katsayısı ile bakılmış ve ölçeğin alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayılarının .64 ile .79 arasında değiştiği görülmüştür. Böylece mevcut çalışma kapsamında geliştirilen STBS Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut araştırma bulgularından yola çıkarak gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Saplantılı takip, baş etme stratejileri, ölçek geliştirme, genç yetişkin kadınlar

ABSTRACT**DEVELOPING A SCALE FOR IDENTIFYING COPING STRATEGIES WITH
STALKING****SAĞLAM, Sıdıka****Master, Inonu University, Institute of Educational Sciences
Guidance and Psychological Counseling****Thesis Advisor: Asst. Prof. Yağmur ULUSOY
JULY-2024,+ page**

Stalking is a crime that is becoming increasingly common worldwide. Studies have shown that stalking has many negative effects on victims, including PTSD, anxiety, depression, and sleep disorders. Therefore, coping with stalking is important. The aim of this research is to develop a valid and reliable scale to measure women's coping strategies with stalking. The validity of the scale was examined in terms of content and construct validity, while its reliability was assessed through internal consistency. After reviewing the literature, a pool of 26 items was created. For content validity, expert opinions were sought regarding this 26-item scale. Construct validity was evaluated using Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA). A 26-item scale was administered to 327 young adult women who are continuing their university education as part of the first study group, and Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted on the obtained data. As a result of the EFA, a four-factor structure consisting of 14 items with factor loadings ranging from .66 to .81 was obtained. These four factors were named seeking help, downplaying, avoiding, and resisting. A 14-item scale was administered to 350 young adult women who are continuing their university education as part of the second study group, and Confirmatory Factor Analysis (CFA) was conducted on the obtained data. CFA results showed that the factor loadings of the items ranged from .41 to .85 and that the fit indices values were at acceptable levels, confirming the four-factor structure of the model. The internal consistency of the scale was examined using Cronbach's alpha reliability coefficient, and the reliability coefficients of the subscales were found to range from .64 to .79. Thus, it was concluded that the STBS Scale

developed in this study is valid and reliable. Based on the findings of this research, recommendations for future studies were provided.

Keywords: Stalking, coping strategies, scale development, young adult women

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	IV
ÖNSÖZ.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	X
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1	14
GİRİŞ	14
1.1. Problem Durumu	14
1.2. Araştırmanın Amacı	20
1.3. Araştırmanın Önemi	20
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	23
1.5. Araştırmanın Varsayımları	24
1.6. Tanımlar.....	24
BÖLÜM 2	25
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	25
2.2. Saplantılı Takip ile İlgili Teoriler	29
2.2.1. Kontrol Denge Teorisi	29
2.2.2. Zorlayıcı Kontrol Teorisi	30
2.2.3. Bağlanma Kuramı	31
2.2.4. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	32

2.2.5. İlişkisel Hedef Takip Teorisi (İHT)	33
2.2.6. Rutin Aktivite Teorisi	34
2.3. Takipçilerin Kullandıkları Taktikler.....	35
2.4. Mağdurların Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri	36
2.5. Saplantılı Takip ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	40
2.6. Saplantılı Takip ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	48
BÖLÜM 3	52
3.1. Araştırmanın Modeli.....	52
3.2. Çalışma Grubu.....	52
3.3. Ölçeği Geliştirme Süreci	55
3.4. Verilerin Toplanması.....	59
3.5. Verilerin Analizi	59
BÖLÜM 4	61
4.1. Ölçeğin Geçerliliği ile ilgili Bulgular ve Yorum.....	61
4.2. Ölçeğin Güvenirliliği ile ilgili Bulgular ve Yorum	69
BÖLÜM 5	70
SONUÇ VE ÖNERİLER	70
5.1. Sonuçlar	70
5.2. Öneriler.....	71
KAYNAKÇA	73
EKLER	91

TABLOLAR VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1. AFA Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri.....	52
Tablo 2. DFA Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri.....	54
Tablo 3. STBS Ölçeği Puanlarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	59
Tablo 4. KMO ve Barlett Testi Sonuçları.....	61
Tablo 5. STBS Ölçeğinin Özdeğerleri ve Açıkladıkları Varyans Sonuçları.....	63
Tablo 6. Ölçeğe Ait Faktör Yükleri.....	64
Şekil 1. STBS Ölçeğinin DFA Sonucunun Path Diyagramı.....	65
Tablo 7. STBS'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA).....	66
Tablo 8. STBS'nin Faktörlerinin AVE ve CR Değerleri.....	66
Tablo 9. STBS'nin Faktörleri Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	67
Tablo 10. STBS'nin Alt Boyutlarına Ait Cronbach α Katsayıları.....	69

KISALTMALAR LİSTESİ

STBS: Saplantılı Takip ile Baş Etme Statejisi

TSSB: Travma Sonrası Stres Bozukluğu

AFA: Açımlayıcı Faktör Analizi

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Giriş bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Kötü bir şöhrete sahip olan ve Türkçe’ye ısrarlı takip olarak çevrilen “Stalking” son yıllarda araştırılan popüler kavramlardan biridir. Ancak “Stalking”i, sıradan takip davranışlarından ayırmak ve Türkçe’de anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak için saplantılı takip olarak çevrilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüş ve ısrarlı takip yerine, saplantılı takip kavramı tercih edilmiştir. Saplantılı takip, “Başka bir kişinin güvenliğini tehdit edecek şekilde kasıtlı, kötü niyetli ve tekrarlanan şekilde takip edilmesi ve taciz edilmesi” anlamına gelmektedir (Meloy ve Gothard, 1995). Bu kavramın uzak bir geçmişe sahip olmadığı, bu konuda yapılan ilk araştırmanın 1990 yılına dayandığı görülmektedir. Amerika’da 1989 yılında takip edildiği kişi tarafından öldüren Rebecca Schaffer cinayeti büyük bir yankı uyandırmış ve 1990 yılında Stalking Yasası ilan edilmiştir (Cupach ve Spitzberg, 2004). İlk saplantılı takip yasası, başlangıçta giderek artan ve medyanın sayesinde halkta endişe yaratan ünlü takipçilerin faaliyetlerini sınırlamak için tasarlanmıştır. Başlarda ünlü kadınların takip edildiğine dair bir algı olsa da saplantılı takibin genel nüfusu etkilediği kabul edilmiş ve bir halk sağlığı sorunu olarak literatürdeki yerini almıştır (Noffsinger, 2015). Daha sonrasında ise saplantılı takip davranışları eski partnerlerini takip eden erkekleri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Başlarda takipçinin mağdurunun eski partneri olması beklenirken zamanla

mağdur ve suçlu arasındaki ilişkiye bakılmaksızın yasaların getirdiği hükümler uygulanmaya başlamıştır (Mullen vd., 2001). Ancak mağdurların, takipçi tarafından saldırıya uğradıktan sonra (mülkiyetin ihlali, fiziksel/cinsel saldırı vs gibi) suç duyurusunda bulunmaya devam etmesi, yasaların saplantılı takip karşısında yeterli korumayı sağlayamadığını göstermiştir (McGuire ve Wraith, 2000).

Saplantılı takip, ayırt edilmesi zor kavramlardan biri olarak romantik bir ilişkide görülebilecek sıradan davranışlarla benzerlik gösterebilmektedir. Çünkü saplantılı takip davranışları hediye verme, iltifat etme, aşırı ilgi gösterme gibi davranışlarla başlayabilmektedir (Sinclair ve Frieze, 2000; Spitzberg, 2002). Ancak saplantılı takip davranışlarını bir ilişkide olabilecek sıradan takip davranışlarından ayıran; takipçinin iletişim kurma ve yakınlık isteğinin (sevgili olmak ya da var olan ilişkiyi sürdürmek gibi) mağdur tarafından reddedilmesi, takipçinin ısrarlı tavrının mağdurda kaygı ve korku uyandırması ve takipçinin mağduru rahatsız eden davranışlarının zamanla artmasıdır (Sinclair ve Frieze, 2000; Spitzberg, 2003; Walker vd., 2006). En yaygın görülen saplantılı takip davranışları istenmeyen telefon aramaları yapmak veya mesajlar göndermek, beklenmedik ziyaretler yapmak ve gözetlemek olarak karşımıza çıkmaktadır (Amar ve Alexy, 2010; Kamphuis vd., 2003). Takibin ilerleyen aşamalarında -özellikle kadının romantik ilişkiyi sonlandırmak istemesi ve takipçinin isteklerini yerine getirmemesi üzerine- bu tabloya tehdit ve saldırganlık içeren davranışlar da eklenebilmektedir (Walker vd., 2006). Romantik bir ilişkide ise her iki tarafın da birbirinin ilgisini karşılıklı olarak hoşnutlukla kabul etmesi ve romantik etkileşimlerin genellikle mutluluk ve tatmin edici duygular ile ilişkili olması beklenir (Cupach ve Spitzberg, 2004; Mullen ve Pathe, 1994).

Saplantılı takibi ayırt etmeyi zorlaştıran diğer bir nokta ise saplantılı takibin taciz ya da şiddetin bir boyutu olduğu yönündeki açıklamalardır (Cupach ve Spitzberg, 2004; McEwan vd., 2009). Her on takipçiden birinin fiziksel veya cinsel şiddet uyguluyor olması (Spitzberg, 2002), saplantılı takibin ayrı bir kavram olarak ele alınmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle bazı ülkelerde saplantılı takip, şiddet ya da taciz suçu olarak kabul edilmektedir. Örneğin saplantılı takip Fransa ve İrlanda'da taciz suçu (Van der Aa, 2018); Avusturalya'nın Victoria eyaletinde, partner şiddetinin bir boyutu olarak ele alınmaktadır (Victorian Law Reform Commission, 2021). Almanya, Malta, Polonya, İspanya, İsveç, Birleşik Krallık ve İskoçya'nın ise saplantılı takibi şiddet ve tacizden ayrı bir suç olarak kabul ettikleri görülmektedir (Van der Aa, 2018). Her ne kadar saplantılı takip, taciz ve şiddet kavramları ile

kariştirilsa da; mağdurun rızası dışında istenmeyen davranışların ısrarla sergilenmesi, örtülü veya açık bir tehdidin varlığı ve takipçinin davranışları sonucunda mağdurun korku yaşaması saplantılı takibi taciz ve şiddetten ayırt etmeyi kolaylaştırmaktadır (Meloy, 1998; National Institute of Justice, 1993; Office for Victims of Crime, 2002). Ayrıca süre, bu noktada ayırt edici bir işlev görmektedir. Çünkü ısrarcı davranışların saplantılı takip olduğuna karar vermek ve mağduru olumsuz etkilediğini söyleyebilmek için takibin iki haftadan uzun süre devam etmesi gerektiği belirtilmektedir (Purcell vd., 2010). Türkiye’de ise önceleri saplantılı takip, cinsel taciz veya kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu kapsamında ele alınsa da (Tunç, 2021); bugün bağımsız bir suç olarak kabul edilmektedir. Türk hukukunda "Israrlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir." şeklinde bir düzenleme yapılmıştır (*Resmi Gazete*, 31848 (27.05.2022) Kanun No. 5237, md. 123/A).

Saplantılı takibi gerçekleştiren kişileri tanımlamak için literatürde genellikle takipçi veya fail kelimesi kullanılırken takibe maruz kalan kişiler için mağdur kelimesi kullanılmaktadır. Takipçiler mağdurun eski veya şuanki partneri olabileceği gibi bir tanıdığı veya yabancı birisi de olabilmektedir (Tjaden ve Thoennes, 1998; Walker vd., 2006). Literatüre bakıldığında mağdur ve takipçi arasındaki yakınlık derecesi değişkenlik göstermektedir. Mağdurların en çok eski ya da şuanki partneri tarafından takip edildiği (Chan ve Sheridan, 2022; Korkodeilou, 2017; Logan, 2022; Podaná ve Imríšková, 2016); tanıdık biri tarafından takip edilmenin ikinci sırada geldiği (Begotti, 2019; Buhi vd., 2009; Chan ve Sheridan, 2020; Villacampa ve Pujols, 2019) ve son sırada yabancı takibinin yer aldığı görülmektedir. Partner takibini diğer takip türlerinden ayıran ve literatürde daha çok üzerinde durulmasını sağlayan şeyler; mağdurların hayatına daha fazla müdahale edilmesi, daha sık tehdit edilmesi, fiziksel saldırıya daha fazla maruz kalması ve daha yüksek düzeyde korku yaşamasıdır (Logan ve Walker, 2009; Logan, 2020; Sheridan ve Davies, 2001; Thomas vd., 2008).

Yapılan araştırmalar mağdurların genellikle kadınlar; takipçilerin ise erkekler olduğunu göstermektedir (Amar ve Alexy, 2010; Catalano, 2012; Chan ve Sheridan, 2021). Çünkü dünyadaki birçok kültürde benzerlik gösteren toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkekler arasındaki ilişkide kadının kaçan, boyun eğen; erkeğin ise kovalayan, gerektiğinde

saldırğan davranabilen taraf olmasını pekiştirmektedir (Eagly ve Steffen, 1984; Sakallı ve Curun, 2001). Amerika'daki kadınların %8'inin hayatlarının bir noktasında saplantılı bir şekilde takip edildiği hatta diğer şiddet türleriyle karşılaştırıldığında, kadınların takip edilme olasılığının tecavüze uğrama olasılığından üç kat daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tjaden ve Thoennes, 1998). Yapılan bir meta-analiz çalışmasında taciz mağdurlarının neredeyse %75'inin kadın olduğu belirtilmektedir (Spitzberg, 2002). İngiltere'de ise kadınların %20'sinin saplantılı takip mağduru olduğu bilinmektedir (Home Office, 2011). Avrupa Birliği üyesi olan 28 ülkede yapılan bir çalışmada ise kadınların %18'inin 15 yaşından itibaren, %5'inin ise araştırmadan önceki 12 ay içerisinde saplantılı takibe maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu rakam 28 ülkede 12 ay içerisinde saplantılı takibe maruz kalan yaklaşık 9 milyon kadına karşılık gelmektedir (European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), 2014). Bir başka araştırmada Amerika'da kadınların %16,6'sının saplantılı bir şekilde takip edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Breiding vd., 2014). Avustralya'da ise kadınların %20'sinin yaşamları boyunca en az bir kez saplantılı takibe maruz kaldığı bildirilmektedir (Avustralya İstatistik Bürosu, 2016). İtalya, İspanya ve Türkiye'den katılımcıların yer aldığı bir araştırmada ise İtalya'da neredeyse her 5 kadından 1'inin, İspanya'da her 10 kadından en az 1'inin ve Türkiye'de her 4 kadından en az 1'inin saplantılı takibe maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Palmen vd., 2016).

Erkeklerin de saplantılı takip mağduru olabileceği bilinse de (Home Office, 2011; Avustralya İstatistik Bürosu, 2016); saplantılı takip inatçı, istenmeyen ve kronik olması sebebiyle özellikle kadınlar için sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel sorunlara yol açtığı bilinmektedir (Korkodeilou, 2017; Brewster, 2003; Logan vd., 2007). Saplantılı takibin yaşamın her alanına sirayet ettiği için mağdurların romantik ilişki kurmada güçlük yaşama, sosyal izolasyon, günlük yaşamlarını kısıtlamak zorunda kalma gibi sosyal sorunlar yaşamasına; işte düşük performans sergileme, iş kaybı, güvence tedbirleri almak, hukuki yardım almak veya taşınmak gibi mali yüklerle başa çıkmak durumunda kalmasına neden olmaktadır (Cox ve Speziale, 2009; Cupach ve Spitzberg, 2004; Walker vd., 2006).

Saplantılı bir şekilde takip edilen kadınların kendilerini öfkeli, şüpheci, korkmuş ve depresif hissettikleri aynı zamanda TSSB (Travma Sonrası Stres Bozukluğu) belirtileri gösterdikleri bilinmektedir (Edwards ve Gidycz, 2014; Gürgezoğlu, 2010; Ngo ve Paternoster, 2013; Villacampa ve Pujols, 2019). Mağdurlar psikolojik sıkıntıların yanında yaralanmalar, baş ağrıları, mide rahatsızlıkları, kronik yorgunluk, iştah kaybı, cinsel işlev

bozuklukları, uyku sorunları ve madde kullanımı gibi fiziksel sorunlar da yaşamaktadır (Davis vd., 2012; Purcell vd., 2005; Walker vd., 2006). Bunların yanı sıra saplantılı takip mağdurları ölüm riski ile de karşı karşıya kalmaktadır. Partnerleri tarafından öldürülen kadınların %76'sının öldürülmeden önce saplantılı bir şekilde edildiği ve öldürülmeye teşebbüs edilen kadınların ise %85'inin son bir yıldır saplantılı takibe maruz kaldığı belirtilmektedir (McFarlane vd., 2002). Saplantılı takibin, partner cinayetlerinde önemli bir risk faktörü olduğunu bilinmektedir (Campbell vd., 2017; Spencer ve Stith, 2020). Ne yazık ki, Türkiye'de partnerleri tarafından öldürülen kadınların, öncesinde saplantılı bir şekilde takip edildiklerini bilmekteyiz. Ancak Türkiye'de saplantılı bir şekilde takip edilen kadınlara yönelik tek bir çalışma mevcuttur. Bu çalışmada kadınların saplantılı takip deneyim durumu ve bununla nasıl baş ettikleri araştırılmıştır. Bu çalışmaya göre Türkiye'de genç yetişkin kadınların %10'u saplantılı bir şekilde takip edilmektedir. Ayrıca takip edilmiş kadınların saplantılı takiple baş ederken takipçiden uzak durmayı tercih ettikleri; saplantılı takibe maruz kalmayan kadınların ise takip edildikleri taktirde en çok yardım arama stratejilerine başvuracakları bulgularına ulaşılmıştır (Sağlam ve Ulusoy Doğmuş, 2023). Bu araştırmanın en önemli sınırlılığı, kadınların saplantılı takiple baş etmede kullandıkları stratejileri belirlemede araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anketten yararlanılmasıdır. Çünkü Türk kültüründe kadınların saplantılı takiple baş etmede kullandıkları stratejileri ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı mevcut değildir.

Yurt dışı literatürde saplantılı takip edilen mağdurlarla ilgili çalışmalar artsa da, mağdur olan kadınların saplantılı takiple nasıl baş etmeye çalıştıkları konusunda çok az şey bilinmektedir (Begotti, 2019; Ngo ve Paternoster, 2013; Podaná ve Imříšková, 2016; Villacampa ve Pujols, 2019). Çünkü saplantılı takip edilen mağdurlarla ilgili yapılan araştırmalar bu davranışın nedenlerini, takip davranışlarını, takipçi ve mağdurun özelliklerini, mağdurlar üzerindeki etkilerini, mağdurların baş etme stratejilerini, yasal süreçleri ve takibi önleme stratejilerini anlamaya odaklanmaktadır (Chan, 2022; Chan ve Sheridan, 2020; Creamer ve Hand, 2021; Doğan, 2014; Spitzberg ve Cupach, 2007; Worsley vd., 2017). Bu konuda literatürdeki araştırma bulguları, kadınların baş etme stratejileri hakkında bilgi sunsa da saplantılı takip oranlarının artması, saplantılı takip edilme sürelerinin uzun olması ve mağdur üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında saplantılı takiple etkili bir şekilde baş edilmediğini ortaya koymaktadır. Bu da saplantılı bir şekilde takip edilen kadınların baş etme stratejileri hakkında daha fazla bilgiye ihtiyacımız olduğunu göstermektedir. Bunun için

öncelikle saplantılı takip mağduru kadınların ne tür baş etme stratejilerini kullandıklarını belirlemek gerekmektedir.

Bir tutumun ve davranışın ortaya çıkarılmasında sıklıkla ölçme araçlarından yararlanılmaktadır (Boateng vd., 2018). Saplantılı takip ile ilgili literatürde yer alan ölçme araçlarının sınırlı olduğu göze çarpmaktadır (Amar ve Alexy, 2010; Cupach ve Spitzberg, 2004; Gamache vd., 2022; McEwan vd., 2021; Langhinrichsen Rohling vd., 2000; Turmanis ve Brown, 2006). Bu ölçme araçlarından sadece bir tanesi (Cupach ve Spitzberg, 2004) saplantılı takip ile baş etme stratejilerini ölçmektedir. Cupach ve Spitzberg (2004), tarafından geliştirilen Saplantılı Takiple Baş Etme Anketi beşli likert tipi (asla, bazen, sık sık, çok sık ve sürekli) şeklinde derecelendirilmekte ve 40 maddeden oluşmaktadır. Ancak bu anketin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmadığından Amar ve Alexy (2010), beşli likert tipi (asla, bazen, sık sık, çok sık ve sürekli) olarak ve Chan ve Sheridan (2020) ise ikili (“evet” ile “hayır”) derecelendirerek uyguladıktan sonra anketin güvenilir olduğuna karar vermişlerdir. Sonuç olarak bu anketin geçerliliğine bakılmadığı ve farklı derecelendirme şekilleri kullanılarak ölçümler yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle saplantılı takip ile baş etme stratejilerini ölçen bu anketin farklı dil ve kültürlerle uyarlanmasıyla ziyade geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesinin daha uygun olacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca farklı kültürlerde geliştirilen ölçeklerin uyarlanması sürecinde yaşanan sorunların (dil eşdeğerliliğinin sağlanmaması, yapının benzerlik göstermemesi) azaltılması için kültüre özgü ölçme aracının geliştirilmesi önemlidir (Karakoç ve Dönmez, 2014). Dahası Türk kültürü, Batı kültüründen farklı olduğu için (Hofstede, 1980); saplantılı takip edilen kadınların kullandıkları baş etme stratejilerinin kültüre duyarlı olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle yurt içi literatürde bu konuda araştırmaların yapılabilmesi ve önleyici programların geliştirilebilmesi için Türk kültürüne özgü bir ölçme aracının geliştirilmesinin önemli bir ihtiyaç olduğu göze çarpmaktadır. Hem saplantılı takip edilen kadınların işlevsel baş etme stratejilerini kullanmalarını hem de politika geliştiricilerin bu konuda önleyici programlar geliştirebilmelerini teşvik etmek için, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracından yararlanılması gerekir. Ayrıca Türkiye’de bu konuda yapılan tek bir araştırmanın olması, yurt içi literatürde önemli bir boşluk olduğunu göstermektedir. Türkiye’de partnerleri tarafından öldürülen kadınların önemli bir kısmının saplantılı takip mağduru olduğu gerçeği, ülkemizde özellikle kadınların saplantılı takiple baş etme stratejilerini belirleyecek araştırmaların bir an önce planlanmasının önemli bir ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kadınların saplantılı takip ile baş etme stratejilerini ölçmek için Türk kültürüne özgü geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Saplantılı takip süreç ve sonuçları itibari ile mağdur üzerinde olumsuz, kimi zaman da kalıcı etkilere sebep olan bir suçtur (Walker vd., 2006). Mağdurların saplantılı takiple baş ederken kaygılanması, yetersiz olduğunu hissetmesi ve uygun olmayan stratejileri kullanması durumunda daha fazla psikolojik sorun (Depresyon, kaygı, TSSB gibi) yaşadıkları bilinmektedir (Purcell vd., 2012; Villacampa ve Pujols, 2019). Yapılan birçok çalışmada erkeklerin de takip edilebileceğini gösterse de saplantılı takibe maruz kalanlar genellikle kadınlardır. Ayrıca saplantılı takip mağdurlarının ve şiddet mağdurlarının çoğunluğunun 18 ila 29 yaşları arasındaki genç yetişkinler olduğunu ortaya koyan birçok çalışma vardır (Amar, 2006; Baum vd., 2009; Blaauw vd., 2002; Fisher vd., 2000; Tjaden ve Thoennes, 1998). Bu dönem, yakın ilişkiler kurma ile karakterize edilmektedir. Erikson'ın (1968) psikososyal gelişim kuramında da görüldüğü üzere genç yetişkinlik döneminin en önemli görevi yakınlığın kurulmasıdır. Karşı cinsle ilişkilerin yaşandığı en yoğun zaman olan bu dönemde, yakınlık kurulamadığında genç yetişkinlerin yalıtılmışlık yaşayacağı ileri sürülmektedir (Erden ve Akman, 2002; Erikson, 1968). Aynı zamanda genç yetişkinlik dönemi, kadınlar ile erkekler arasındaki yakın ilişkide ortaya çıkan çatışmaların ve şiddet davranışlarının yükselişe geçtiği bir dönemdir (Olson vd., 2004). Bu açıklamalar, saplantılı takip davranışlarının ortaya çıkmasında genç yetişkinliğin neden riskli bir dönem olduğunu (Brady vd., 2017) ortaya çıkarmaktadır. Saplantılı takip mağdurları arasında en yüksek risk grubunda genç yetişkin kadınların yer aldığını söyleyebiliriz.

Kadınların saplantılı takip mağduru olmasının ardında yatan sebeplerin başında toplumsal cinsiyet rolleri gelmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkek olma özelliklerini, sosyal olarak belirlenen rolleri ve sorumlulukları tanımlayan bir kavramdır (Altınova ve Duyan, 2013). Toplumsal cinsiyete rollerinin erkeklerin iddialı ve baskın olması; kadınların ise kabul edici olması gerektiği inancını pekiştirdiği (Eagly ve Steffen, 1984; Sakallı ve Curun, 2001), hatta erkeklerin, kadınlar üzerinde şiddet uygulamasına zemin hazırladığı (Willie vd., 2018) düşünülmektedir. Bu nedenle saplantılı takip mağdurlarının çoğunlukla kadınlardan oluşması anlaşılır gelmektedir. Dolayısıyla bu konudaki araştırmalar saplantılı takip mağduru olan kadınların deneyimlerine daha fazla odaklanmaktadır.

Saplantılı takip teknoloji kullanımının da artmasına bağlı olarak daha yaygın ve mağdurları takip etmeyi kolaylaştıran bir davranış haline gelmiştir. Başlarda sadece mağduru rahatsız etmeye veya ilişki kurmaya/sürdürmeye yönelik basit bir davranış gibi görünse de tehdit, şantaj, şiddet ve hatta cinayetle sonuçlanabilen bir suça dönüşebilmektedir (Cox ve Speziale, 2009; Walker vd., 2006). Saplantılı takip edilen kadınların bu deneyimleri sırasında yaşadıkları duyguları belirlemeyi amaçlayan çok sayıda araştırmaya rastlanmaktadır. Kadın mağdurların saplantılı takip karşısında yaşadıkları duyguların araştırıldığı çalışmalarda; korku, kaygı, öfke ve şüphe duygularının ilk sırada yer aldığı görülmektedir (Kamphuis vd., 2003; Kraaij vd., 2007; Nicastro vd., 2000). Saplantılı takip mağduru olmayan kadınlara göre saplantılı takip mağduru kadınlar daha fazla kaygı, korku, depresyon, düşmanlık, çaresizlik ve somatizasyon belirtileri sergiledikleri görülmektedir (Amar, 2006; Begotti, 2019; Gürgezoğlu, 2010; Ngo ve Paternoster, 2013). Saplantılı takibin uzun sürmesi, takipçinin mağdurun akrabası veya partneri olması, saplantılı takip sırasında fiziksel veya cinsel olarak şiddete maruz kalması durumunda mağdurun yaşadığı korku ve kaygı düzeyi giderek artmaktadır (Podaná ve Imríšková, 2016; Villacampa ve Pujols, 2019). Bu duygular, mağdurların saplantılı takiple etkili bir şekilde baş etmesini zorlaştırmaktadır (Walker vd., 2006). Mağdurlar takip edildikleri sırada ciddi psikolojik ve fiziksel sonuçlara maruz kalmakta hatta saplantılı takip sonlanmış olsa bile takibin psikolojik, ekonomik ve sosyal etkileri devam etmektedir (Cox ve Speziale, 2009; Fleming vd., 2012; Reyns vd., 2023; Walker vd., 2006).

Yaygınlığı, olumsuz etkileri ve olası riskleri göz önüne alındığında saplantılı takip ile neden etkili bir şekilde baş edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak yapılan çalışmalar saplantılı takip ile baş etmede kullanılan stratejilerin farklılaştığını göstermektedir. Mağdurlar takipçiden kurtulabilmek için farklı stratejiler denemektedirler. Takipçiden uzak durmaya çalışmak, arama ve mesajlarına yanıt vermemek, ev içindeki güvenliklerini arttırmak, silah taşımak, takipçiyi ve saplantılı takip davranışlarını görmezden gelmek, aile ve arkadaş çevresinden yardım istemek, uzaklaştırma ve koruma kararı talep etmek gibi çok çeşitli stratejiler kullanmaktadırlar (Amar ve Alexy, 2010; Björklund vd., 2010; Maran ve Begotti, 2022). Baş etme stratejilerinin zamanla zayıfladığı ya da saplantılı takipten kendilerini koruyamadıkları bilinmektedir (Cox ve Speziale, 2009; Walker vd., 2006).

Kadınların saplantılı takiple baş etmede kullandıkları stratejilerin hangilerinin işe yaradığı; hangilerinin işe yaramadığı konusunda net bir bilgiye sahip olmadığımızı söyleyebiliriz. Bunun için öncelikle saplantılı takiple baş etmede hangi stratejilerin

kullanıldığıının belirlenmesi gerekmektedir. Kadınların saplantılı takiple baş etmede hangi stratejileri kullandıklarını bilmek, bu stratejilerin işlevsel olup olmadığının değerlendirmesine ve sonrasında takibi önlemeye ve müdahale etmeye yönelik programların geliştirilmesine önayak olabilir. Bu noktada saplantılı takiple baş etme stratejilerini belirlemek için ölçme araçlarından yararlanılmaktadır. Ancak bu konuda literatürde tek bir ölçme aracına ulaşılabilmektedir (Cupach ve Spitzberg, 2004). Bu ölçme aracının ise geçerliliği ve güvenilirliği konusunda önemli bir sınırlılık göze çarpmaktadır. Cupach ve Spitzberg (2004), tarafından geliştirilen Saplantılı Takiple Baş Etme Anketi, mağdurun çevresindeki diğer kişilerle ve takipçiyle etkileşim kurma şekline göre (içe doğru hareket etme, dışa doğru hareket etme, uzaklaşma, birlikte hareket etme ve karşı hareket etme) kavramsallaştırılmış olup beş kategoriye ölçen 40 maddeden oluşmaktadır. Bu anketin herhangi bir güvenirlik analizinin yapılmadığı, bir meta-analiz çalışmasının sonucunda geliştirildiği görülmüştür. Amar ve Alexy (2010), ise bu anketi beşli likert tipi (asla, bazen, sık sık, çok sık ve sürekli) olarak derecelendirdikten sonra iç tutarlılığına bakmış ve cronbach alfa değerini .88 olarak hesaplamıştır. Diğer bir çalışmada ise maddeler “evet” ile “hayır” şeklinde yanıtlanarak uygulandıktan sonra iç tutarlılığına bakılmış ve cronbach alfa değeri .84 olarak hesaplanmıştır (Chan ve Sheridan, 2020). Bu bulgular anketin güvenirliği hakkında bilgi verse de geçerliliği hakkında herhangi bir kanıta rastlanmamıştır. Ayrıca bu anket Amerika ve İngiltere’de yaşayan katılımcılar üzerinde geliştirilmiş ve diğer kültürlerden gelen katılımcılar üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Türk kültürünün, Batı kültüründeki normlar, gelenekler ve görenekler bakımından farklı olması nedeniyle (Hofstede, 1980) mağdurların baş etme stratejilerinin farklılık gösterebileceği ve bu nedenle Türk kültürüne özgü saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçebilecek, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Ölçek geliştirmek ve uyarlamak, kendine özgü bazı kuralları içeren ve uzmanlık gerektiren bir konudur (Erkuş, 2012). Orijinal ölçeğin geliştirildiği kültür ile uyarlama çalışması yapılmak istenen kültür arasındaki kültürel uzaklık ne kadar büyükse, yanlılığın oluşma ihtimalinin o derece fazla olacağı belirtilmektedir (Hambleton, 1996). Cupach ve Spitzberg (2004), tarafından geliştirilen Saplantılı Takiple Baş Etme Anketinin sahip olduğu sınırlılıklar göz önünde bulundurulduğunda; saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçecek yeni bir ölçme aracı geliştirmenin daha uygun olduğu söylenebilir. Dahası kültürlerarası farklılık nedeniyle Türk kültürüne özgü saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçebilecek bir

ölçek geliştirmenin literatürdeki boşluğın doldurulmasına önemli katkılar sağlayacağı düşünölmektedir.

Türkiye’de saplantılı takip ile ilgili Türkçe’ye uyarlanan bazı ölçme araçları mevcuttur. Ancak bu ölçekler, saplantılı takiple baş etme stratejilerini belirlemeyi amaçlamamaktadır. Spitzberg ve Hoobler (2002) tarafından geliştirilen Siber Obsesif Takip Ölçeğinin (SOTÖ), Uğur ve diğerleri (2022) tarafından Türkçeye uyarlandığı ve bu ölçeğin siber takip davranışlarına maruz kalma düzeyini belirlemeyi amaçladığı görölmektedir. Diğer bir çalışmada ise Silva Santos ve diğerleri (2021) tarafından geliştirilen Siber Stalklama Ölçeğinin, Koçak ve diğerleri (2023) tarafından Türkçeye uyarlandığı ve bu ölçeğin siber takip davranışlarını ölçmeyi amaçladığı görölmektedir. Bu iki ölçek sanal ortamda yaşanan saplantılı takip durumunu ortaya çıkarmak amacıyla kullanılmaktadır. Ancak saplantılı takibin sanal ortam kadar gerçek yaşamda da örneklerine rastlanmaktadır. Bu nedenle hem sanal hem de gerçek yaşamda saplantılı takip edilen kadınların, saplantılı takiple nasıl baş ettiklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmaların yapılması önemlidir.

Türkiye’de takip edilen kadınların saplantılı takiple nasıl baş ettiklerini belirlemeye çalışan tek bir çalışmanın olmasının en önemli sebeplerinden biri, saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçen bir ölçme aracının olmamasıdır. Bu nedenle saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçen bir ölçme aracının literatüre kazandırılması, bu konudaki araştırma sayısının artmasını sağlayacaktır. Dahası saplantılı takiple baş etme stratejilerinin işlevselliğinin değerlendirilmesi açısından öncelikle durumun tespit edilmesi gerekmektedir. Mevcut araştırma hem yeni bir ölçme aracını literatüre kazandıracak hem de saplantılı takiple baş etme stratejilerinin kullanımı hakkında durum tespiti sağlamayı kolaylaştıracaktır. Ayrıca Türk kültüründeki saplantılı takip edilen kadınların baş etme stratejilerinin tespit edilmesi, bu konudaki farkındalığı artıracığı gibi saplantılı takibi önlemeye ilişkin politikaların geliştirilmesine de önayak olabilir. Mevcut çalışma kapsamında geliştirilecek olan saplantılı takiple baş etme stratejileri ölçeği, gelecekte kültürlerarası karşılaştırma çalışmalarının yapılmasının yolunu da açacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, katılımcılardan elde edilen bilgilerle,
2. Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmış olan ölçeğin ölçtüğü özellikler ile,
3. Araştırma yalnızca genç yetişkin kadınlar ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmadaki katılımcıların, ölçekteki ifadeleri doğru şekilde okuyup içtenlikle yanıtladıkları,
2. Araştırmadaki katılımcıların, ölçekteki ifadeleri anonim şekilde yanıtladıkları için ölçeği istekli ve objektif şekilde doldurdıkları,
3. Çalışmanın kapsam geçerliliği için yeterli sayıda uzman görüşüne başvurulduğu varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Saplantılı Takip: Belirli bir bireye yönelik, bireyde korku ve güvenlik endişesi uyandıran, istenmeyen ve tekrarlanan bir davranış biçimidir (Tjaden ve Thoennes, 1998).

Takipçi: Mağdurun yaşamını olumsuz etkileyen ve korku, güvensizlik duygularına neden olan tekrarlayan davranışlar sergileyen kişidir (National Institute of Justice, 1993).

Mağdur: Kendisine karşı işlenen suç nedeni ile doğrudan zarar gören veya bu suretle ekonomik kayba uğrayan kişi olarak tanımlanabilir (Adalet Bakanlığı, 2024).

Baş Etme Stratejisi: Stresi yönetmek için yapılan davranışsal ve bilişsel girişimleri ifade eder (Carpenter, 1992).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, saplantılı takip, saplantılı takibin kuramsal açıklamaları, takipçilerin kullandıkları taktikler, mağdurların saplantılı takiple baş etme stratejileri ile ilgili değişkenlerle ilgili kuramsal bilgiler detaylı bir şekilde sunulmuştur. Aynı zamanda yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Saplantılı Takip

Saplantılı takibin İngilizce’de karşılığı Stalking kelimesidir. Stalking sözcüğü “Bir kişiyi uzun bir süre boyunca rahatsız edici veya korkutucu bir şekilde takip etme ve izleme suçu” anlamını taşımaktadır (Oxford İngilizce Sözlük, 2019). Türkçe’de takip etme “Musallat olma”, “Sırnaşma” ve “Dadanma” anlamlarını taşımaktadır (Doğan, 2014). Bu kavram 1989 yılında hayranı tarafından öldürülen oyuncu Rebecca Schaffer ve o dönemde ünlü kadınların hayranları tarafından sürekli takip edilmesi üzerine hayatımıza girmiştir (Cupach ve Spitzberg, 2004). İlk olarak ABD’nin California eyaletinde 1990 yılında Stalking Yasası ilan edilmiştir (Cupach ve Spitzberg, 2004; Walker vd., 2006). Ancak daha sonrasında yapılan çalışmalar; saplantılı takibin sadece ünlüleri etkilemediğini, normal bireylerin de takip edildiğini hatta eskiden beri yaşanan bu durumun son zamanlarda suç olarak tanımlandığını göstermiştir (Meloy, 1998; Noffsinger, 2015). Saplantılı takip ile ilgili literatür incelendiğinde, saplantılı takibi uygulayanlar ile maruz kalanları açıklamak için takipçi/fail ve mağdur kavramlarına da yer verildiği görülmektedir. Saplantılı bir şekilde birisini takip eden kişilere takipçi/fail, saplantılı takibe maruz kalanlara ise mağdur denmektedir (Tjaden ve Thoennes, 1998; Walker vd., 2006).

Saplantılı takibin istenmeyen hediye vermeden fiziksel şiddet uygulamaya kadar çok geniş bir davranış yelpazesi içerdiği görülmektedir (Baum vd., 2009; Buhi vd., 2009; Cupach ve Spitzberg 2004; Johnson ve Thompson, 2016; Walker vd., 2006). Bu durum saplantılı takibin romantik ilişkilerde olabilecek davranış kalıpları, taciz, flört şiddeti gibi durumlar ile karıştırılmasına neden olmaktadır. Takibin ilk aşamalarında görülen istenmeyen hediyeler, iletişim kurmak için çabalanması, iltifatlar ve olması gerekenden fazla ilgi gösterme romantik bir ilişkide olabilecek davranışları akla getirmektedir (Sinclair ve Frieze, 2000; Spitzberg, 2002). Ancak mağdurun takipçiden böyle bir beklentisinin olmaması buna rağmen takipçinin davranışlarını zamanla arttırarak devam ettirmesi ve mağdurun bu davranışlardan dolayı tedirgin olması romantizm ve saplantılı takip davranışlarını ayırt etmemize yardımcı olmaktadır (Spitzberg, 2003; Walker vd., 2006). Saplantılı takip sırasında takipçi fiziksel veya cinsel şiddet uygulayabilmektedir (Spitzberg, 2002). Bu durum da saplantılı takibin taciz, flört şiddeti ve aile içi şiddet ile karıştırılmasına neden olmaktadır. Hatta bazı ülkelerin (Fransa, İrlanda, Avusturalya gibi) hukuk sistemlerinde saplantılı takip bazen taciz suçu bazen aile içi şiddet suçu olarak yer alabilmektedir (Van der Aa, 2018; Victorian Law Reform Commission, 2021). Ancak bazı hususlar saplantılı takibi, sıradan takipten nasıl ayırt edebileceğimizi göstermektedir. Takibin iki haftadan daha uzun sürmesi, mağdura yönelik açık veya örtük tehditlerde bulunulması, takipçinin mağdurun partneri olmaması, mağdurun isteği dışındaki davranışların ısrarla tekrarlanması ve takipçinin davranışlarından dolayı mağdurun güvenliğinden endişe duyması, saplantılı takibin ayırt edici özellikleridir (National Institute of Justice, 1993; Office for Victims of Crime, 2002; Purcell vd., 2010).

Her ne kadar bazı kavramlar ile karıştırılsa da genel olarak saplantılı takibi mağdurun güvenliğini tehdit eden, kasıtlı, kötü niyetli ve tekrarlayan davranışlar şeklinde tanımlamak mümkündür (Kamphuis ve Emmelkamp, 2001; Tjaden ve Thoennes, 1998). Bu davranışlar ülkelere göre cezai işlemleri farklılık göstermekle birlikte ABD'nin tüm eyaletleri ve Avrupa ülkelerinde suç olarak kabul edilmiş, Türkiye'de de yeni yapılan düzenlemelere göre suç sayılmıştır (Doğan, 2014; Resmi Gazete, 2022; Van der Aa, 2018). Verilen cezalar ülkeden ülkeye farklılık gösterirken para cezası, 6 aydan 10 yıla kadar değişen hapis cezası ve mağduru korumak için uzaklaştırma ve koruma tedbirlerini içermektedir (Doğan, 2014). Ancak takipçi hakkında cezai işlemlerin uygulanması veya tutuklanması çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Buna sebep olan durumlar; polislerin saplantılı takip olaylarını kayıt altına almaması, saplantılı takip suçunu küçümsemesi, saplantılı takibi mağdurun kendi

başına halledebileceği bir durum olarak görülmesi, takipçinin daha belirgin bir suç tekil eden davranışta (cinsel saldırı, mülke zarar verme gibi) bulunmaması, saplantılı takibin farklı bir suç (koruma tedbirini ihlal etme, taciz vs.) olarak sınıflandırılmasıdır (Backes vd., 2020; Brady ve Nobles, 2017; Taylor Dunn vd., 2021). Takipçi mağdur ilişkisi de bu noktada önemlidir. Çünkü takipçi tanıdık biri ise mağdur, saplantılı takibe maruz kaldığını polise çok daha az şikayet etmekte ve saplantılı takiple tek başına baş edemeyeceğini anlayana kadar polis ve mahkemelerden yardım istememektedir (Geistman vd., 2013; Reynes ve Englebrecht, 2010). Aynı şekilde polislerin de saplantılı takip durumlarını aile içi halledilmesi gereken bir sorun olarak görmesi olaya müdahale edilmesini zorlaştırmaktadır (Walker vd., 2006). Takipçinin yabancı olduğu bir durumda polislerin ve mağdurların saplantılı takibi ciddiye alması daha olasıdır (Scott ve Sheridan, 2011; Weller vd., 2013).

Yabancı birinin takipçi olması mağdurlar ve polis için saplantılı takibin suç olarak sayılması ve bildirilmesinde önemli olsa da literatürde partner takibi üzerinde de durulmaktadır. Mağdurların partnerleri tarafından takip edildiğinde daha fazla saplantılı takip davranışına maruz kaldıkları, takipçilerin tehdit, cinsel ve fiziksel saldırı gibi davranışlarda daha sık bulundukları, daha fazla müdahale edici ve baskıcı takip davranışlarının kullanıldığı, mağdurun kendisi ve başkalarının güvenliğinden daha fazla endişe ettiği ve korku duyduğu bilinmektedir (Björklund vd., 2010; Budd ve Mattinson, 2000; Geistman vd., 2013; Logan, 2020; Logan ve Walker, 2009; Purcell vd., 2004; Sheridan ve Davies, 2001; Thomas vd., 2008; White vd., 2022). Saplantılı bir şekilde partnerini takip edenler, mağduru kontrol etme ihtiyacı veya mağdurla ilişkiyi yeniden başlatma isteği motive olurken (Chan ve Sheridan, 2022; Logan ve Walker, 2009) tanıdık olan (partner olmayan) takipçiler ise mağdurun çekici olmasıyla, mağdurla ilişki kurma isteği ve mağdura zarar verme isteği ile motive olmaktadır. Yabancı olan takipçiler (partner veya tanıdık biri olmayan) ise mağduru taciz etme veya mağdura zarar verme isteğiyle motive olmaktadır (Chan ve Sheridan, 2022; Logan ve Walker, 2009; McEwan vd., 2009; Spitzberg ve Cupach, 2007).

Literatürde üzerinde durulan diğer bir konu ise saplantılı takibin hangi yaş grubunu kapsadığı ve cinsiyete göre nasıl bir dağılım sergilediğidir. Yaşları 18 ile 40 arasında değişen kişilerin saplantılı takip mağduru olduğu bilinse de, mağdurların yarısından fazlasının 18-29 yaş aralığında olduğu bildirilmektedir (Tjaden ve Thoennes, 1998). Üniversitede okuyanların, okumayanlara göre iki kat daha fazla saplantılı takibe maruz kaldığı; üniversiteye başladıktan sonra saplantılı bir şekilde takip edilen katılımcıların oranlarının %17 ila %39 olarak değiştiği

görülmektedir (Brady vd., 2017; Demers vd., 2018; Fedina vd., 2020). Literatürde yaş konusunda farklılıklara rastlansa da cinsiyet konusunda çalışmalar tutarlı bulgular sunmaktadır. Yapılan araştırmalar her ne kadar erkeklerin de saplantılı takibe maruz kaldığını gösterse de takip edilen mağdurların büyük çoğunluğunu kadınların oluşturduğu; takipçilerin ise çoğunlukla erkekler olduğu anlaşılmaktadır (Başar, 2019; Breiding vd., 2015; Catalano, 2012; Chan ve Sheridan, 2021; Shorey vd., 2015; Rosay, 2021). Saplantılı takip mağdurlarının kadınlar olmasında toplumsal cinsiyet rollerinin büyük bir yer kapladığı söylenebilir.

Literatürde cinsiyet ile toplumsal cinsiyetin birbirinden farklı olduğu belirtilmektedir. Cinsiyet (sex), bireyin doğuştan sahip olduğu biyolojik olarak kadın veya erkek olma durumunu ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet (gender) ise kadın ve erkek arasındaki farklı sosyal rolleri ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet, toplumun kadın ve erkek cinsiyetlerini algılama biçimlerini, onlardan beklediği davranışları, onların değerlerini ve onlara yüklediği rolleri açıklar (Altınova ve Duyan, 2013). Kadınlardan evin işleri ile ilgilenme, çocukları büyütmeye, aileyi dengede tutma ve sosyal ilişkileri düzenlemeleri gibi pasif roller beklenirken erkeklerden evin geçimini sağlama, evi yönetme, çevre üzerinde kontrol sağlama gibi aktif roller üstlenmeleri beklenmektedir (Burger, 2006; Dökmen, 2012; İmamoğlu, 1991; Moya vd., 2000). Erkeksi özellikler cesur, bağımsız, güçlü, otoriter, saldırgan olarak tanımlanırken kadınsı özellikler hassas, duygusal, anlayışlı, sabırlı ve boyun eğen olarak tanımlanmaktadır (Dökmen, 2012; İmamoğlu, 1991). Her iki cinsiyetten de beklenen toplum tarafından şekillenen bu rollere uymalarıdır (Dökmen, 2012). Toplumun beklediği bu roller bireyin sadece aile, sosyal hayat ve iş yaşamı gibi alanlardaki davranışlarını etkilemekle kalmayıp kişilerin romantik ilişkilerini de düzenlemektedir. Öyle ki toplumsal cinsiyet rolleri, flört şiddeti hakkındaki tutumları ve flört şiddetini etkilemektedir (Reyes vd., 2016). Erkeğin kadın üzerindeki otorite kurma isteği, şiddeti bir araç olarak kullanmasına neden olmakta ve toplumsal cinsiyet rolleri de kadının şiddete maruz kalmasını normalleştirmektedir (Lundgren, 2012). Toplumsal cinsiyet ve şiddet arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar da bunu destekler nitelikte olup üniversite öğrencilerinde yapılan araştırmalarda şiddet eğilim arttıkça toplumsal cinsiyet rolleri bağlantılı olan geleneksel tutumların da arttığı görülmektedir (Kodan Çetinkaya, 2013; Özpulat, 2017). Saplantılı takipte de benzer bir tablo söz konusudur.

Toplumsal normlar ilişkisinin "takipçisi" rolünü erkeklere atfeder, kadınlardan ise "takip edilen" olmayı kabul etmelerini bekler. Kadının takip edilen olmaktan rahatsızlık duyması,

erkeğin takip etmekten vazgeçeceği anlamına gelmemektedir. Dahası bir kadının, erkeğin romantik ilişki teklifini reddetmesi durumunda, erkekten beklenen kur yapma davranışlarının (aşkının peşinde koşma, istenmediği halde romantik jestler yapma ve istenmeyen hediyeler alma gibi) artması olağan karşılanmaktadır. Bu artan kur yapma davranışları ise kadınların yaşadığı durumu saplantılı takip olarak tanımlamasını güçleştirmekte ve saplantılı takibi daha az tehlikeli olarak algılamalarına neden olmaktadır (Dunn, 2002). Toplumsal cinsiyet rolleri saplantılı takipte kadınların neden mağdur olduğunu açıklamasına rağmen, saplantılı takibin doğası hakkında daha fazlasına bilmeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle saplantılı takibi açıklayan kuramsal bilgilere yer verilecektir.

2.2. Saplantılı Takip ile İlgili Teoriler

Saplantılı takibi açıklayan birçok kuramsal teoriden söz edilmektedir. Bu başlıkta Kontrol Denge Teorisi, Zorlayıcı Kontrol Teorisi, Bağlanma Kuramı, Sosyal Öğrenme Kuramı, İlişkisel Hedef Takip Teorisi ve Rutin Aktivite Teorisine yer verilecektir.

2.2.1. Kontrol Denge Teorisi

Kontrol denge teorisi, Tittle (1995) tarafından normalden sapmayı açıklamak için tasarlanmış genel bir teoridir. Normalden sapma; bir grubun çoğunluğu tarafından kabul edilemez olarak görülen herhangi bir davranış veya olumsuz bir toplumsal tepkiyi harekete geçiren davranış olarak tanımlanır. Kontrol denge teorisi, bir kişinin diğerleri üzerinde uyguladığı algılanan kontrol ile maruz kaldığı kontrol arasındaki ilişki ile ilgilenir (Tittle, 1995). Bu teori, bir bireyin kontrol oranı dengeli olduğu (yani, maruz kaldığı kontrol miktarının, uygulayabileceği kontrol miktarına eşit olduğu) zaman uyumun ortaya çıkacağını iddia eder. Öte yandan, kontrol dengesizlikleri ortaya çıktığında bireyler uyumsuz davranışlar sergiler. Kontrol açığı oluştuğunda bireyler bu durumdan kaçmak için çeşitli sapma davranışlarına başvurur. Predasyon (fiziksel şiddet, soygun gibi), isyan (geleneksel normlara başkaldırı, vandalizm gibi) ve boyun eğme (diğerlerinin kendisini fiziksel, cinsel veya sözel olarak aşağılamasına izin verme gibi) bu davranışlardan bazılarıdır (Braithwaite, 1997). Benzer şekilde, başkaları üzerinde kontrol uygulayan bireyler, kontrollerini genişletmek için sapma davranışlarına girmeye eğilimlidir. Sömürü (diğerlerini kötü işleri için kullanmak gibi), yağma (soykırım, kendi amaçları için çevreye zarar vermek gibi) ve çürüme (çocuğun cinsel istismarı, diğerlerini aşağılama gibi) bunlara birer örnektir (Piquero ve Hickman, 1999). Kontrol eksikliği veya fazlasına sahip olan kişiler, diğer faktörler göz önüne alındığında

(örneğin, öz kontrol, ahlak, akranlar vb. gibi) suç veya sapma eğiliminde olabilirler, bu da kontrolü elde etmeye, sürdürmeye veya artırmaya yöneliktir (Tittle, 2004). Bu teori fiziksel saldırı, hırsızlık, sınavda kopya çekme, cebir kullanarak cinsel davranışlarda bulunma, aile içi şiddet gibi bir dizi suçu açıklamaktadır (Nobles ve Fox, 2013). Son zamanlarda bu teorinin saplantılı takibi açıklamada etkili olabileceği düşünülmüştür. Çünkü bazı durumlarda saplantılı takip, bir güç ve kontrol aracı olarak kullanılabilir.

Takipçi, mağduru saplantılı bir şekilde takip ederek, izleyerek veya sürekli olarak temas kurarak, mağdur üzerinde bir tür güç ve kontrol sağlamaya çalışır. Nobles ve Fox (2013), artan kontrolün erkeklerde saplantılı takibi tetiklediğini, kontrol eksikliğinin ise kadınlarda hem takipçi hem de mağdur olmalarından sorumlu olabileceğini ileri sürmektedir. Takipçiler ya artan kontrolün sunduğu egemenlik duygusunu korumak ya da azalan kontrolü yeniden ele geçirmek için bu davranışları sürdürürler (Nobles ve Fox, 2013). Dussich ve Ginsberg'e (2003) göre saplantılı takip davranışları genellikle kişinin kontrol eksikliği hissettiği durumlarda ortaya çıkmaktadır. Sciarrotta ve diğerleri (2022), tarafından yapılan araştırma bulguları ise saplantılı takip mağdurlarının mağduriyet yaşamamış kişilere kıyasla kimi zaman daha az kimi zaman daha fazla kontrol davranışları sergileyebildiklerini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla hem takipçilerin hem de mağdurların kontrol duygularının değişkenlik gösterdiği; bu değişkenliğin sebeplerinin ortaya çıkarılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir.

2.2.2. Zorlayıcı Kontrol Teorisi

Zorlayıcı kontrol teorisi, Stark (2007) tarafından geliştirilmiştir. Kontrol edici davranış; bir kişiyi bağımlı hale getirmek, onları destek kaynaklarından izole etmek, kişisel kazanç için kaynaklarını ve kapasitelerini sömürmek, bağımsızlık, direnç ve kaçma için gerekli araçlardan mahrum etmek ve günlük yaşamlarını düzenlemek olarak tanımlanır (Stark ve Hester, 2019). Aynı zamanda kontrol; karşıdaki kişinin davranışlarını, düşüncelerini veya duygularını yönlendirmeye veya kısıtlamaya yani manipüle etmeyi amaçlayan davranışlar olarak da tanımlanabilmektedir (Ehrensaft vd., 1999; Beck vd., 2009). Bir ilişkide zorlayıcı kontrol kavramının üç temel yönüne vurgu yapılmaktadır. Bunlar: 1) saldırganın hedef üzerinde kontrol elde etme niyeti ve motivasyonu, 2) hedefin davranışı saldırgan tarafından olumsuz olarak algılanması ve 3) saldırganın inandırıcı bir tehdit yapabilme yeteneğidir (Hamberger vd., 2017). Kolluk kuvvetlerine yapılan şikayetler incelemeye alındığında bunların çoğunu uzun süreli fiziksel ve cinsel istismar, tehdit, saplantılı takip, izolasyon ve

kontrolden oluştuğu anlaşılmıştır (Stark, 2018). Buna yönelik İngiltere ve Galler'de, aile ilişkisinde zorlayıcı veya kontrol edici davranışı ciddi bir suç olarak kabul eden İngiliz Parlamentosu, 2015 yılında Şiddetli Suçlar Yasası'nın 76. Maddesine göre beş yıl hapis cezasını onaylamıştır (Stark ve Hester, 2019). Aile içi şiddet veya partner şiddetini açıklayan bu model çok yönlü olmakla birlikte aşırı gözetim, fiziksel şiddet, cinsel zorlama, tehdit, küçümseme, baskı ve izole etmeyi içerir (Dutton ve Goodman, 2005; Stark, 2013). Mağdurdan istenen bir tepkiyi elde etmek veya mağdurun tepkisini ortadan kaldırmak için tehdit ve güç kullanımıyla gerçekleşir (Stark, 2007). Bu zorlayıcı davranışlar ise takipçilerin kullandığı gözetleme ve sürekli iletişim biçimleriyle de alakalı olup saplantılı takip süreci ile örtüşmektedir (Davis vd., 2012). Partnerleri tarafından takip edilen kadınların ilişkileri boyunca finansal, sosyal, psikolojik, fiziksel veya cinsel olarak zorlayıcı kontrol davranışlara maruz kaldığı ve ilişki bittikten sonra bu durumun saplantılı takip şeklinde devam ettiği görülmüştür (Brewster, 2003; Logan ve Walker, 2009). Eski partnerleri tarafından on kontrol davranışına maruz kalan kadınların, sadece bir kontrol davranışını maruz kalan kadınlara göre saplantılı takip edilme olasılığının sekiz kat daha fazla olduğu bulunmuştur (Ornstein ve Rickne, 2013). Partner şiddetinde önemli bir rol oynayan ve bazı yönleri ile saplantılı takip süreci ile örtüşen kontrol edici ve zorlayıcı davranışların nasıl ölçüleceği konusunda bir fikir birliğine varılmamıştır (Hamberger vd., 2017). Süreci daha iyi anlayabilmek ve saplantılı takip ile zorlayıcı kontrol davranışları arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklayabilmek adına daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.3. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, Bowlby (1969) tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram, insanların duygusal olarak birbirleriyle bağ kurmaya programlı olduğunu, çocukların gelişiminde özellikle anneleri tarafından nasıl muamele gördüklerinin güçlü bir etkisi olduğunu ve erken deneyimlere dayalı olarak daha sonraki ilişki eğilimlerini açıklamaya çalışır (Snyder vd., 2012). Bağlanma kuramı, bakım veren kişiyle -genellikle anne ile- erken dönemdeki ilişkilerin, gelecekteki ilişkilerimiz için bir şablon oluşturduğunu söyler (Hazan ve Shaver, 1987; Siegel ve Hartzell 2003). Bakım verenin tutarlı, duyarlı ve hassas davranması bebeklerin güvenli bağlanmasını sağlayacaktır (Marvin vd., 2002). Aksi takdirde güvensiz bir bağlanma gerçekleşecektir. Çocukluk döneminde güvenli bağlanmanın yanı sıra güvensiz bağlanmanın da (kaygılı-kararsız bağlanma ve kaçınmacı bağlanma) gelişebileceği bilinmektedir (Ainsworth vd., 1978). Bartholomew ve Horowitz (1991), bu durumu

yetişkinliğe uyarlayarak Dörtlü Bağlanma Modelini geliştirmişlerdir. Bu modelde kişinin kendisini ve bir başkasını sevmeye değer görüp görmediğine göre bağlanma stilleri farklılaşmaktadır. Güvenli bağlanan kişiler hem kendilerini hem de bir başkasını sevmeye layık görürler. Benlik saygıları yüksek, başkaları ile yakınlık kurmaktan çekinmeyen, özerk bireylerdir. Saplantılı bağlanan kişiler kendilerini sevmeye layık görmez ancak bir başkasını sevmeye layık görürler. Bu durum onların, diğer insanlar ile olan ilişkileriyle aşırı ilgili, hatta yapışkan, onların onayını kazanmaya çalışan, takıntılı ve gerçekçi olmayan beklentilere sahip bireyler olarak tanımlanmasına neden olur. Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireyler kendilerini sevmeye layık görürler ancak bir başkasını sevmeye layık görmezler. Bu bireyler bir diğer kişi ile reddedilmemek, olumsuz deneyimler yaşamamak, hayal kırıklığına uğramamak için yakın ilişkiler kurmaktan kaçınırlar. Böylelikle özgür ve güçlü kalarak benlik algılarını korumakta ve daha az incinmektedirler. Korkulu bağlanan kişiler ise hem kendilerini hem de başkalarını sevmeye layık görmezler. Bu yüzden ilişkilerinde sorun yaşamakla beraber yakın ilişkiler kurmaktan da kaçınırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991, Kaya, 2021; Yücel, 2014). Bireylerin bağlanma stilleri ile saplantılı takip durumu arasındaki ilişki araştıran çalışmalar dikkat çekici bulgulara ulaşmıştır. Yapılan çalışmaların saplantılı takip etme ile kaygılı bağlanma arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Johnson ve Thompson, 2016; Parkhill vd., 2022; Patton vd., 2010). Dahası kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin, kaçınmacı bağlanma stile sahip bireyleri saplantılı bir şekilde takip etmeye daha yatkın olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Creamer ve Hand, 2021). Takipçiler için, kaygılı bağlanma ve ayrılık sırasında yaşanan sıkıntı, izleme ve saldırganlık davranışlarının en güçlü yordayıcılarıdır (Dutton ve Winstead, 2006). Aynı şekilde saplantılı takip mağdurlarının da %70'i kaygılı bağlanma stiline, %30'unun ise kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu görülmüştür (Creamer ve Hand, 2021). Güvensiz bağlanmanın hem takipçi hem de mağdur olma deneyiminde önemli bir rol üstlendiği söylenebilir. Ancak bağlanma stili ile saplantılı takip arasındaki ilişkide rol oynayan aracı değişkenler hakkında az sayıda çalışma yapıldığı için (MacKenzie vd., 2008) bu konudaki araştırmaların yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

2.2.4. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı Bandura (1977) tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram, bireylerin davranışlarını çevrelerindeki modelleri gözlemleyerek, taklit ederek ve deneyimleyerek öğrendiğini öne sürer (Bandura, 1977). Öğrenmenin sosyal bir süreç olarak

ele alındığı bu kuramda, bireylerin davranışlarının çevreyi, bireyin içinde bulunduğu çevrenin ise bireyin davranışlarını etkilediği belirtilmekte ve bu durum karşılıklı belirleyicilik kavramı ile açıklanmaktadır (Cervone vd., 2001; Dökmen, 2012). Bu bakıma bireylerin bir şeyi öğrenebilmesi için her zaman doğrudan pekiştireç almasına gerek yoktur (Erden ve Akman, 2002). Model alınan kişinin davranışının ödül aldığını görmek bireyin yaptığı davranışın pekişmesini sağlar ve bu durum dolaylı pekiştireç kavramı ile açıklanır (Korkmaz, 2003). Bu cezalandırma ve duygu durumu için de geçerlidir. Yani bireyin örnek aldığı modelin davranışının cezalandırıldığını görmesi ve davranışı yapmaktan kaçınması dolaylı ceza; modelin duygusunun bireyde de görülmesi dolaylı duygu olarak adlandırılır (Dökmen, 2012; Korkmaz, 2003). Modelin davranışlarının sonucu bireyin o davranışı yapması ya da davranışı yapmaktan kaçınması için önemlidir. Ancak modelin davranışının örnek alınmasını kolaylaştıran bazı etmenler vardır. Bunlar modelin yaşı, cinsiyeti, statüsü, bireye olan benzerliği, saygınlığı gibi özellikleridir (Bandura, 1994; Dökmen, 2012; Özen, 2015). Modelin olumlu davranışları örnek alınabildiği gibi olumsuz davranışları da örnek alınabilir. Suç da bu olumsuz davranışlardan biridir. Suçun temelinde sosyal güçlerin etkisi olduğunu öne süren Akers (1998), suçun taklit yoluyla öğrenilebileceği ifade etmiştir. Bu durumu başkalarında benzer davranışın gözlemini yaparak davranışa katılma olarak tanımlamıştır (Akers, 2001). Suçlu arkadaşlarla ilişki kurmak, suçlu davranışı değerlendirip benimsemek, suçlu olan davranışın cezalandırılmaması bireylerin de o suçu yapma ihtimalini arttırabilir. Saplantılı takip davranışlarının, tutumlarının ve tepkilerinin öncelikle akranlarla etkileşim yoluyla öğrenildiğini, değiştirildiğini veya pekiştirildiğini öne sürülmektedir (Fox vd., 2016). Birisi tarafından takip edilmenin yaygın, sıradan ve kabul edilebilir bir davranış olduğunu düşünen kişilerin bu davranışı sergileme olasılığı veya bu davranışa maruz kalma olasılığı yüksektir (Fox vd., 2016). Ancak öğrenme ve mağduriyet arasında kavramsal örtüşmeler (örneğin, nesiller arası şiddetin iletilmesi ve öğrenilmiş çaresizlik) olsa da (Fox vd., 2016) sosyal öğrenme kuramı ve saplantılı takip hakkında yeterince araştırma olmadığı görülmektedir (Parkhill vd., 2022). Bu bakıma hem takipçinin hem de mağdurun saplantılı takip sürecindeki davranışlarını, çevrenin saplantılı takip sürecine nasıl etkisi olabileceğini açıklamak için daha fazla çalışma yapmak önemlidir.

2.2.5. İlişkisel Hedef Takip Teorisi (İHT)

Teori, saplantılı takip sürecini açıklamak için Cupach ve Spitzberg (2004) tarafından geniş bir araştırma literatürü incelenerek geliştirilmiştir. Bu teori saplantılı takibi, istenilen

samimi ilişkinin reddedilmesi durumunda sıradan kur yapma davranışlarının aşırıya kaçmış bir hali olarak kabul etmektedir (Cupach ve Spitzberg, 2000). Bu teoriye göre takipçi, hedefin (yani mağdurla ilişki kurmak/devam ettirmek) istenilen, ulaşılabilir ve yerine başka bir şeyin konulamaz olduğuna inandığında mağduru takip eder (Spitzberg vd., 2014). İHT hedef bağlantısı, düşünceye dalmak, olumsuz duygular ve öz yeterlilik olmak üzere dört ana öğeden oluşmaktadır. Hedef bağlantısı, bireylerin bir ilişki içinde olmayı kişisel mutluluk ve öz değer gibi daha yüksek hedeflerle ilişkilendirilerek ortaya çıkar, bu da ilişkiyi sürdürmeye odaklanmalarına neden olur (Cupach ve Spitzberg, 2008). Hedefe ulaşamaması, kişinin sürekli olarak o kişiyle ilgili düşüncelere yönelmesine neden olan düşünceye dalma ile sonuçlanır ve bu hedefe ulaşılıncaya kadar devam eder (Cupach vd., 2006; Cupach vd., 2011). Hedefe ulaşmadaki başarısızlık ve düşünceye dalma bireyin negatif duygular (umutsuzluk, kıskançlık, öfke gibi) yaşamasına neden olur (Davis vd., 2012; Spitzberg vd., 2014). Öz yeterlilik, bireyin hedefine ulaşma konusundaki gerçek inancını ifade eder (Spitzberg ve Cupach, 2007). Kişilerin hedeflerine ulaşmaya dair güvenleri ne kadar yüksek ise çabalarına devam etme olasılıkları o kadar yüksektir (Spitzberg vd., 2014). Bu teoriye göre saplantılı takip, takipçinin mağdurla ilişki kurmak veya ilişkiyi sürdürmek istemesinden kaynaklanmaktadır. Ancak literatürde bu teoriyi destekleyecek yeterince araştırma olmadığı göze çarpmaktadır.

2.2.6. Rutin Aktivite Teorisi

Rutin aktivite teorisi, farklı türdeki kişisel mağduriyetleri (örneğin, cinayet, tecavüz, saldırı, saplantılı takip) açıklamak için Cohen ve Felson (1979), tarafından geliştirilmiş bir teoridir. Bu teori suç oluşumunun nedeni olarak günlük rutinleri ve aktiviteleri görmektedir. Teoriye göre suçun üç bileşeni vardır: potansiyel suçlu, uygun bir hedef ve gözetimsiz bir ortam. Bireyleri mağduriyete uğratan durum; uygun koruyucu önlemlerin yetersiz olduğu ortamlar, motive olmuş suçlular ve uygun hedeflerin bir araya gelmesini kolaylaştıran mağduriyet riskinin yüksek olduğu günlük rutin aktiviteleriyle (örneğin, uyuşturucu kullanımı, barların olduğu bir sokakta yaşamak gibi) gerçekleşmektedir (Cohen ve Felson, 1979). Yani bir suçun mağduru olma riskini arttıran bazı durumlar söz konusu olabilir. Mustaine ve Tewksbury (1999), üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırma alkol ve madde kullanımının, sık sık alışverişe gitmenin, kampüs dışında çalışmanın ve yaşamının saplantılı takip mağduru olma riskini artırdığını; organize sporlara katılma gibi kamusal alanda yapılan davranışların mağduriyet riskini azalttığını bulgularına ulaşmışlardır. Diğer bir

çalışmada ise alkol alınan yerlerde bulunma eğiliminin, romantik ilişki içinde olmanın ve yalnız yaşamının saplantılı takip mağduriyet riskini arttırdığı görülmektedir (Fisher vd., 2002). Siber takip mağduriyetinin incelendiği bir çalışmada ise fazla sosyal ağa sahip olmanın, yabancı kişileri arkadaş olarak eklemenin, uygunsuz davranışlar sergileyen çevrimiçi akran grubuna sahip olmanın ve kadın olmanın mağduriyetle pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğuna ulaşılmıştır (Reyns vd., 2011). Başka bir çalışmada ise yalnız yaşayan kadınların ve daha genç bireylerin saplantılı takip mağduru olma olasılığının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Reyns vd., 2016). Literatürde bu teoriye destekleyen çalışmalar olmasına rağmen bu konudaki anlayışımızı derinleştirecek çalışmaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte takipçilerin, saplantılı takip davranışlarını sergilerken hangi taktiklere başvurduklarını bilmenin de önemli olduğu göze çarpmaktadır.

2.3. Takipçilerin Kullandıkları Taktikler

Literatürde takipçilerin, saplantılı takip davranışlarını taktik olarak tanımlaya yönelik bir eğilim vardır (Cupach ve Spitzberg 2004; Miller, 2012; Walker vd., 2006). Bu nedenle takipçilerin saplantılı takip davranışları için taktikler sözcüğü tercih edilmektedir. Takipçilerin mağdurlarını takip ederken kullandıkları taktikler değişkenlik göstermektedir. Bu taktikler; ısrarlı bir şekilde flört teklifinde bulunma, müstehcen fotoğraflar atma ve tekliflerde bulunma, istenmeyen arama ve mesajlar, istenmeyen hediyeler ve iyilikler, mağdurun bulunduğu yere izinsiz gitme (evi, iş yeri, okulu), mağdur hakkında bilgi almak için mağdurun yakınları ile iletişime geçmek, kişisel alanı ihlal etmek, gözetlemek, takip etmek gibi aşırı yakınlık ve istenmeyen temas içeren davranışlar olabilmektedir (Chan ve Sheridan, 2020; Cox ve Speziale, 2009; Cupach ve Spitzberg 2004; Geistman vd., 2013; Walker vd., 2006). Ancak bazen takipçiler; mağdurun özel bilgilerini elde etmek, mülkiyete izinsiz girmek, hakaret etmek, sözlü tacizde bulunmak, iftira atmak, yazılı veya sözlü tehdit etmek (mağdurun kendisine, yakınına, evcil hayvanına zarar vereceği yönünde), fiziksel şiddet (mağdurun doğrudan kendisine, yakınına ya da evcil hayvanına), cinsel saldırı, maddi olarak zarar vermek, cinayete teşebbüs ve cinayet gibi şiddet içeren saplantılı takip davranışlarında bulunabilmektedir (Baum vd., 2009; Buhi vd., 2009; Cupach ve Spitzberg 2004; Johnson ve Thompson, 2016; Nobles vd., 2018; Walker vd., 2006). Literatürde takipçilerin en çok kullandıkları taktiklerin; telefonla arama, gözetleme ve takip etme olduğu; en az kullandıkları taktiklerin ise açık bir şekilde tehdit etme (ölüm tehdidi gibi), mağdurun evine zarar verme ve

cinsel ilişkiye zorlama olduğu görülmektedir (Chan ve Sheridan, 2021; Gamache vd., 2022; Geistman vd., 2013; Roberts vd., 2016; Stefanska vd., 2022).

İlk başlarda takipçiler somut olarak görülebilen taktikler kullanılmasına rağmen teknolojinin gelişmesi ile birlikte yeni saplantılı takip davranışlarının ortaya çıktığı ve sanal ortamda rastlanan siber takip (cyberstalking) davranışlarının da giderek arttığı söylenebilir. Siber takip; sosyal medya, cep telefonu, GPS ile izleme gibi teknolojik gelişmelerden yararlanarak gerçekleştirilmekte ve mağdurların bilgisayarına zarar vermeyi amaçlayan yazılımlar göndermek, mağdurla ilgili özel bilgileri halka açıklamak gibi davranışları içermektedir (Black vd., 2011; Ellison ve Akdeniz, 1998; Spitzberg ve Hoobler, 2002; USAttorney General, 1999). Özellikle son yıllarda sosyal medya ve internet kullanımının artmasıyla siber takip taktiklerinin yaygınlığı da giderek artmaktadır (Pittaro, 2007). Çünkü bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişmesi, failin kimliğini gizleyebilmesini ve hedef aldığı kişiyi takip etmesini kolaylaştırmaktadır (Fascendini ve Fialová, 2011). Türkiye’de kadınların %51’inin dijital ortamlarda taciz içeren mesajlar aldığı, erkeklerde bu oranın %27 olduğu belirtilmektedir (Şener ve Abınık, 2021). Almanya’da ise siber takibin yaygınlığı %6,3 olarak bulunmuştur (Dreßing vd., 2014). Amerika’da yapılan bir çalışmaya göre ise yaygınlık oranları %3,4 (Reyns vd., 2018) ile %85,2 (Strawhun vd., 2013) arasında değişkenlik göstermektedir. Siber takibin görülme sıklığındaki farklılaşma, siber takibin neyi içerdiği konusundaki belirsizlikten kaynaklanabilir (Wilson vd., 2021). Gerek siber takip gerekse gerçek takip durumu olsun, takipçilerin kullandıkları taktikler kadar mağdurların bu taktiklerle nasıl baş ettiği de önemlidir.

2.4. Mağdurların Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri

Genel olarak başa çıkma, stresli olaylar sonucunda içsel ve dışsal talepleri en aza indirmek, bunların üstesinden gelmek veya tolere etmek için kullanılan bilişsel ve davranışsal çabalar olarak kabul edilebilir (Lazarus ve Folkman, 1984). Saplantılı takip mağdurları takipten kurtulmak amacıyla takipçinin numarasını engellemekten şehir değiştirmeye kadar birçok strateji denemektedirler. Öyle ki takipçiler, takip ederken kullandıkları davranışlarda ne kadar çok çeşitliliğe giderse mağdurlar da takipçiden kaçınmak için bir o kadar çok baş etme stratejisi denemektedirler (Cupach ve Spitzberg, 2004).

Saplantılı takip ile baş etmede ne çok kullanılan stratejiler telefon görüşmelerini yok sayma/kapatma, takipçiyle yüzleşme ve takipçiden kaçınmak için günlük programlarını değiştirmedir (Fremouw vd., 1997; Geistman vd., 2013; Nicastro vd., 2000). Mağdurların en

çok içe doğru hareket etme ve uzaklaşma stratejilerini kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. İçe doğru hareket etme, mağdurun kendi içsel kaynaklarını ve gücünü kullanarak saplantılı takip ile baş etmeye çalışması anlamına gelirken; uzaklaşma takipçi ile her türlü temastan kaçınmak için mağdurun yaptığı davranışlar anlamı taşımaktadır (Cupach ve Spitzberg, 2004). İçe doğru hareket etmede sorunu göz ardı etmek ve hafife almak varken; uzaklaşmada takipçiye ve saplantılı takip davranışlarına karşı duyarsızlaşmak, takipçinin tekliflerini geçiştirmek, takipçiyle olan ilişkiyi bitirmeye çalışmak, takipçi ile olan etkileşimini kontrol etmek ve kendisine olan erişilebilirliği kısıtlamak yer almaktadır (Amar ve Alexy, 2010). Özellikle siber takibe maruz kalanların, e-posta adreslerini veya günlük aktivitelerini değiştirmek gibi uzaklaşma yönelimli başa etme stratejilerini tercih ettikleri görülmektedir (Nobles vd., 2014).

Cupach ve Spitzberg (2004) ise baş etme stratejilerinin (a) “Birlikte Hareket Etme”, (b) “Uzaklaşma” (c) “İçe Doğru Hareket Etme” (d) “Dışa Doğru Hareket Etme” ve (e) “Karşı Hareket Etme” olmak üzere beş boyuttan oluştuğunu ileri sürmektedir:

(a) Birlikte Hareket Etme: Takipçi ile iletişim kurarak onunla mantıklı konuşmalar yapmak (onu neden istemediği gibi) veya tehdit yolunu kullanarak yapılan söylemler veya davranışlardır. Tartışma, bağırma, eleştirme, uzlaşma veya takipçiyle sınırların/ ilişkinin adının konması için etkileşimde bulunma gibi davranışlar da ortaya çıkabilir. Tehdit, bağırma gibi negatif özellikler içerse de, problemin hala etkileşim yoluyla çözülebilir olarak ele alınması bakımından karşı hareket etmeden farklılaşmaktadır. Çünkü takipçi ile iletişim devam etmektedir (Cupach ve Spitzberg, 2004).

(b) Uzaklaşma: Takipçi ile her türlü temastan kaçınmak için yapılan davranışlardır. Takipçinin olduğu veya olabileceği yerde bulunmamak, evin güvenliğini artırmak, takipçiden gelen çağrılarını engellemek, telefon numarasını değiştirmek, taşınmak ve günlük rutinleri değiştirmek gibi davranışları içermektedir (Cupach ve Spitzberg, 2004).

(c) İçe Doğru Hareket Etme: Saplantılı takibin neden olduğu sorunları yönetmek için mağdurun kendini güçlendirmesi ve sadece kendine odaklanmasını içeren davranışları tanımlar. Terapi almak, ilaç kullanmak, kendini savunma dersleri almak, silah satın almak, biber gazı taşımak gibi davranışları içerir (Cupach ve Spitzberg, 2004).

(d) Dışa Doğru Hareket Etme: Başka insanlardan rehberlik almak, bilgi edinmek veya takipçi ile iletişim kurulması için yardım alma amacıyla yapılan davranışlardır. Mağdurlar kimi zaman ruh sağlığı uzmanlarından, dini danışmanlardan (rahip gibi), polis, arkadaş veya

aileden tavsiye alabilir. Ancak bu yardım takipçiye zarar vermek veya takipçinin ceza evine girmesini sağlamak için alınıyorsa bu karşı hareket etme stratejisi içerisinde yer almaktadır (Cupach ve Spitzberg, 2004).

(e) Karşı Hareket Etme: Takipçiye maddi veya fiziksel olarak zarar vermek ya da takipçinin yaşam kalitesini düşürmek için yapılan bilinçli davranışlardır. Takipçiyi davranışlarından caydırmak amaçlanmaktadır. Fiziksel saldırı veya başkalarından yardım alarak takipçiye saldırmak, takipçi hakkında suçlamalarda bulunmak, takipçiyi dava etmek veya takipçinin kariyerine zarar vermeye çalışmak karşı hareket etme stratejisi içerisinde yer almaktadır (Cupach ve Spitzberg, 2004).

Diğer bir sınıflandırma ise Geistman ve diğerlerinin (2013) çalışmasında ortaya çıkmıştır. Baş etme stratejileri, resmi ve resmi olmayan şeklinde kategorize edilmiştir. Resmi stratejiler, saplantılı takiple baş edebilmek için mağdurun hukuksal yollara başvurusu anlamına gelmektedir. Bu durumda ilk akla gelen strateji mağdurun koruma emri almasıdır. Ancak koruma emrinin ihlal edilmesi, takipçinin misilleme yapması gibi nedenlerden dolayı (Logan vd., 2002; Nicastro vd., 2000), mağdurun farklı kurumlara başvurusu gerekmektedir. Bu kurumlardan biri de karakollardır. Ancak polise başvuran mağdurlar zaman zaman gerekli yardımı alamayabilir. Bu durumun nedenleri arasında polislerin saplantılı takip konusunda yeterli bilgisinin olmayışı, takipçinin saldırı gibi ciddi bir davranışta bulunmamış olması, polislerin mağdurun kendini koruyabilecek önlemler alabileceğini düşünmesi gibi durumlar yer almaktadır (Tjaden ve Thoennes, 1998; Walker, 2006). Diğer bir resmi strateji savcılık ve mahkemeleri sürece dahil etmektir. Bu strateji işe yarasa da bazı zamanlar mağdurların ifadeleri dikkate alınmamaktadır (Brewster, 2001). Resmi olmayan stratejiler ise mağdurun saplantılı takiple tek başına veya yakınlarının (aile, arkadaş gibi) yardımı ile baş etmeye çalışmasıdır. Kimi zaman mağdur bu sürecin üstesinden gelmek için danışmanlık hizmeti gibi profesyonel bir yardım alabilmektedir. Geistman ve diğerlerinin (2013) yaptığı çalışmada, mağdurların genellikle saplantılı takiple baş ederken resmi olmayan yolları kullandıkları görülmüştür. Bu çalışmada, mağdurların kullandıkları stratejiler arasında; takipçilerin telefon aramalarını yanıtlamak, takipçilerle yüzleşmek, takipçileri kendilerini yalnız bırakmaları konusunda uyarmak ve takipçilere neden onları takip ettiklerini sormanın ön plana çıktığı görülmektedir. Şiddet içermeyen saplantılı takip durumlarında takipçi ile tek başına iletişime geçmenin etkili olmadığı hatta durumu daha da kötüleştirdiği görülürken yardım almanın genellikle işe yaradığı bulgularına ulaşılmıştır. Şiddet içeren saplantılı takip durumlarında ise

mağdurun kendi başına ya da resmi olmayan stratejileri kullanarak baş etmesinin saplantılı takip davranışlarını artırdığı ya da saplantılı takip üzerinde etkili olmadığı görülmektedir.

Başka bir çalışmada ise saplantılı takiple baş etme stratejileri dışsal stratejiler ve içsel stratejiler olarak ikiye ayrılmıştır (Johansen ve Tjørnhøj Thomsen, 2016). Dışsal stratejiler saplantılı takiple baş etmek için resmi ya da resmi olmayan yolları kullanmayı içermektedir. Resmi yolları kullanan mağdurlar polis, avukat, belediye, savcılık gibi yerlere başvurmaktadır. Ancak bu stratejinin, mağdurların saplantılı takibi tek başına durduramayacaklarını anladıklarında başvurdukları bir strateji olduğu belirtilmektedir. Diğer bir dışsal strateji ise mağdurun resmi olmayan bir şekilde yardım aramasıdır. Mağdurun arkadaş, aile, meslektaş, takipçinin yakınları gibi kişiler ile iletişim kurması resmi olmayan dışsal stratejilere örnektir. İçsel stratejiler ise mağdurların saplantılı takiple baş ederken günlük rutinlerini değiştirmesi ve güvenlik önlemlerini arttırması olarak tanımlanmaktadır. Bu durum daha çok takipçinin davranışlarının öngörülemezliğinden kaynaklanmaktadır. Johansen ve Tjørnhøj Thomsen (2016), tarafından yapılan bir araştırmada saplantılı takiple baş etmede içsel stratejileri yoğun bir şekilde kullanan mağdurların sosyal hayattan izole oldukları ve kendileri kadar iletişimde oldukları kişiler için de endişe ettikleri bulgularına ulaşılmıştır. Görüldüğü üzere baş etme yöntemlerinin kullanılması takipçinin davranışlarını, mağdurun duygularını, mağdurun gündelik yaşamını ve saplantılı takip sürecini etkileyebilmektedir.

Takipçinin mağduru saplantılı bir şekilde takip ederken kullandığı taktiklerin çeşitlenmesi, mağdurların başa çıkmak için kullandığı stratejilerin de çeşitlenmesine neden olmaktadır (Nicastro vd., 2000). Saplantılı takiple baş etmek için kullanılan stratejiler, takibin sonuçlarını etkileyebilmektedir. Çünkü mağdurlar saplantılı takip ile baş etmek için ne kadar çok baş etme stratejisi kullanırsa, psikolojik sonuçlar o kadar kötüleşmektedir (Spitzberg vd., 1998; Villacampa ve Pujols, 2019). Saplantılı takipten kendilerini daha çok sorumlu tutan, saplantılı takip deneyimi hakkında daha fazla kafa yoran ve saplantılı takiple nasıl başa çıkacaklarını daha fazla düşünen mağdurların önemli ölçüde daha yüksek düzeyde depresyon, kaygı ve TSSB semptomları bildirdikleri belirtilmektedir (Kraaij vd., 2007). Ayrıca pasif başa çıkma stratejilerini (örneğin; kaçınma, geri çekilme vs.) kullanan mağdurlarda, TSSB belirtileri daha yüksek düzeyde görülmektedir (Kamphuis vd., 2003; Purcell vd., 2012). Bu noktada saplantılı takiple baş etmede kullanılan stratejiler neye göre tercih edilmektedir sorusu akla gelmektedir. Saplantılı takiple baş etmede kullanılan stratejilerde cinsiyetin, önemli bir değişken olduğu görülmektedir.

Saplantılı takip edilen kadın mağdurlar, erkek mağdurlara göre daha büyük bir oranda günlük aktivitelerini değiştirmeyi, koruyucu önlemler almayı, başkalarından yardım almayı ve mağduriyetlerini polise bildirmeyi tercih etmektedir (Ngo ve Paternoster, 2013). Erkek mağdurların kadın mağdurlara kıyasla, daha çok takipçiler ile doğrudan ve kişisel olarak yüzleşmeyi (örneğin, takipçiye karşı fiziksel şiddet kullanmak, takipçiye sözlü uyarı veya tehditte bulunmak vb.) tercih ettikleri görülmektedir (Chan ve Sheridan, 2020). Chan (2022) kadınlara kıyasla erkeklerin birlikte hareket etmeyi saplantılı takiple başa etmede daha sık kullandıkları bildirilmektedir. Saplantılı takip mağduru olan kadınların yarısından fazlası; yardım arama stratejisini kullandığını, en çok arkadaşlarından en az kolluk kuvvetlerinden yardım aldıklarını bildirmektedir (Buhi vd., 2009). Ailelerinden ve arkadaşlarından yardım alan mağdurların saplantılı takibin etkilerini hafifletmede daha başarılı olduğu; saplantılı takip mağdurlarının, mağdur olmayanlara göre resmi başa çıkma stratejilerinin etkisiz olduğunu hissetmeye daha yatkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ngo ve Paternoster, 2013). Çalışmalar özellikle saplantılı bir şekilde takip edildiği için artan düzeyde korku yaşayan mağdurların polise ihbarda bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu göstermektedir (Jordan vd., 2007; Reyns ve Englebrecht, 2010). Cinsiyetin dışında saplantılı takiple baş etmede eğitim seviyesinin, öz denetimin de rolü olduğu anlaşılmaktadır.

Eğitim seviyesi daha düşük ve güçlü sosyal bağlara sahip olan mağdurlar; takipçiden kaçınma (içe doğru hareket etme), proaktif (dışa doğru hareket etme) ve agresif (karşı hareket etme) baş etme stratejilerini kullanmanın saplantılı takiple başa çıkmada etkili olduğunu düşünmektedir (Chan, 2022). Ayrıca öz denetim düzeyleri daha düşük olan bireylerin saplantılı takiple başa çıkmak için birlikte hareket etme stratejilerini kullanma olasılığının daha yüksek; mağduriyetlerini gidermek için takipçileriyle doğrudan ve kişisel olarak yüzleşmeye daha eğilimli oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Chan, 2022). Ayrıca hem takipçilerin hem de mağdurların genellikle daha düşük öz denetim düzeylerine sahip oldukları belirtilmektedir (Chan, 2019; Fox vd., 2009; Nobles ve Fox, 2013; Piquero vd., 2005). Ancak saplantılı takip süreci ile ilgili literatürdeki diğer araştırmaların da gözden geçirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu neden hem yurt dışı hem de yurt içinde yapılan araştırmalara yer verilecektir.

2.5. Saplantılı Takip ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Mullen ve diğerleri (1999) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip süreci, takipçilerin motivasyon ve psikopatoloji düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma

grubunu Avustralya'daki adli psikiyatri servisinde ayakta tedavi edilen 145 takipçi (114 erkek, 31 kadın) oluşturmaktadır. Takipçilerin eski partnerlerini (%30), yabancıları (%14) ve tanıdıklarını (%56) takip ettikleri, saplantılı takip sürecinin ortalama 1 yıl sürdüğü, takipçilerin %63'ünün tehditlerde bulunduğu, %36'sının saldırgan davranışlar gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır. Takipçiler arasında sanrılı bozuklukların yaygın (özellikle samimiyet arayanlar arasında) olduğu (%30), samimiyet arayan ve reddedilen takipçilerin saplantılı takip sürelerinin daha uzun sürdüğü, reddedilen ve avcı takipçilerin (cinsellik içeren saldırıda bulunanlar; taciz, tecavüz, teşhircilik gibi) daha fazla saldırıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nicastro ve diğerleri (2000) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip edilen mağdurların özelliklerini belirlemek ve mağduriyet, semptomoloji ve başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Amerika'da yapılan çalışmada 55 saplantılı takip ve aile içi şiddet dosyası incelenmiştir. Yaşları 14 ile 52 arasında değişen mağdurların %93'nün kadın olduğu ortaya çıkmıştır. Mağdurların kendilerini, korkmuş, tehdit edilmiş ve öfkeli hissettikleri, saplantılı takip davranışlarının şiddet içermesi durumunda mağdurların fiziksel semptomlarının ve kaygı düzeylerinin arttığı, uzaklaştırma kararı alan mağdurların daha fazla saplantılı takip davranışına maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kamphuis ve diğerleri (2003) tarafından yapılan çalışmada takip şiddeti, psikososyal değişkenler (kişilik özelliği ve baş etme stratejisi gibi) ve TSSB arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu partnerleri tarafından saplantılı bir şekilde takip edilen 131 Hollandalı kadın oluşturmaktadır. Takibe karşı verilen duygusal ve bilişsel tepkilerin korku, utanç, suçluluk, duygusal dengesizlik, yabancılaşma, izolasyon ve diğerlerine karşı güven kaybı olduğu görülmüştür. Aldıkları sosyal destekten memnuniyet ile takip süresi arasında negatif bir ilişki olduğu, şiddet içeren takip davranışlarına maruz kalma, pasif başa çıkma stratejisi ve deneyime açıklığın az olmasının yüksek TSSB puanları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Phillips ve diğerleri (2004) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların kendilerine sunulan farklı saplantılı takip senaryolarına dair algılarındaki değişimi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu yaşları 17 ila 27 arasında değişen, Amerika'da üniversite okuyan, 41 erkek ve 79 kadın olmak üzere toplam 120 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda erkek takipçilerin mağdurların güvenliği hakkında daha çok endişe yarattığı anlaşılmıştır. Katılımcıların, takipçi-mağdur arasında ilişkinin olmaması ve daha ciddi

saplantılı takip davranışlarının sergilenmesi durumunda senaryoyu saplantılı takip olarak tanımlama eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mullen ve diğerleri (2006) tarafından Avustralya’da yapılan çalışmada takipçilerin ve mağdurların profillerine, takipçi-mağdur ilişkisine, takipçinin motivasyonuna, saplantılı takip davranışlarının gerçekleştiği yer ve bağlama odaklanarak saplantılı takibin risk profilini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Takipçi-mağdur ilişkisinin ve takipçinin motivasyonunun; saplantılı takip davranışlarını, saplantılı takibin süresinin, mağdura verilen zararı etkilediği görülmüştür. Takipçinin ve mağdurun psikolojik, psikopatolojik ve sosyal durumunun incelenmesinin; saplantılı takibin tekrarlaması, takipçinin mağdur üzerinde kurduğu baskının anlaşılması, saplantılı takip için risk faktörlerinin belirlenmesine katkı sağlayacağından dolayı önemli olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca klinisyenlerin çalıştıkları eyaletlerdeki saplantılı takip ve ruh sağlığı yasalarını bilmelerinin mağduru koruma ve takipçiler ile baş etme yönünden önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Jordan ve diğerleri (2007) tarafından yapılan çalışmada korkunun, diğer mağduriyet deneyimlerinin, takip davranışlarının, takipçi-mağdur ilişkisinin mağdurun takipçinin davranışlarını takip olarak adlandırma ve polise bildirme üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Amerika’da üniversite eğitimi alan 1010 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Saplantılı takibin yanı sıra diğer mağduriyet türlerine de (cinsel saldırı, fiziksel şiddet gibi) maruz kalan ve daha yüksek düzeyde korku yaşadığını bildiren mağdurların takip davranışlarını saplantılı takip olarak kabul etme olasılığının yüksek olduğu görülmüştür. Mağdurların altıda birinin takip edildiğini polise bildirdiği ve korku düzeyinin yüksek olması, başka mağduriyet yaşaması, takipçinin partneri olmaması durumunda polise bildirme eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kraaij ve diğerleri (2007) tarafından yapılan çalışmada bilişsel başa çıkma stratejileri ve depresyon, kaygı, TSSB semptomları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Hollandalı, saplantılı takip mağduru 47 kadın oluşturmaktadır. Saplantılı takibe maruz kaldıkları için kendilerini suçlayan, takiple nasıl baş edeceğini daha çok düşünen mağdurların depresyon, kaygı ve TSSB semptomlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Buhi ve diğerleri (2009) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takibin yaygınlığını ve mağdurların yardım arama davranışlarını incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Amerika’da üniversite öğrencisi olan 391 kadın oluşturmaktadır. Kadınların %20’sinin takip

mağduru olduğu; maruz kalınan en yaygın takip davranışlarının izlenmek, takip edilmek ve istenmeyen telefon almak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların %52,6'sının yardım aradığı, %90'ının arkadaşlarından yardım isterken yalnızca %7,3'ünün kolluk kuvvetlerinden yardım istediği görülmüştür. Mağdurların yardım almama nedenlerinin saplantılı takiple kendi başına baş etmek istemeleri, durumun ciddi olduğunu düşünmemeleri, polisin kendisine inanmayacağını düşünmeleri ve takipçinin misilleme yapacağından korkmuş olmaları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cox ve Speziale (2009) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takibe maruz kalmış kadınların saplantılı takip deneyimlerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Amerika'da yaşayan 9 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Saplantılı takibin devam etmesiyle şiddet içeren saplantılı takip davranışların da devreye girdiği, mağdurların takipçiden korunmak için güvenliklerini arttıracak önlemler aldıkları ve gündelik rutinlerini değiştirdikleri, romantik ilişki kurmakta zorluk yaşadıkları, mağdurların bekledikleri desteği yakın çevrelerinden kimi zaman alamadıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Björklund ve diğerleri (2010) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip edilme durumları, takipçi-mağdur ilişkisi ve saplantılı takip süresi arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın grubunu Finlandiya'da eğitim gören 530 kadın 85 erkek olmak üzere toplam 615 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Yabancı takipçilerin mağdurları daha kısa süre takip ettiği, saplantılı takip davranışlarının neredeyse yarısının (%46) şiddet veya tehdit içerdiği, eski partnerlerin yabancı ve tanıdıklara göre daha sık, çeşitli ve şiddet içeren saplantılı takip davranışlarında bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Reyns ve Englebrecht (2010) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip suçunu polise bildirmede önemli olan faktörleri açıklamak amaçlanmıştır. ABD'de 2006 yılında yetişkinlere uygulanan Ulusal Suç Mağdurları Anketinden veriler alınmıştır. Bu anket 18 yaş ve üzerinde olan 65,270 kişiye uygulanmıştır. Bu verilere göre tehdit edilen, iş yaşamında aksaklıklar yaşayan ve mülkiyeti tahrip edilen mağdurların polise başvurma olasılığının en az iki kat daha yüksek olduğu görülmüştür. Takipçinin yabancı olduğu, daha öncesinde takipçinin suç kaydının olduğu ve kendini daha fazla korkmuş hisseden mağdurların saplantılı takibi polise bildirme olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Fleming ve diğerleri (2012) tarafından Amerika'da yapılan çalışmada şiddet mağduru olan kadınların saplantılı takip edilme deneyimleri ile travma sonrası stres belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu saplantılı takibe maruz kalmış

192 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların %84,9'unun psikolojik, %60'ının fiziksel, %30'unun cinsel şiddete maruz kaldığı; saplantılı takibe maruz kalmış katılımcıların saplantılı takibe maruz kalmamış katılımcılara göre hiperaruzal belirti (örneğin öfke patlamaları, uyku problemleri, konsantrasyonu sağlamada güçlük gibi) bildirme olasılığının iki kat fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Purcell ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip mağdurlarının psikiyatrik morbiditesinde etkili olan değişkenleri incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu saplantılı takibe uğramış Avusturalyalı 174 kadın ve 62 erkek olmak üzere toplam 236 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların psikopatolojisini ve travma sonrası stresini etkileyen değişkenlerin kaçınmacı başa çıkma stratejilerini kullanmaları, tehditlere maruz kalmaları, takipçinin mağdurun eski partneri olması ve takip süresinin uzun sürmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Thompson ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışmada şiddet içerikli saplantılı takip davranışları ve şiddeti kullanma gerekçeleri ile takipçinin cinsiyeti arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu saplantılı takip davranışında bulunan, Avustralya'da üniversite eğitimi alan, 223 kadın ve 70 erkek olmak üzere toplam 293 katılımcı oluşturmaktadır. Takipçilerin mağdurları takip ederken ortalama 16 farklı saplantılı takip davranışında bulunduğu, katılımcıların %90'ının ilişkilerinin sona ermesinden sonra partnerlerini takip ettiği, %44,4'ünün saplantılı takip sırasında şiddet içerikli davranışlar sergilediği görülmüştür. Şiddet içeren saplantılı takip davranışlarını sergileyen katılımcıların %40'ının yüksek düzey şiddet ve %57,7'sinin orta düzey şiddet uyguladığı, orta düzey şiddet uygulayan katılımcıların %90'ının kadın olduğu anlaşılmıştır. Erkek takipçilerin, mağduru korkutmak veya zarar verme niyetiyle şiddet uygulama olasılıklarının kadın takipçilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Short ve diğerleri (2015) tarafından İngiltere'de yapılan çalışmada siber takip mağdurlarının ne tür duygular yaşadıklarını ortaya çıkarmak ve travma semptomlarının düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu 240 kadın 113 erkek olmak üzere siber takibe maruz kalmış toplam 353 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların %32,7'sinin TSSB belirtileri gösterdiği, en çok korktukları şeyin itibarlarına zarar gelmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Podaná ve Imříšková (2016) tarafından yapılan çalışmada mağdurun korkusu ile saplantılı takip süresi, takipçinin saldırgan tutumları ve saplantılı takiple baş etme stratejileri

arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Çekya’da yaşayan 147 saplantılı takip mağduru katılımcı oluşturmaktadır. Saplantılı takibin uzun sürmesi ve takipçinin saldırgan davranışlarda bulunmasının korku duygusu ile ilişkili olduğu, saplantılı takiple baş ederken proaktif stratejileri kullanan kadınların daha fazla korktuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Worsley ve diğerleri (2017) tarafından yapılan çalışmada siber takibe maruz kalmanın mağdurları nasıl etkilediğini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubu siber takibe maruz kalmış, İngiltere’de yaşayan, yaşları 15 ile 68 arasında değişen 65 kadın ve 34 erkek olmak üzere toplam 99 katılımcıdan oluşmaktadır. Mağdurların korku ve kaygı duygularını yoğun bir şekilde yaşadıkları, kaygı ve depresyon belirtileri gösterdikleri, en yaygın olarak kullanılan baş etme stratejilerinin takipçiyi görmezden gelme, kaçınma, takipçi ile yüzleşme ve yardım arama olduğu görülmüştür. Siber takibin mağdurun yaşamını sosyal, ekonomik ve psikolojik olarak olumsuz etkilediği; mağdurların gündelik rutinleri, iş ve sosyal yaşamları üzerinde önemli değişiklikler yapmak durumunda kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Villacampa ve Pujols (2019) tarafından yapılan çalışmada mağdurların saplantılı takipten nasıl etkilendikleri ve hangi başa etme stratejilerini kullandıklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışma grubunu saplantılı takip davranışlarına maruz kalmış, İspanya’da üniversitede eğitim gören 122 kadın ve 30 erkek olmak üzere 152 katılımcı oluşturmaktadır. Mağdurların yaşadıkları en yaygın duyguların korku, rahatsızlık ve öfke olduğu; korkunun yabancı biri tarafından takip edilme ve saplantılı takibin daha uzun sürmesi durumunda (6 ay-1 yıl) arttığı ve siber takip davranışlarının daha az korkuya sebep olduğu görülmüştür. Mağdurların %11,8’inin depresyon ve %6,6’sının panik atak yaşadığı, kadınların erkeklere göre kendilerini daha savunmasız hissettiği ve daha fazla özgüven kaybı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mağdurların takipçiden kaçınmak, aile ve arkadaşlardan yardım almak ve takipçiyle yüzleşmek gibi baş etme stratejilerini sık olarak kullandığı görülmüştür.

Chan ve Sheridan (2020) tarafından Hong Kong’da yapılan çalışmada saplantılı takiple baş etme stratejilerini araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma grubunu üniversite okuyan 1392’si kadın 1104’ü erkek toplam 2496 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Saplantılı takibe maruz kalan katılımcı sayısının %7,9 olduğu görülmüştür. Katılımcıların saplantılı takiple başa çıkmak için en sık kullandıkları stratejilerin dikkatli davranmak, takibi görmezden gelmek, takipçiden uzaklaşmak olduğu; en az kullandıkları stratejilerin ise takipçiye fiziksel şiddet uygulamak, misilleme yapmak, takipçinin isteklerini kabul etmek ve

takipçiyle pazarlık yapmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla saldırgan ve takipçi ile işbirlikli stratejileri tercih ettikleri görölmüştür.

Logan (2020) tarafından Amerika’da yapılan çalışmada takipçi-mağdur ilişkisi, saplantılı takip davranışları, güvenlik ihtiyaçları ile korku ve ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu 478 kadın ve 218 erkek oluşturmaktadır. Katılımcıların 285’i eski partnerleri tarafından 411’i ise partneri olmayan bir kişi tarafından son 5 yıl içinde saplantılı bir şekilde takip edilmiştir. Takip edilen kadınların erkeklere göre daha fazla süre takip edildiğı, daha fazla takip davranışına maruz kaldığı, kendileri ve yakınları için korku ve güvenlik endişesi yaşadıkları ve güvenlik nedeniyle önemli yaşam değişikliklerinde bulunduğı görölmüştür. Eski partneri tarafından takip edilmenin, daha az güvende hissetmenin, daha fazla saplantılı takip davranışlarına maruz kalmanın ve tehdit edilmenin kadınların korku seviyelerini artırdığı bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca bir erkeğin korku seviyesini arttıran durumun, erkek birisi tarafından takip edilmek olduğı anlaşılmıştır. Kadınların saplantılı takip sırasında saldırıya uğraması, kendilerini daha az güvende hissetmeleri ve güvenlik için aşırı yaşam değişiklikleri yapmalarının; depresyon, kaygı ve TSSB ile ilişkili olduğı; erkeklerin ise kendilerini daha az güvende hissetmelerinin ve takipçi tarafından aşırı temasa maruz kalmalarının depresyon ve TSSB ile ilişkili olduğı sonucuna ulaşılmıştır.

Ahlgrim ve Terrance (2021) tarafından Amerika’da yapılan çalışmada takipçinin cinsiyeti ve takipçi-mağdur arasındaki ilişkinin siber takip algıları üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu 109 kadın 136 erkek olmak üzere toplam 245 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında kullanılan saplantılı takip senaryosundaki erkek takipçilerin daha tehlikeli olarak algılandığı, davranışlarının siber takip suçu olarak nitelendirildiğı, kadın mağdurların erkek mağdurlara göre daha az suçlandığı, erkeklerin kadınlara göre mağduru suçlama eğiliminin daha yüksek olduğı sonucuna ulaşılmıştır.

Chan ve Sheridan (2021) tarafından yapılan çalışmada Hong Kong’daki genç yetişkinlerin saplantılı takip edilme deneyimlerini araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma grubunu yaşları 18 ile 40 arasında değışen 1392 kadın ve 1104 erkek üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Kadınların %11,6’sının erkeklerin %3,8’inin takip edildiğı, en çok maruz kaldıkları saplantılı takip davranışının gözetleme ve istenmeyen aramalar olduğı, sırasıyla en çok yabancılar, tanıdıklar ve eski partnerler tarafından takip edildikleri görölmüştür. Daha yüksek özsaygı düzeyine sahip olmanın ve daha genç yaşta olmanın saplantılı takibe maruz

kalma olasılığını arttırdığı, daha düşük bir özsaygıya sahip olmanın ve daha yüksek bir yaşam doyumuna sahip olmanın saplantılı takibe maruz kalma olasılığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Flowers ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışmada takipçilerin saplantılı takip davranışlarına yüklediği anlamı, takipçilerin bilişsel ve duygusal özelliklerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu partner takibi gerçekleştiren, İngiltere’de yaşayan ve ceza alan yedi erkek takipçi oluşturmaktadır. Saplantılı takip davranışını gerçekleştirmenin takipçilere heyecan verdiği, mağdurun elde edilecek bir şey olarak algılandığı, saplantılı takip davranışlarının mağdurla ilişki sırasında başladığı ve ilişkinin sona ermesinden sonra arttığı hatta takipçinin yeni bir ilişkisi olsa bile eski partnerini takip etmeye devam ettiği görülmüştür. Takipçilerin davranışlarında çelişkilerin (hem iyi bir partner olmayı isteme hem de partnerine şiddet uygulama gibi) olduğu, mağdurla ilişkinin sona ermesinden sonra hayatlarını kontrol etmede sorun yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu sorun ile baş etmek için alkol, uyuşturucu kullandıkları, mağduru kontrol edebilmenin takipçiler için önemli olduğu, saplantılı takip davranışlarının reddedilme, terk edilme ve yalnızlık duygusu ile gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Logan (2022) tarafından Amerika’da yapılan çalışmada saldırı içeren ve içermeyen saplantılı takip davranışları ile saplantılı takip süreci ve mağdurun korkusunu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu saplantılı takip mağduru 560 kadın ve 254 erkek olmak üzere toplam 814 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların üçte birinin saplantılı takip sırasında saldırıya uğradığı, eski partnerleri tarafından takip edilen kadınların daha fazla saldırıya maruz kaldığı, saldırıya uğrayan katılımcıların uğramayanlara göre daha fazla tehdit edildiği görülmüştür. Saldırıya uğrayan mağdurların kendilerini daha savunmasız hissettikleri, saplantılı takiple ilgili daha fazla korku yaşadıkları, takipçinin intikam alma isteği ile onlara saldırdıklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt dışında yapılan çalışmaların, mağdurların saplantılı takip süreci hakkında bilgi edinmeyi ve bunların çeşitli değişkenlerle ilişkilerini incelemeyi amaçladığı görülmektedir. Saplantılı takibin yaygınlığı, takipçilerin motivasyonları ve psikopatoloji düzeyleri, başa çıkma stratejileri, mağdurların takip sırasındaki ve sonrasındaki duyguları ve gösterdikleri belirtiler (Kaygı, TSSB, depresyon gibi) en sık araştırılan konulardır. Takipçi-mağdur ilişkisi, takip davranışları, saplantılı takip algıları, mağdurların saplantılı takip suçunu polise

bildirmedi önemli olan faktörler, cinsiyet farklılıklarının takip sürecini nasıl etkilediği araştırılan diğer konulardır.

2.6. Saplantılı Takip ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Gürgezoğlu (2010) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip mağduru olan ve olmayan kadınların kaygı seviyelerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, yaşları 18-30 arasında değişen 82 mağdur ve 218 mağdur olmayan toplam 300 kadından oluşmaktadır. Çalışma sonucunda saplantılı takip mağduru olan kadınların kaygı seviyelerinin, mağdur olmayan kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bağ (2012) tarafından yapılan derleme çalışmasında saplantılı takibi incelemek amaçlanmıştır. Bu araştırmaya göre partner takibinin yabancı ve tanıdık takibine göre daha yaygın olduğu, kadınların daha fazla saplantılı takip mağduru olduğu, saplantılı takibin birçok davranışı içerdiği, takipçilerin çalışmalara göre farklı şekillerde sınıflandırıldığı görülmüştür. Mağdurların takipten psikolojik olarak etkilendiği ve farklı baş etme stratejilerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan (2014) tarafından yapılan çalışmada Avrupa'daki ülkelerde farklı bir suç olarak tanımlanan saplantılı takip kavramının tanımını, hukuksal yönünü, Türk ve diğer hukuk sistemlerindeki yerini ele almak için literatür gözden geçirilmiştir. Diğer ülkelerin hukuk sistemlerinde yer alan saplantılı takibin Türk hukuk sisteminde yer almadığı ancak yer almasına ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uyumaz ve Akdağ (2015) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip kavramı ve mağdurların bu durumda başvurabilecekleri hukuki yolların neler olduğunu incelemek amaçlanmıştır. Türkiye hukuk sisteminde saplantılı takibin yer almadığı ancak takip sürecinde olabilecek bazı davranışların ceza kanunlarında suç teşkil ettiği görülmüştür. Mağdurun saplantılı takibe maruz kalması durumunda alınabilecek koruyucu ve önleyici bazı tedbirlerin (uzaklaştırma emri, koruma altına alma gibi) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karakuş Öztürk'ün (2016) yaptığı çalışmada saplantılı takip kavramını üç film üzerinden içerik analiz yöntemini kullanarak incelemek amaçlanmıştır. Bu çalışmadaki filmlerde karakterler kadın takipçiler ve erkek mağdurlar oluşmaktadır. Kadınların kontrol etme isteği, yalnız kalmak istememesi, saplantılı bir kişiliğe sahip olması, onay alma isteğinin olması, terk edilme hissi ve öfke duygusuna sahip olmaları gibi nedenler ile saplantılı takip davranışlarını gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır.

Akmeşe ve Deniz (2017) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip kavramını açıklamak amaçlanmıştır. Hem gerçek yaşamda hem de çevrim içi ortamda karşılaşılabilen bir eylem olan takibin son zamanlarda sıradanlaştığı görülmüştür. Gerçek yaşamda ve sosyal medya üzerinden takip edilme arasında bazı farkların olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Başar'ın (2019) yaptığı çalışmada saplantılı takip türlerine ilişkin tutumlar (partner, yabancı ve tanıdık takibi) ile namusu kavramı ve cinsiyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu yaşları 18-56 arasında değişen 453 katılımcı oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda namusu onaylama ve saplantılı takibe ilişkin tutumlar arasındaki ilişkide; düşmanca cinsiyetçilik ve cinsiyet temelli şiddet tutumları değişkenlerinin aracı rolü olduğu bulunmuştur. Tanıdık takibinin diğer takip türlerine kıyasla daha az olumsuz algılandığı; saplantılı takip konusunda erkeklerin, kadınlardan daha olumlu tutumlara sahip olduğu ve kadınların saplantılı takibe daha fazla maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Başar ve Sakallı (2021) tarafından yapılan derleme çalışmasında; saplantılı takip, saplantılı takibin farklı disiplinler açısından ele alınma biçimleri, saplantılı takip davranışları, saplantılı takibin romantikleştirilmesi ve takip kavramının sosyal psikolojik değişkenler (örneğin; toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik, namus kültürü gibi) açısından ele alınmıştır. Bu araştırmaya göre saplantılı takibin romantizm adı altında meşrulaştırılabileceği, partner takibinin daha ciddi olarak algılandığı, birçok farklı saplantılı takip davranışının olduğu, mağdurların genellikle kadınlar olduğu, kültürün saplantılı takibi normalleştirebileceği ve saplantılı takibin birçok olumsuz etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cenger ve diğerleri (2021) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip edilen bir vakanın adli değerlendirmesini yapmak amaçlanmıştır. Katılımcı 33 yaşında, üniversite mezunu, bekar ve iş arkadaşı tarafından saplantılı bir şekilde takip edilen bir kadın olarak tasvir edilmiştir. Bu kadının flört teklifini reddettiği için takip edildiği, takipçinin tehditlerinin ve davranışlarının mağdur üzerinde travmatik bir etki yarattığı ve saplantılı takibin mağdurun ruhsal sağlığı üzerinde kalıcı bir etkiye neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Spitzberg ve Hoobler (2002) tarafından geliştirilen Siber Obsesif Takip Ölçeği, Uğur ve diğerleri (2022), tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Çalışma grubu, yaşları 18-33 arasında değişen 244 kadın ve 161 erkek olmak üzere toplam 405 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Ölçek geçerliliği kapsamında AFA ve DFA kullanılmıştır. AFA sonucunda 15 maddeden oluşan üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Maddelerin faktör yüklerinin .47 ile .91 arasında değişen değerler aldığı görülmüştür. DFA sonucunda ise modelin veri ile uyumunun

kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Güvenirlilik için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ölçeğin bütünü için .79 olarak bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin, Türk kültüründe geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Duman ve diğerleri (2023) tarafından yapılan derleme çalışmasında partner takibinin nasıl yaşandığı, takipçi ve mağdurun özelliklerini, takip davranışları ve bunların mağdurlar üzerindeki olası etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Bu araştırmaya göre partner takibinin ilişkiler sırasında var olduğu ve ilişki bittikten sonra da devam ettiği, bazı özellikleri ile diğer takip türlerinden (yabancı ve tanıdık takibi) ayrıldığı, takipçilerin genellikle erkek olduğu, şiddet içermesi nedeniyle tehlikeli olduğu ve mağdurun yoğun sıkıntılar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Silva Santos ve diğerleri (2021) tarafından geliştirilen Siber Stalklama Ölçeği, Koçak ve diğerleri (2023) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Çalışma grubu, yaşları 19-47 arasında değişen, 162'si kadın ve 103'ü erkek olmak üzere toplam 265 katılımcıdan oluşturulmuştur. Ölçek geçerliliği kapsamında AFA ve DFA kullanılmıştır. AFA sonucunda modeli %37,65 oranında açıklayan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. DFA sonucunda ise modelin veri ile uyumunun iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Maddelerin faktör yüklerinin .44 ile .80 arasında değişen değerler aldığı görülmüştür. Güvenirlilik için Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları AFA ve DFA çalışma grubu için sırasıyla .81 ve .83 olarak bulunmuştur. İki yarı test güvenirliliği yapılmış, sonuçları .77 ve .76 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin, Türk kültüründe geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Şenses ve Karaaslan (2023) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet ile siber takip algısı arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu 297 kadın 140 erkek ve 30 LGBT birey olmak üzere toplam 437 katılımcı oluşturmaktadır. Kadın katılımcıların takibi bir şiddet davranışı olarak görme, siber takibin suç sayılması gerektiğini düşünme, ünlülerin de siber olarak takip edilmesinin normal olmadığını ifade etme oranlarının erkek ve LGBT katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Erkek katılımcıların ilişkiyi başlatmak için siber takip etmenin normal olmadığını, sadece siber takip davranışları sergilemenin bir sorun oluşturmayacağını, fiziksel ve siber takip etmenin farklı olduğunu ifade etme oranlarının kadın ve LGBT katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Taşkın (2023) tarafından yapılan çalışmada saplantılı takip kavramının tanımı ve Türk ve diğer hukuk sistemlerindeki yerini ele almak için literatür gözden geçirilmiştir. Yapılan düzenlemenin önemli bir eksikliği kapattığı düşünülse de mağdurun korunması ve adaletin sağlanması adına yapılan düzenlemelerin iyileştirilmesi gerektiğinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ve diğerleri (2023) tarafından yapılan derleme çalışmasında saplantılı takip davranışları, saplantılı takibin cinsiyet ve kültür arasındaki bağlantısını incelemek amaçlanmıştır. Bu araştırmaya göre şiddet içermese de birçok takip davranışının olduğu, saplantılı takibin mağdur üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu, takip etmenin cinsiyetçi bir davranış olduğu görülmüştür. Mağdurların genellikle kadınlar ve takipçilerin tanıdık veya eski partner olduğu, kültürün takip etmeyi normalleştirdiği veya onayladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt içinde yapılan çalışmaların yeni olduğu, daha çok saplantılı takibi tanımlamaya, kavramının hukuksal yönünü ele almaya ve saplantılı takip süreci hakkında bilgi edinmeye yönelik derleme çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Saplantılı takip ve kaygı, cinsiyetçilik, namusu onaylama arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların yanı sıra siber takip hakkında ölçek uyarlama çalışmaları göze çarpmaktadır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, ölçeğin geliştirilme süreci, veri toplama süreci ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Türk kültürüne özgü kadınların saplantılı takip ile baş etme stratejilerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için iki farklı çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunun seçiminde uygun örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu örnekleme yönteminin kullanılmasının nedeni araştırmacı tarafından katılımcılara ulaşmanın kolay olmasıdır (Fraenkel ve Wallen, 2006). AFA kapsamında oluşturulan birinci çalışma grubunda, yaşları 18 ile 47 arasında ($\bar{x}$ = 23; SS = 4.33) değişen 327 kadın katılımcı yer almaktadır. DFA kapsamında oluşturulan ikinci çalışma grubunda, yaşları 18 ile 39 arasında ($\bar{x}$ = 21.93; SS = 3.67) değişen 350 kadın katılımcı yer almaktadır. Çalışma grubunun yeterliliğini karar vermek için ölçek madde sayısının en az 10 katına ulaşmak önerildiğinden (Nunnally, 1978), iki çalışma grubunun da yeterli olduğuna karar verilmiştir. İki farklı çalışma grubunda yer alan katılımcıların demografik bilgileri tablo 1 ve 2’de sunulmuştur.

Tablo 1
AFA Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

Demografik Bilgiler		AFA İçin	
		f	%
Yaş	18-28	297	90.8
	30-39	26	8

	40-49	4	1.2
Fakülte	Fen-Edebiyat	33	10.1
	Sağlık Bilimleri	151	46.2
	İİBF	19	5.8
	Eğitim	72	22
	İlahiyat	10	3.1
	Diğer (Hukuk, İletişim vb.)	42	12.8
Sınıf Düzeyi	Hazırlık	4	1.2
	1	100	30.6
	2	96	29.4
	3	26	8
	4	40	12.2
	Lisansüstü	61	18.7
Takip Durumu	Evet	85	26
	Hayır	242	74
Şuanki Takip Edilme Durumu	Evet	7	8.2
	Hayır	78	91.8
Takip Edilme Süresi	2 Haftadan Az	7	8.2
	2 Hafta-1 Ay	3	3.5
	1-6 Ay	28	33
	6 Ay-1 Yıl	7	8.2
	1-3 Yıl	25	29.4
	3+ Yıl	15	17.7
Takipçi Türü	Tanıdık	44	51.8
	Eski/ Şuanki Partner	17	20
	Yabancı	24	28.2
Takip Edilmeye Başladığı Yaş	9-18	50	58.8
	19-22	23	27.1
	23-27	12	14.1
Takipçinin Cinsiyeti	Kadın	2	2.4
	Erkek	83	97.6

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%90,8) 18-28 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların 85’i (%26) saplantılı bir şekilde takip edildiğini bildirirken 7’sinin (%8,2) saplantılı takip süreci hala devam etmektedir. Katılımcıların saplantılı takip edilme süreleri 2 haftadan azdan 3 yıl ve üzerine kadar değişmektedir. Takip edilme sürelerine bakıldığında 1-6 ay (%33) arasında devam eden takip ilk sırada gelmektedir. Bunu %29,4 oranıyla 1-3 yıl, %17,7 oranıyla 3 yıl ve üzeri takip etmektedir. Takip edilen katılımcıların %51,8’inin tanıdık biri tarafından takip edildiği görülmüştür. Bunu %28,2 oranıyla yabancı, %20 oranıyla şuanki ya da önceki partneri takip etmektedir. Takip edilenlerin %58,8’inin 18 yaş ve altında, %27,1’inin 19-22 yaşları arasında

ve %14,1'inin 23-27 yaşları arasında takip edildiği görülmüştür. Takip edilenlerin tamamına yakını (%97,6) bir erkek tarafından takip edildiğini belirtmiştir.

Tablo 2
DFA Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

Demografik Bilgiler		DFA İçin	
		f	%
Yaş	18-28	329	94
	29-39	21	6
Fakülte	Fen-Edebiyat	19	5.4
	Eğitim	312	89.1
	Diğer (İBBF, tıp, iletişim)	19	5.4
Sınıf Düzeyi	Hazırlık	32	9.1
	1	88	25.1
	2	78	22.3
	3	62	17.7
	4	57	16.3
	Lisansüstü	33	9.4
Takip Durumu	Evet	74	21.1
	Hayır	276	78.9
Şuanki Takip Edilme Durumu	Evet	4	5.4
	Hayır	70	94.6
Takip Edilme Süresi	1 Aydan Az	8	10.8
	1-6 Ay	26	35.1
	6 Ay-1 Yıl	10	13.5
	1-3 Yıl	18	24.3
	3+ Yıl	5	6.8
	Belirtilmemiş	7	9.5
Takipçi Türü	Tanıdık	34	45.9
	Eski/ Şuanki Partner	8	10.8
	Yabancı	31	41.9
	Belirtilmemiş	1	1.4
Takip Edilmeye Başladığı Yaş	10-18	37	50
	19-23	25	33.8
	24-29	8	10.8
	Belirtilmemiş	4	5.4
Takipçinin Cinsiyeti	Kadın	0	0
	Erkek	74	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğunun (%94) 18-28 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %21,1 saplantılı bir şekilde takip edildiğini bildirirken 4’ünün (%5,4) saplantılı takip sürecinin devam ettiği görülmektedir. Katılımcıların saplantılı takip edilme süreleri 1 aylık bir süreden az olmak üzere 3 yıl ve üzerine kadar

değişmektedir. Takip edilme sürelerine bakıldığında 1-6 ay (%35,1) arasında devam eden takip ilk sırada gelmektedir. Bunu %24,3 oranıyla 1-3 yıl, %13,5 oranıyla 6 ay-1 yıl arası takip etmektedir. Takip edilen katılımcıların %45,9'unun tanıdık biri tarafından takip edildiği görülmüştür. Bunu %41,9 oranıyla yabancı, %10,8 oranıyla şuanki ya da önceki partneri takip etmektedir. Takip edilenlerin %50'sinin 18 yaş ve altında, %33,8'inin 19-23 yaşları arasında ve %10,8'inin 24-29 yaşları arasında takip edildiği görülmüştür. Takip edilenlerin hepsi bir erkek tarafından takip edildiğini belirtmiştir.

3.3. Ölçeği Geliştirme Süreci

Ölçek geliştirme süreci kapsamında öncelikle saplantılı takip ve saplantılı takiple baş etme stratejileri hakkında literatür gözden geçirilmiştir. Literatür taramaları yapmak, yeni ölçekler geliştirmek için başvurulabilecek temel ve gerekli bir adımdır (Clark ve Watson, 1995). Saplantılı takiple baş etme konusunda literatürde Cupach ve Spitzberg'in (2004) geliştirdiği anketin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu ankete göre saplantılı takiple baş etme birlikte hareket etme, uzaklaşma, içe doğru hareket etme, dışa doğru hareket etme ve karşı hareket etme olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır.

Birlikte hareket etme boyutunda takipçi ile iletişim kurma vardır. Burada mağdur, takipçi ile etkileşime geçerek (takipçi ile konuşma, hakaret etme, tehdit etme, tartışma gibi) takibi durdurmaya çalışmaktadır. Başka bir çalışmada bu boyut uyum olarak isimlendirilmiştir (Chan ve Sheridan, 2020). Uzaklaşma boyutu takipçiden kaçınmak ve kendini korumak için alınan önlemleri kapsamaktadır. Kullanılan bu stratejiler bir çalışmada pasif (Chan ve Sheridan, 2020), başka bir çalışmada ise içsel stratejiler (Johansen ve Tjørnhøj Thomsen, 2016) olarak isimlendirilmiştir. İçe doğru hareket etme boyutu, mağdurun sadece kendine odaklanarak (silah taşımak, terapi almak gibi) saplantılı takipten korunmaya çalışmasını içermektedir. Bu boyut başka bir çalışmada kaçınan olarak isimlendirilmiştir (Chan ve Sheridan, 2020). Dışa doğru hareket etme boyutu, saplantılı takiple baş edebilmek için üçüncü bir kişinin yardımını almayı içermektedir. Yardım alınan kişiler mağdurun yakınları olabileceği gibi profesyonel kişi veya resmi kurumlar olabilir. Kullanılan bu stratejiler başka bir çalışmada proaktif olarak isimlendirilmiştir (Chan ve Sheridan, 2020). Resmi bir kuruma başvurma Geistman ve diğerlerinin (2013) çalışmasında resmi stratejiler olarak sınıflandırılırken Johansen ve Tjørnhøj Thomsen (2016) çalışmasında dışsal stratejiler olarak sınıflandırılmıştır. Dışsal stratejiler resmi ve resmi olmayan şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Resmi olan stratejilerde resmi kurum ya da profesyonellerden yardım alma

varken resmi olmayan stratejilerde mağdurun yakınlarından yardım alma vardır. Karşı hareket etme boyutu takipçiye zarar vermek için yapılan baş etme stratejilerini içermektedir. Kullanılan bu stratejiler başka bir çalışmada aktif olarak isimlendirilmiştir (Chan ve Sheridan, 2020).

Bu araştırmada hem Cupach ve Spitzberg'in (2004) geliştirdiği anket hem bu anket üzerinde çalışan araştırmacıların (Chan ve Sheridan, 2020; Geistman vd., 2013; Johansen ve Tjørnhøj Thomsen, 2016) önerilerinden yola çıkarak oluşturulan madde havuzunda aşağıdaki maddelerin yer almasına karar verilmiştir. Bu maddeler, mevcut çalışma kapsamında ölçeğin ilk formunda yer aldığı madde numaraları ile belirtilmiştir:

- 1.Takipçiyi, davranışlarından vazgeçirmeye çalışırım (Örneğin; takip edilmek istemediğimi belirtirim, takip etmenin bir suç olduğunu söylerim vb.).
- 4.Takipçi ile iletişimimi keserim.
- 5.Takipçinin davranışlarından rahatsız olduğumu belli ederim (Örneğin; soğuk ve mesafeli davranırım, suratımı asarım vb.).
- 11.Bir ruh sağlığı uzmanından (psikolojik danışman, psikiyatri, psikolog) yardım alırım.
- 13.Oturduğum yerden taşınırım (Örneğin; başka bir eve, semte veya şehre vb.).
- 14.Okulumu değiştiririm.
- 15.İşimi değiştiririm.
- 21.Takipçinin davranışlarını görmezden gelirim.
- 23.Takipçinin davranışlarını anlamaya ya da yorumlamaya çalışırım (Örneğin; neden beni takip ettiğini düşünürüm, kendi davranışlarımı ve onunla iletişimimizi sorgularım vb.).
- 24.Eskiden olduğu gibi hayatıma devam ederim.
- 25.Takip edildiğimi düşünmemeye çalışırım.

Mevcut çalışma kapsamında, Sağlam ve Ulusoy Doğmuş (2023) tarafından saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçmeyi amaçlayan anket çalışmasında yer alan maddeler de gözden geçirilmiş, bu ankette yer alan bazı maddelerin mevcut çalışma kapsamında geliştirilen ölçeğin madde havuzunda yer almasına karar verilmiştir. Bu maddelere, ölçeğin orijinalindeki madde numaraları ile birlikte aşağıda yer verilmiştir:

- 3.Takipçinin isteklerini (örneğin; flört etme teklifini, birlikte zaman geçirme isteğini, iletişim kurma girişimlerini vb.) reddederim.
- 6.Kendimi korumak için önlemler alırım (örneğin; “KADES” uygulamasını indiririm, savunma tekniklerini öğrenirim, biber gazı taşıyım vb.).
- 7.Takip edildiğimi ispatlayabilmek için kanıtlar toplarım (örneğin; mesajların ekran görüntüsünü almak, ses kaydı almak vb.).
- 8.Ailemden yardım isterim.
- 9.Arkadaşımdan yardım isterim.
- 10.Resmi kurum ya da kişilerden (emniyet güçleri, avukat, savcılık vs.) yardım isterim.
- 12.Telefon numaramı değiştiririm.
- 16.Takipçinin bulunduğu/bulunabileceği ortamlara gitmekten kaçınırım.
- 17.Günlük rutinimi değiştiririm (örneğin; farklı otobüslere binmek, eve/okula gidiş saatlerinde değişiklik yapmak vb.).
- 18.Tetikte olurum (örneğin; arkamdan geliyor mu diye bakarım, kendi hakkımda bilgileri başkalarıyla paylaşmam, sokağa girmeden önce kontrol ederim vb.).
- 19.Elektronik veya medya erişilebilirliğimi engellerim (örneğin; sosyal medya hesabımı gizliye alırım veya kapatırım, farklı numaralardan gelen çağrıları açmam vb.).
- 20.Kalabalık yerlerde bulunmaya çalışırım.

Ölçek maddelerinin yer aldığı boyutları isimlendirirken, Cupach ve Spitzberg'in (2004) ve Sağlam ve Ulusoy Doğmuş'un (2023) çalışmalarının sınıflandırmaları dikkate alınmıştır. Böylece ölçeğin alt ölçeklerinin “Yardım Arama”, “Hafife Alma”, “Uzak Durma” ve “Karşı Koyma” şeklinde isimlendirilmesine karar verilmiştir. Böylece Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği için karşı koyma, yardım arama, uzak durma ve hafife alma olmak üzere dört boyuttan oluşan, 26 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Karşı koyma boyutundaki maddeler, takipçinin isteklerini reddetmeyi; yardım arama boyutundaki maddeler, üçüncü kişilerden doğrudan veya dolaylı yardım aramayı; uzak durma boyutundaki maddeler, takipçiden kaçınmayı; hafife alma boyutundaki maddeler, saplantılı takibi mağdurun umursamamasını içermektedir. Bu ölçeğin beşli likert tipi olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Çünkü, Krosnick ve Presser (2009), likert tipi ölçeklerde iki veya üçlü

derecelendirmelerin; beşli veya yedili derecelendirmeye göredaha düşük güvenilirliğe sahip olduğunu ileri sürmektedir. Genellikle beşli derecelendirme sisteminde, “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Ara sıra”, “Sıklıkla” “Her zaman” şeklinde kullanılması önerilmektedir (Erkuş, 2012). Bu nedenle, mevcut çalışma kapsamında geliştirilen Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri (STBS) Ölçeğinde; ‘Hiçbir Zaman’, ‘Nadiren’, ‘Bazen’, ‘Sık Sık’ ve ‘Her Zaman’ şeklinde beşli derecelendirmenin uygun olacağına karar verilmiştir.

Maddelerin kapsam geçerliliği ve dilin anlaşılabilirliğini gözden geçirmeleri için ikisi PDR biri ölçeğe değerlendirme alanında öğretim üyesi olmak üzere üç uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri kapsamında yapılan öneriler dikkate alınarak maddeler düzenlenmiştir. Örneğin “ Taşınırım (şehir, mahalle değiştirme vb.)” maddesinin “Oturduğum yerden taşınırım (örneğin; başka bir eve, semte veya şehre vb.)” şeklinde, “Takibi görmezden gelirim.” maddesinin “Takipçinin davranışlarını görmezden gelirim.” şeklinde ifade edilmesi önerilmiştir. Bununla birlikte bazı maddelerin çıkarılması da tavsiye edilmiştir. Örneğin “Takipçiye fiziksel şiddet uygulamam (Örneğin; vurmam, itmek, cisim fırlatmam vb.)” maddesi çıkarılmıştır. Ayrıca maddelerin ne anlama geldiği ve anlaşılır olup olmadığı konusunda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında yüksek lisans yapan öğrencilerden geri bildirim vermeleri istenmiştir. Tüm öğrencilerin, her maddeden çıkardıkları anlamların benzer olduğu görülmüştür. Bununla birlikte cümlelerin anlaşılabilirliği konusunda öneriler de gelmiştir. Örneğin “Takipçi partnerim ise (sevgili, nişanlı, sözlü, eş) ilişkimi; tanıgım biri ise (arkadaş, akraba, komşu vb.) onunla iletişimimi keserim.” maddesinin “Takipçi ile iletişimimi keserim.” şeklinde ifade edilmesi önerilmiştir. Ya da “Psikolojik destek alırım.” maddesinin genişletilerek “Bir ruh sağlığı uzmanından (psikolojik danışman, psikiyatri, psikolog) yardım alırım.” şeklinde ifade edilmesi tavsiye edilmiştir. Ayrıca maddelerin yazım kurallarına uygunluğu, anlatım bozukluğu olup olmadığı, noktalama işaretlerinin kullanımı konusunda geri bildirim almak için deneyimli bir Türkçe öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Maddeler üzerinde gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra, 10/05/2023-E.302496 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır (EK 1).

Mevcut çalışma kapsamında geliştirilen STBS Ölçeğinin nihai formunun 26 maddeden oluşmasına karar verilmiştir. Ölçeğin ilk kısmında demografik bilgiler yer alırken, ikinci kısmında saplantılı takibin kısaca tanımına yer verilmiştir. Saplantılı takibe maruz kalan katılımcıların ikinci bölümde saplantılı takip süreçleri hakkındaki soruları cevaplayıp üçüncü bölüme geçmeleri; takibe maruz kalmayan katılımcıların ikinci bölümü işaretlemekten üçüncü

bölüme geçmeleri gerektiği şeklinde yönlendirmelere ölçekte yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, saplantılı takip ile baş etme stratejilerini ölçen 26 madde yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Gerekli etik kurul izni alındıktan sonra, önce AFA ardından DFA için iki ayrı çalışma grubundan verilerin toplanmıştır. AFA için oluşturulan birinci çalışma grubuna ulaşmak için STBS Ölçeği, Google Formlar uygulamasından yararlanılarak İnönü Üniversitesi öğrencilerinin dahil olduğu sosyal medya hesaplarında paylaşılmıştır. Birinci çalışma grubundaki katılımcılardan elde edilen veriler, 15 Mayıs- 15 Haziran 2023 tarihleri arasında online olarak toplanmıştır. DFA için oluşturulan ikinci çalışma grubuna ulaşmak için 15 Kasım 2023- 15 Ocak 2024 tarihleri arasında, İnönü Üniversitesinde eğitimine devam eden öğrencilerden, ders esnasında yüz yüze veriler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Analizlere başlamadan önce veri seti incelenmiştir. Birinci çalışma grubundan 27; ikinci çalışma grubundan 6 kayıp veri çıkarıldıktan sonra analizler gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada veri setinin normal dağılım sergileyip sergilemediğine bakılmıştır. Normal dağılım için veri setinin Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Buna ilişkin veriler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3
STBS Ölçeği Puanlarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	AFA İçin		DFA İçin	
	İstatistikler	Standart Hata	İstatistikler	Standart Hata
Ortalama	3,5294		3,6194	
Standart Sapma	,39937		,43583	
Minimum	2,69		2,00	
Maksimum	4,42		5,00	
Ranj	1,73		3,00	
Çarpıklık (Skewness)	-,058	,135	-,247	,130
Basıklık (Kurtosis)	-,605	,269	,700	,260

Tablo 3'te görüldüğü üzere elde edilen verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri [-1; +1] aralığında yer almaktadır. Ayrıca çarpıklık katsayısı standart hataya bölünmüş ve elde edilen

sonucun -1.96 ve +1.96 değer aralığında olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda veri setinin normal dağılım sergilediği (Büyüköztürk, 2019; West vd., 1995) anlaşılmıştır.

Mevcut  alışma kapsamında geçerlilik çalışması olarak yapı geçerliliğine; güvenirlik çalışması için iç tutarlılığa bakılmıştır. Geçerlilik, bir ölçümün iddia ettiği şeyi ne derece ölçtüğünü ifade eder (Bolarinwa, 2015). Yapı geçerliliği için ilk olarak AFA yapılmıştır. AFA benzer yapıyı ölçen değişkenleri bir araya toplamayı ve az sayıda faktörle anlamlı boyutlar oluşturmayı amaçlayan bir analiz yöntemidir (Büyüköztürk, 2019). AFA yapılırken Temel Bileşenler Analizi tekniği kullanılmıştır. Mevcut çalışmada faktörleri daha belirgin bir şekilde ayıran ve en yaygın olarak kullanılan varimax yöntemi tercih edilmiştir (Can, 2022). Daha sonrasında elde edilen yapıyı doğrulamak için DFA yapılmıştır. DFA önceden belirlenmiş faktör yapısının karşılaştırılmasına olanak tanıyan bir psikometrik değerlendirme biçimidir ve ölçüm hataları için düzeltilmiş olan gizli yapılar arasındaki ilişkiyi tahmin eder (Boateng vd., 2018; Brown, 2006). Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) yöntemiyle DFA yapılmış ve model uyumu indeksleri ile incelenmiştir.

Yakınsak geçerlilik, değişkenlere ait ifadelerin birbirleri ve faktörler ile ilişkili olduklarını ifade eder ve hesaplanmasında AVE ve CR değerleri kullanılır (Fornell ve Larcker, 1981). Bu nedenle yapının varyans seviyesini ölçen AVE (Average Variance Extracted-Ortalama Açıklanan Varyans) değerinden ve DFA sürecinde elde edilen CR (Composite Reliability-Birleşik Güvenilirlik) değerinden yararlanılmıştır. Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişki düzeyini tespit etmek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Güvenilirlik, bir ölçüm ve prosedürün sonuçlarının tekrarlanabilirliğini ifade eder (Bolarinwa, 2015). İç tutarlılık, bir test içindeki faktörler arasındaki sonuçların tutarlılığını değerlendirir. Cronbach alfa katsayısı, genellikle tüm olası yarı katsayıların ortalaması olarak bulunan en yaygın iç tutarlılık  l s d r (Cortina, 1993). Mevcut çalışmadaki ölçeğin güvenirliği de Cronbach α iç tutarlık güvenirlik katsayısı ile incelenmiştir. Veri analizi için SPSS 25 ve AMOS 28 paket programlarından yararlanılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde öncelikle saplantılı takiple baş etme stratejileri ölçeğinin geçerliliği kapsamında yapı geçerliliğine ilişkin AFA ve DFA'dan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Ardından güvenilirliği kapsamında hesaplanan iç tutarlılık değerlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Ölçeğin Geçerliliği ile ilgili Bulgular ve Yorum

Ölçeğin geçerliliğine ait bulgular için faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. AFA kapsamında örneklemin yeterliliği, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Küresellik Testi (Bartlett's Sphericity Test) ile incelenmiştir. Korelasyon matrisinin, Bartlett'in Küresellik Testinin ve KMO Testinin incelenmesi, veriye faktör analizi uygulanıp uygulanmayacağı hakkında bilgi sağlar (Kalaycı, 2006). Tablo 4'te KMO ve Bartlett Testine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4

KMO ve Barlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin		.786
Barlett Küresellik Testi	Ki kare Değeri (X^2)	2506,589
	Serbestlik Derecesi (df)	325
	Anlamlılık Değeri (p)	.000

Tablo 4'e bakıldığında KMO değeri .786 olarak hesaplanmıştır. Mevcut araştırma kapsamında hesaplanan KMO değeri, örneklemin yeterli olduğunu göstermiştir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Tablo 4'e bakıldığında Bartlett testi $p < .05$ için anlamlı bulunmuş, bu bulgu maddeler arasındaki korelasyon ilişkilerinin olduğu anlamına gelmektedir (Can, 2022). Ki

kare değeri 2506,589 ve serbestlik derecesi 325 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler, verilerden faktör oluşturulabileceğini göstermektedir (Can, 2022).

Mevcut çalışmada ilk çalışma grubuna uygulanan, 26 maddelik formdan elde edilen veriler üzerinde beş kez AFA gerçekleştirilmiştir. Birinci AFA sonucunda, KMO değerinin .786 olduğu, yapının toplam varyansın %45,962'sini açıkladığı; birinci boyutun özdeğerinin 4.862; ikinci boyutun özdeğerinin 2.597; üçüncü boyutun özdeğerinin 2.346 ve dördüncü boyutun özdeğerinin 2.145 olarak hesaplandığı görülmüştür. Toplam madde sayısının az olduğu ölçeklerde, .30 altındaki faktör yüküne sahip olan ve faktör yükleri arasındaki farkın .10'nun altında olan maddelerin çıkarılması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2019). Bu nedenle faktör yükü .30'un altında kalan madde 1, madde 2 ve madde 23'ün çıkarılmasına karar verilmiştir. Ayrıca faktör yükleri arasındaki farkın .10'un altında kalan 7., 19. ve 24. maddeler de ölçekten çıkarıldıktan sonra ikinci AFA gerçekleştirilmiştir.

İkinci AFA sonucunda, KMO değerinin .770 olduğu, yapının toplam varyansın %52,239'unu açıkladığı; birinci boyutun özdeğerinin 4.239; ikinci boyutun özdeğerinin 2.219; üçüncü boyutun özdeğerinin 2.158 ve dördüncü boyutun özdeğerinin 1.832 olarak hesaplandığı görülmüştür. Maddelerin faktör yüklerine bakıldığında, faktör yükleri arasındaki farkın .10'un altında kalan 18. madde ile birden fazla faktöre yüklenen 14. ve 15. maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra üçüncü AFA gerçekleştirilmiştir.

Üçüncü AFA sonucunda, KMO değerinin .744 olduğu, yapının toplam varyansın %54,530'unu açıkladığı; birinci boyutun özdeğerinin 3.697; ikinci boyutun özdeğerinin 2.091; üçüncü boyutun özdeğerinin 1.838 ve dördüncü boyutun özdeğerinin 1.643 olarak hesaplandığı görülmüştür. Maddelerin faktör yüklerine bakıldığında, faktör yükleri arasındaki farkın .10'un altında kalan 12. ve 13. maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra dördüncü AFA gerçekleştirilmiştir.

Dördüncü AFA sonucunda, KMO değerinin .720 olduğu, yapının toplam varyansın %57,795'ini açıkladığı; birinci boyutun özdeğerinin 3.327; ikinci boyutun özdeğerinin 2.087; üçüncü boyutun özdeğerinin 1.761 ve dördüncü boyutun özdeğerinin 1.494 olarak hesaplandığı görülmüştür. Maddelere bakıldığında yüklendiği faktördeki diğer maddelerden düşük varyans değerine sahip olduğu görülen 6. madde ölçekten çıkarıldıktan sonra beşinci AFA gerçekleştirilmiştir.

Beşinci AFA sonucunda KMO değerinin .707 olduğu görülmüştür. Faktörlerin özdeğerleri ve varyans değerlerine ilişkin bilgiler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

STBS Ölçeğinin Özdeğerleri ve Açıkladıkları Varyans Sonuçları

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Döndürme Sonrası Yük Değerleri		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	3,105	22,180	22,180	2,508	17,917	17,917
2	2,085	14,892	37,072	2,182	15,584	33,501
3	1,759	12,563	49,635	1,863	13,307	46,808
4	1,457	10,409	60,044	1,853	13,236	60,044
5	,878	6,271	66,316			
6	,777	5,551	71,866			
7	,742	5,303	77,170			
8	,593	4,239	81,409			
9	,535	3,820	85,229			
10	,494	3,526	88,754			
11	,454	3,245	91,999			
12	,408	2,913	94,912			
13	,379	2,705	97,617			
14	,334	2,383	100,000			

Tablo 5’te görüldüğü üzere birinci faktörün özdeğeri 2.508’dir ve varyansın %17,917’sini; ikinci faktörün özdeğeri 2.182’dir ve varyansın %15,584’ünü; üçüncü faktör özdeğeri 1.863’tür ve varyansın %13,307’sini; dördüncü faktörün özdeğeri 1.853’dür ve varyansın %13,236’sını açıklamıştır. Açıklanan toplam varyansın oranı %60,044 olarak bulunmuştur. Mevcut araştırma kapsamında yapılan, dördüncü AFA bulgularına göre açıklanan varyansın iyi düzeyde olduğu görülmektedir (Çokluk vd., 2010). Faktör analizi sonucu elde edilen maddelerin yer aldığı faktör ve faktör yükleri Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6

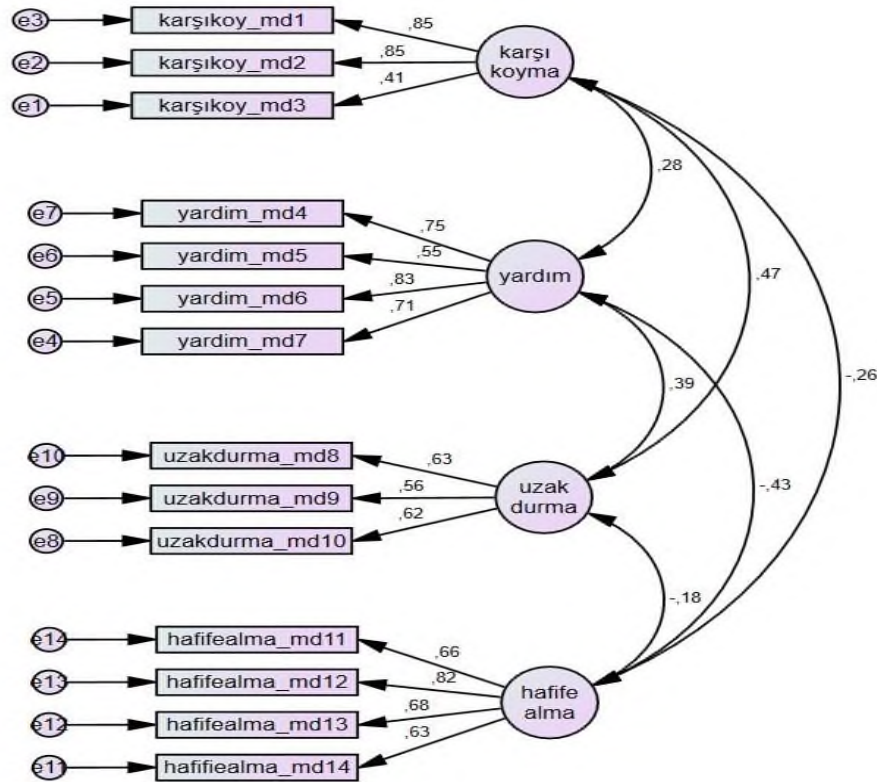
Ölçeğe Ait Faktör Yükleri

Madde Numarası	Maddeler	Faktörler			
		Yardım Arama	Hafife Alma	Uzak Durma	Karşı Koyma
8	Ailemden yardım isterim.	.811			
10	Resmi kurum ya da kişilerden (emniyet güçleri, avukat, savcılık vs.) yardım isterim.	.811			
11	Bir ruh sağlığı uzmanından (psikolojik danışman, psikiyatri, psikolog) yardım alırım.	.761			
9	Arkadaşlarımdan yardım isterim.	.699			
25	Takip edildiğimi düşünmemeye çalışırım.		.765		
22	Takipçinin davranışlarının kendiliğinden geçmesini beklerim.		.729		
26	Takip edilmeyi gözümde büyütmem.		.721		
21	Takipçinin davranışlarını görmezden gelirim.		.709		
17	Günlük rutinimi değiştiririm (örneğin; farklı otobüslere binmek, eve/okula gidiş saatlerinde değişiklik yapmak vb.).			.800	
16	Takipçinin bulunduğu/bulunabileceği ortamlara gitmekten kaçınırım.			.755	
20	Elektronik veya medya erişilebilirliğimi engellerim (örneğin; sosyal medya hesabımı gizliye alırım veya kapatırım, farklı numaralardan gelen çağrılarını açmam, takipçinin telefon numarasını ve/veya sosyal medya hesaplarını engellerim. vb.).			.665	
4	Takipçi ile iletişimimi keserim.				.811
3	Takipçinin isteklerini (örneğin; flört etme teklifini, birlikte zaman geçirme isteğini, iletişim kurma girişimlerini vb.) reddederim.				.747
5	Takipçinin davranışlarından rahatsız olduğumu belli ederim (örneğin; soğuk ve mesafeli davranırım, suratımı asarım vb.).				.730

Tablo 6’da görüldüğü üzere analiz sonucunda dört faktörden ve 14 maddeden oluşan STBS Ölçeğinin alt boyutlarındaki maddelerin faktör yükleri .66 ile .81 arasında değişmektedir. Ayrıca 8. 9., 10. ve 11. maddelerin “Yardım Arama” alt boyutunda yer aldığı; 21., 22., 25. ve 26. maddelerin “Hafife Alma” alt boyutunda yer aldığı; 16., 17. ve 20. maddelerin “Uzak Durma” ve 3., 4. ve 5. maddelerin “Karşı Koyma” alt boyutunda yer aldığı görülmektedir. Faktör analizinde maddelerin faktör yüklerinin .45 ve üzeri olması iyi bir yapı sergilendiğini göstermektedir (Ho, 2006). Bu nedenle mevcut çalışmada, maddelerin faktör yüklerinin ölçeğin iyi bir yapı sergilediğine işaret ettiği söylenebilir.

AFA sonrası elde edilen ölçeğin yapısını doğrulamak için ayrı bir örnek üzerinde bir DFA yapılması gerekmektedir (Kline, 2013). Mevcut çalışmada, STBS Ölçeğinin AFA ile oluşturulan 4 faktörlü ve 14 maddelik formu DFA ile doğrulanmaya çalışılmıştır. DFA sonucu elde edilen yapısal eşitlik modeli (YEM) Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1
STBS Ölçeğinin DFA Sonucunun Path Diyagramı

Şekil 1 incelendiğinde; maddelerin faktör yük değerlerinin karşı koyma faktöründe .41 ve .85 arasında; yardım arama faktöründe .55 ve .83 arasında; uzak durma faktöründe .56 ve .63 arasında; hafife alma faktöründe .63 ve .82 arasında değiştiği görülmüştür. Faktör yüklerinin en az .32 olması gerektiği kabul edilirken (Tabachnick ve Fidell, 2007) modeldeki faktör yüklerinin, .41'in üzerinde olması ölçeğin iyi bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Test edilen modeldeki uyum indeksi değerleri Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7
STBS'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Uyum Değerleri	Mükemmel	Kabul Edilebilir	Elde Edilen Değerler
X^2/sd	≤ 2	2-5	2.348
RMSEA	$\leq .05$	$\leq .08$	.062
CFI	$\geq .95$	$\geq .90$	.936
AGFI	$\geq .95$	$\geq .90$	.910
RMR	$\leq .05$	$\leq .08$	.068
GFI	$\geq .95$	$\geq .90$	.939

Tablo 7'de DFA sonuçlarından elde edilen uyum indeksleri değerlerine bakıldığında X^2/sd değerinin 2.348, RMSEA değerinin .062, CFI değerinin .936, AGFI değerinin .910, RMR değerinin .068 ve GFI değerinin .939 olduğu görülmüştür. Elde edilen değerlerin kabul edilebilir düzeye sahip olduğu tespit edilmiştir (Çokluk vd., 2010). Analiz sonucunda ölçekteki 14 maddenin uyum değerlerinin kabul edilebilir uyum seviyesinde oldukları görülmüştür. Elde edilen bulgular, modelinin dört faktörlü yapısının doğrulandığını göstermektedir. Maddelerin birbirleri ve faktörler ile ilişkili olduğunu ifade eden yakınsak geçerlilik için AVE ve CR değerlerine bakılmıştır. Bu değerler Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8
STBS'nin Faktörlerinin AVE ve CR değerleri

Alt Faktörler	AVE	CR
Yardım Arama	.59	.85
Hafife Alma	.59	.85
Uzak Durma	.51	.76
Karşı Koyma	.59	.80

Tablo 8 incelendiğinde AVE değerlerinin .50'nin üzerinde, CR değerlerinin AVE değerinden büyük ve en düşük CR değerinin .76 olduğu görülmüştür. Yakınsak geçerlilik için AVE değerinin .50'nin üzerinde olması ve CR değerinin AVE değerinden büyük olması beklendiğinden (Fornell ve Larcker, 1981; Hair vd., 2010) yakınsak geçerliliğin sağlandığı söylenilebilir. STBS'nin alt ölçekleri arasındaki korelasyona bakılmış ve elde edilen korelasyon değerleri Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

STBS'nin Faktörleri Arasındaki Korelasyon Değerleri

Faktörler	1	2	3	4
1. Karşı Koyma	1			
2. Yardım Arama	.24**	1		
3. Uzak Durma	.38**	.31**	1	
4. Hafife Alma	-.21**	-.33**	-.14**	1

Karşı Koyma: STBS Ölçeği Karşı Koyma Alt Ölçeği; Yardım Arama: STBS Ölçeği Yardım Arama Alt Ölçeği; Uzak Durma: STBS Ölçeği Uzak Durma Alt Ölçeği; Hafife Alma: STBS Ölçeği Hafife Alma Alt Ölçeği **p<.01

Tablo 9 incelendiğinde STBS Ölçeğinin karşı koyma alt ölçeği ile yardım arama alt ölçeği arasında .24 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Karşı koyma alt ölçeği ile uzak durma alt ölçeği arasında .38 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Karşı koyma alt ölçeği ile hafife alma alt ölçeği arasında .21 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yardım arama alt ölçeği ile uzak durma alt ölçeği arasında .31 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yardım arama alt ölçeği ile hafife alma alt ölçeği arasında .33 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Uzak durma alt ölçeği ile hafife alma alt ölçeği arasında .14 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Korelasyon değerlerinin .01-.29 arasında zayıf düzeyde, .30-.70 orta düzeyde, .71-.99 güçlü düzeyde ilişkinin olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Tabloda 9'daki değerlere bakıldığında faktörler arasında düşük veya orta düzeyde ilişkinin olduğu, hafife alma alt ölçeği ile diğer alt ölçekler arasında negatif yönde ilişkinin olduğu görülmüştür.

Karşı koyma alt ölçeği ile yardım arama alt ölçeği arasındaki pozitif ilişki literatür ile tutarlıdır. Çünkü takipçiye yönelik söylemler başarısız olduğunda mağdurlar, yasal yolları

kullanarak saplantılı takibi durdurmaya çalışabilir (Cupach ve Spitzberg, 2004). Başlarda mağdurlar saplantılı takip ile tek başına baş edebileceğini düşünse de saplantılı takibi tek başını durduramayacaklarını anladıklarında yasal yollara başvurumaktadırlar (Geistman vd., 2013; Reynes ve Englebrecht, 2010).

Karşı koyma alt ölçeği ile uzak durma alt ölçeği arasındaki pozitif ilişki literatürdeki açıklamalarla tutarlıdır. Mağdurların saplantılı takip süreci boyunca maruz kaldıkları takip davranışları arttıkça takipçiden uzak durmaya yönelik stratejileri kullanmaları daha olasıdır (Harris vd., 2023). Takipçiden tek taraflı da olsa kaçınan mağdurlar, takipçinin kendisine ulaşmasının önünü kesebilir.

Uzak durma alt ölçeği ile yardım arama alt ölçeği arasındaki pozitif yönlü ilişki literatürdeki açıklamalarla tutarlıdır. Çünkü takipçinin taktiklerinden biri de mağdur hakkında çevresinden bilgi almaktır (Walker vd., 2006). Bu da mağduru ulaşılabilir bir hedef haline getirebilir ve mağdurun takipçiden kaçınmaya yönelik stratejilerini işlevsiz kılabilir. Ayrıca mağdurun takipçiden tek taraflı bir şekilde kaçınmaya çalışması mağduru çevresinden izole edebilir (Johansen ve Tjørnhøj Thomsen, 2016). Ancak mağdurun çevresinin de saplantılı takip sürecinden haberdar olması hem mağdura sosyal destek sağlamada hem de takipçinin davranışlarından mağduru korumada etkilidir (Cupach ve Spitzberg, 2004; Ngo ve Paternoster, 2013).

Yardım arama alt ölçeği ile hafife alma alt ölçeği arasındaki negatif ilişki literatürdeki açıklamalarla tutarlıdır. Çünkü daha fazla korkan mağdurların ise proaktif stratejileri (takipçi ile yüzleşme, polise bildirme, adres değişikliği yapma gibi) kullandıkları bilinmektedir (Podaná ve Imríšková, 2016). Takip edilmekten dolayı korku yaşayan mağdurların polise ihbarda bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu (Jordan vd., 2007; Reyns ve Englebrecht, 2010); uzaklaştırma kararı alan mağdurların daha fazla saplantılı takip davranışına maruz kaldığı (Nicastro vd., 2000) düşünüldüğünde yardım arama stratejilerini kullanan mağdurların saplantılı takibi ciddiye aldıkları anlaşılmaktadır.

Hafife alma alt ölçeğinin, diğer alt ölçeklerle negatif yönde ilişkili olması, saplantılı takibe dair algılarla açıklanabilir. Çünkü mağdurun saplantılı takiple baş etmeye çalışması için takipçinin davranışlarını saplantılı takip olarak yorumlaması ve bu davranışları ciddiye alması gerekmektedir. Mağdurların daha yüksek korku düzeyine sahip olmasının ve başka mağduriyetler yaşamasının takip davranışlarını saplantılı takip olarak isimlendirme olasılığını arttırdığı görülmüştür (Jordan vd., 2007). Dolayısıyla takipçinin davranışlarını saplantılı takip

olarak algılamayan diğer bir değişle hafife alan kişilerin, uzak durma, yardım arama ve karşı koyma gibi aktif olmasını gerektirecek stratejileri tercih etmemesi beklenebilir.

4.2. Ölçeğin Güvenirliliği ile ilgili Bulgular ve Yorum

Araştırmada STBS'nin güvenilirliği Cronbach α katsayısı ile incelenmiştir. STBS'nin 14 maddeden oluşan nihai formuna ilişkin alt boyutlarına ait Cronbach α katsayıları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

STBS'nin Alt Boyutlarına Ait Cronbach α Katsayıları

	Cronbach α
Karşı Koyma	.64
Yardım Arama	.79
Uzak Durma	.64
Hafife Alma	.71

Tablo 10 incelendiğinde ölçeğin alt boyutlarının Cronbach α güvenilirlik katsayıları 0,64 ile 0,79 arasında değiştiği görülmektedir. Cronbach'ın α katsayısının 0,6 ile 0,8 arasında bir değer alması beklendiğinden (Wim vd., 2008) ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmada ölçeğin güvenilirlik değerlerinin kabul edilir düzeyde olduğu görülmüştür.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularının sonuçlarına ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada Türk kültürüne özgü kadınların saplantılı takip ile baş etme stratejilerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda saplantılı takiple baş etme stratejileri hakkında literatür gözden geçirilmiştir. Ölçeği geliştirirken ilgili literatür çalışmalarından yararlanılmıştır (Chan ve Sheridan, 2020; Cupach ve Spitzberg, 2004; Geistman vd., 2013; Johansen ve Tjørnhøj Thomsen, 2016; Sağlam ve Ulusoy Doğmuş, 2023). Mevcut çalışma kapsamında geliştirilen ölçek için karşı koyma, yardım arama, uzak durma ve hafife alma olmak üzere dört boyuttan oluşan, 26 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçek beşli likert tipi bir ölçek olarak tasarlanmıştır. Maddelerin kapsam geçerliliğini, anlaşılır olup olmadığını, dilbilgisi kurallarına uygun olup olmadığını gözden geçirmeleri için ikisi PDR biri ölçme alanında uzman 3 öğretim üyesinin, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencilerinin ve Türkçe öğretmeninin görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan öneriler dikkate alınarak maddeler düzenlenmiş ve ölçeğin nihai formuna karar verilmiştir. Gerekli etik kurul izni alındıktan sonra AFA ve DFA için iki ayrı çalışma grubu oluşturulmuştur. Birinci çalışma grubuna 26 maddelik ölçek uygulanmıştır ve bu uygulamadan elde edilen veriler üzerinde beş kez AFA gerçekleştirilmiştir. Beşinci AFA sonucunda faktör yükleri .66 ile .81 arasında değişen, 14 maddeden oluşan ve dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin birinci faktöründe dört madde (8. 9., 10. ve 11.) yer almaktadır. Bu faktörde yer alan maddeler, saplantılı takiple baş ederken takibin sonlanması için üçüncü bir kişinin (polis, avukat, psikolog, aile üyeleri, arkadaş vb.) yardımına başvurmayı ölçmektedir. Bu doğrultuda bu faktör “Yardım Arama”olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktörde ise dört madde (21., 22.,

25. ve 26.) yer almaktadır. Bu faktördeki maddeler, saplantılı takiple baş ederken takibi önemsememeyi ve takipçinin davranışlarını umursamamayı ölçmektedir. Bu yüzden bu faktör “Hafife Alma” olarak isimlendirilmiştir. Üçüncü faktörde üç madde (16., 17. ve 20.) yer almakla birlikte takipçinin mağdura ulaşamaması için mağdurun gösterdiği davranışları ölçmektedir. Bu faktör “Uzak Durma” olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin son faktöründe ise üç madde (3., 4. ve 5.) yer almaktadır. Mağdurun takipçinin davranışlarından rahatsız olduğunu ifade etmesi ve saplantılı takiple aktif bir şekilde baş etmeyi ölçen bu faktör “Karşı Koyma” olarak isimlendirilmiştir.

AFA ile elde edilen yapıyı doğrulamak için ikinci çalışma grubuna, 14 maddelik ölçek uygulanmıştır. Yapılan DFA sonucunda maddelerin faktör yüklerinin .41 ile .85 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca elde edilen uyum indeksleri değerlerinin ($X^2/sd= 2.348$, $RMSEA= .062$, $CFI= .936$, $AGFI= .910$, $RMR= .068$, $GFI= .939$) kabul edilebilir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu da modelinin dört faktörlü yapısının doğrulandığını göstermiştir. Yakınsak geçerlilik için AVE ve CR değerlerine bakılmıştır. AVE değerinin .50’nin üzerinde olması ve CR değerlerinin AVE değerlerinden büyük olması yakınsak geçerliliğin sağlandığını göstermiştir. Ayrıca STBS Ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyon değerleri incelenmiştir. Korelasyon değerlerinin .14 ile .38 arasında değiştiği, faktörler arasında düşük veya orta düzeyde ilişkinin olduğu görülmüştür. Karşı koyma, uzak durma ve yardım arama alt ölçekleri arasında pozitif yönde; hafife alma alt ölçeğinin diğer üç alt ölçeklerle boyutunun negatif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. Son olarak ölçeğin güvenilirliği Cronbach α iç tutarlık güvenilirlik katsayısı ile incelenmiştir. Ölçeğin faktörlerinin Cronbach α güvenilirlik katsayılarının .64 ile .79 arasında değiştiği görülmüştür. Elde edilen bu değerlere göre ölçeğin güvenilirlik değerlerinin kabul edilir düzeyde olduğu görülmüştür. Böylece mevcut çalışma kapsamında geliştirilen STBS Ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut araştırma bulgularından yola çıkarak gelecekte yapılacak çalışmalar için önerilere aşağıda yer verilmiştir.

5.2. Öneriler

1. Mevcut araştırmanın çalışma gruplarını, üniversite eğitimine devam eden genç yetişkin kadınlar oluşturmuştur. Bu nedenle mevcut araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin farklı eğitim düzeyi ve yaş aralığında katılımcılar üzerinde geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi önerilebilir.

2. Saplantılı takiple baş etme deneyimi yaşayan ya da henüz bu deneyimi yaşamamış kişilerin saplantılı takiple baş etme konusundaki ihtiyaçlarını belirlemek için mevcut çalışma kapsamında geliştirilen ölçek kullanılarak çeşitli araştırmalar planlanabilir.
3. Mevcut çalışma kadınlar üzerine gerçekleştirildiğinden, gelecekte erkeklerin de dahil olduğu karma gruplara uygulanabilecek, saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçmeyi amaçlayan ölçek geliştirme çalışmaları planlanabilir.
4. Mevcut çalışma bir ölçek geliştirme çalışması olduğu için saplantılı takiple baş etme stratejilerinin işlevselliği hakkında bilgi vermemektedir. Bu nedenle gelecekte mevcut araştırma kapsamında geliştirilen ölçekteki saplantılı takiple baş etme stratejilerinin işlevsel olup olmadığı konusunda nitel araştırmaların yapılması önerilebilir.
5. Literatürde baş etme stratejileri ile çeşitli değişkenlerin (TSSB, mağdur-takipçi ilişkisi, mağdurun özellikleri gibi) ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Bu nedenle mevcut araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin yukarıda belirtilen değişkenlerle ilişkisini inceleyen çalışmalar planlanabilir.
6. Mevcut çalışma kapsamında geliştirilen ölçek, Türk kültüründen gelen kadınlar üzerinde test edildiği için gelecek kültürler arası karşılaştırmalara olanak sağlayan çalışmaların planlaması önerilebilir.
7. Mevcut çalışma kapsamında geliştirilen ölçek, Türk kültürüne özgü ve saplantılı takiple baş etme stratejilerini ölçmeyi amaçlayan ilk ölçektir. Saplantılı takip konusunda yurt içi literatürde önemli bir boşluğun olduğu göze çarpmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri ölçme araçlarının yetersizliğidir. Bu nedenle gelecek saplantılı takip algısı, takipçinin kullandığı taktikler gibi değişkenleri ölçebilecek ölçme araçlarının geliştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı. (2024). <https://www.adalet.gov.tr/> adresinden 21 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.
- Ahlgrim, B., & Terrance, C. (2021). Perceptions of cyberstalking: Impact of perpetrator gender and cyberstalker/victim relationship. *Journal of Interpersonal Violence*, 36 (7-8), NP4074-NP4093.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale.
- Akers, R. L. (1998). *Social learning and social structure: A general theory of crime and deviance*. Northeastern University Press.
- Akers, R. L. (2001). Social learning theory. In R. Paternoster & R. Bachman (Eds.), *Explaining criminals and crime: Essays in contemporary criminological theory* (pp. 192–210). Roxbury.
- Akmeşe, Z., ve Deniz, K. (2017). Stalk, benliğin izini sürmek. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, 8, 23-32.
- Altınova H.H., ve Duyan V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Journal of Society & Social Work*, 24(2).
- Amar, A. F. (2006). College women's experience of stalking: Mental health symptoms and changes in routines. *Archives of Psychiatric Nursing*, 20(3), 108-116.
- Amar, A. F., & Alexy, E. M. (2010). Coping with stalking. *Issues in Mental Health Nursing*, 31(1), 8-14.
- Australian Bureau of Statistics (2016). Data from the 2005 personal safety survey <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/4906.0Chapter9002012> adresinden 21 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Backes, B. L., Fedina, L., & Holmes, J. L. (2020). The criminal justice system response to intimate partner stalking: A systematic review of quantitative and qualitative research. *Journal of Family Violence*, 35(7), 665-678.
- Bağ, B. (2012). Bir şiddet türü olarak saplantılı takip etme hâli. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 4(1), 165-182.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. *Encyclopedia of Human Behavior*, 4(4), 71-81.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of

- a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226.
- Başar, D. (2019). *Stalking as a new form of violence: Its relationship with ambivalent sexism, honor endorsement and gender-based violence attitudes* (Tez No. 566926) [Yüksek lisans tezi, ODTÜ].
- Başar, D., ve Sakallı, N. (2021). Israrlı takip: Tanımı ve sosyal psikolojik değişkenler ile ilişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 22-36. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120201119m000030>.
- Başusta, N. B., ve Gelbal, S. (2015). Gruplararası karşılaştırmalarda ölçme değişmezliğinin test edilmesi: PISA öğrenci anketi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(4), 80-90.
- Baum K., Catalano S., Rand M., Rose K. (2009). *National crime victimisation survey: Stalking victimization in the United States*. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs.
- Beck, C. J. A., Menke, J. M., Brewster, K. O., & Figueredo, A. J. (2009). Validation of a measure of intimate partner abuse with couples participating in divorce mediation. *Journal of Divorce and Remarriage*, 50, 295–308.
- Begotti, T., & Acquadro Maran, D. (2019). Characteristics of cyberstalking behavior, consequences, and coping strategies: A cross-sectional study in a sample of Italian university students. *Future Internet*, 11(5), 120.
- Björklund, K., Häkkänen-Nyholm, H., Sheridan, L., & Roberts, K. (2010). The prevalence of stalking among Finnish University Students. *Journal of Interpersonal Violence*, 25, 684–698. <https://doi.org/10.1177/0886260509334405>.
- Blaauw, E., Winkel, F. W., Arensman, E., Sheridan, L., & Freeve, A. (2002). The toll of stalking: The relationship between features of stalking and psychopathology of victims. *Journal of Interpersonal Violence*, 17(1), 50-63.
- Black, M. C., Basile, K. C., Breiding, M. J., Smith, S. G., Walters, M. L., Merrick, M. T., ... Stevens, M. R. (2011). The national intimate partner and sexual violence survey (NISVS): 2010 summary report. National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
- Boateng G. O., Neilands Torsten, B., Frongillo Edward, A., Melgar-Quiñonez Hugo, R., &

- Young Sera, L. (2018). Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers in Public Health*, 6, 1-18. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2018.00149>.
- Bolarinwa, O. A. (2015). Principles and methods of validity and reliability testing of questionnaires used in social and health science researches. *Nigerian Postgraduate Medical Journal*, 22(4), 195-201.
- Bowlby J. (1969). *Attachment and loss*. Basic Books.
- Brady, P. Q., & Nobles, M. R. (2017). The dark figure of stalking: Examining law enforcement response. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(20), 3149-3173.
- Brady, P. Q., Nobles, M. R., & Bouffard, L. A. (2017). Are college students really at a higher risk for stalking?: Exploring the generalizability of student samples in victimization research. *Journal of Criminal Justice*, 52, 12-21.
- Braithwaite, J. (1997). Charles Tittle's control balance and criminological theory. *Theoretical Criminology*, 1(1), 77-97.
- Breiding, M. J., Smith, S. G., Basile, K. C., Walters, M. L., Chen, J., & Merrick, M. T. (2014). Prevalence and characteristics of sexual violence, stalking, and intimate partner violence victimization – National intimate partner and sexual violence survey, United States, 2011.
- Brewster, M.P. (2001). Legal help-seeking experiences of former intimate-stalking victims. *Criminal Justice Policy Review*, 12, 91–112.
- Brewster, M. P. (2003). Power and control dynamics in prestalking and stalking situations. *Journal of Family Violence*, 18(4), 207-217.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Guilford Press.
- Budd, T., & Mattinson, J. (2000). *Stalking: Findings from the 1998 British crime survey*. Home Office Research, Development and Statistics Directorate.
- Buhi, E. R., Clayton, H., & Surrency, H. H. (2009). Stalking victimization among college women and subsequent help-seeking behaviors. *Journal of American College Health*, 57(4), 419-426. <https://doi.org/10.3200/JACH.57.4.419-426>.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. (İ.D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (25.Baskı). Pegem.
- Campbell, J. C., Webster, D., Koziol-McLain, J., Block, C., Campbell, D., Curry, M. A., ...&

- Laughon, K. (2017). *Risk factors for femicide in abusive relationships: Results from a multisite case control study*. Routledge.
- Can, A. (2022). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Akademi.
- Carpenter, B. N. (1992). Issues and advances in coping research. In B. N. Carpenter, (Ed.), *Personal coping: Theory, research, and application* (pp.1-13). Praeger.
- Catalano, S. (2012). Stalking victims in the United States- revised. *Age*, 18(19), 8-47.
- Cenger, C. D., Dokudan, E. Y., Yüksel, Ş., ve Arıcan, N. (2021). Stalker harassment; Case report. *Health Sciences Quarterly*, 5, 211-218.
- Cervone, D., Shadel, W. G., & Jencius, S. (2001). Social-cognitive theory of personality assessment. *Personality and Social Psychology Review*, 5(1), 33-51.
- Chan, H. C. O. (2019). Interpersonal and property victimization: An exploratory study of criminogenic risk factors of Hong Kong adolescents. *Children and Youth Services Review*, 106, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104475>.
- Chan, H. C. (2022). Perceptions of stalking in Mainland China: Behaviors, motives, and effective coping strategies. *Behavioral Sciences & The Law*, 40(5), 640-659. <https://doi.org/10.1002/bsl.2591>.
- Chan, H. C., & Sheridan, L. (2020). Coping with stalking and harassment victimization: Exploring the coping approaches of young male and female adults in Hong Kong. *Legal and Criminological Psychology*, 25(2), 165-181. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12168>.
- Chan, H. C., & Sheridan, L. P. (2022). Stalking perpetration in Hong Kong: exploring the stalker-victim relationship. *Victims & Offenders*, 17(7), 1055-1073.
- Chan, H. C., & Sheridan, L. (2021). Who are the stalking victims? Exploring the victimization experiences and psychosocial characteristics of young male and female adults in Hong Kong. *Journal of interpersonal violence*, 36(21-22), NP11994-NP12015.
- Chen, F. F. (2007). Sensitivity of goodness of fit indexes to lack of measurement invariance. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 14(3), 464-504.
- Clark, L. A., & Watson, D. (1995). Constructing validity: basic issues in objective scale development. *Psychological Assessment*, 7(3), 309–319. <http://dx.doi.org/10.1037/1040-3590.7.3.309>.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine

- activity approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588–608.
<https://doi.org/10.2307/2094589>.
- Cortina, J.M., (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98–104.
- Cox, L., & Speziale, B. (2009). Survivors of stalking: Their voices and lived experiences. *Affilia*, 24(1), 5-18. <https://doi.org/10.1177/0886109908326815>.
- Creamer, C. J., & Hand, C. J. (2022). Intimate partner stalking/pursuit: a pathophysiology of attachment style. *International journal Of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 66(5), 604-624.
- Cupach, W., & Spitzberg, B. (2000). Obsessive relational intrusion: Incidence, perceived severity, and coping. *Violence and Victims*, 15, 357–372.
- Cupach, W. R., & Spitzberg, B. H. (2008). Thanks but no thanks....The occurrence and management of unwanted relational pursuit. In S. Sprecher, A. Jenzel, & J. Harvey (Eds.), *Handbook of relationship initiation* (pp. 409–424). Taylor & Francis.
- Cupach, W., & Spitzberg, B. (2004). *The darkside of relationship pursuit: From attraction to obsession and stalking*. Lawrence Erlbaum.
- Cupach, W., Spitzberg, B., Bolingbroke, C., & Tellitocci, B. (2011). Persistence of attempts to reconcile a terminated romantic relationship: A partial test of relational goal pursuit theory. *Communication Reports*, 24(2), 99–115. doi:10.1080/08934215.2011.613737.
- Cupach, W. R., Spitzberg, B. H., Younghans, C. M., & Gibbons, B. S. (2006). Persistence of attempts to reconcile a terminated romantic relationship: An application and partial test of relational goal pursuit theory. In *Western States Communication Association 77th Annual Convention* (pp. 18-21).
- Çokluk, Ö. Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Davis, K. E., Coker, A. L., & Sanderson, M. (2002). Physical and mental health effects of being stalked for men and women. *Violence and Victims*, 17(4), 429-443.
- Davis, K. E., Swan, S. C., & Gambone, L. J. (2012). Why doesn't he just leave me alone? Persistent pursuit: A critical review of theories and evidence. *Sex Roles*, 66, 328-339.
- Doğan, R. (2014). Kadına yönelik şiddetin bir türü olarak, ısrarlı takip (stalking) kavramı ve suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 135-154.

- Dökmen, Z. Y. (2012). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar*. Remzi Kitabevi.
- Demers, J. M., Ward, S. K., Walsh, W. A., Banyard, V. L., Cohn, E. S., Edwards, K. M., & Moynihan, M. M. (2018). Disclosure on campus: Students' decisions to tell others about unwanted sexual experiences, intimate partner violence, and stalking. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 27(1), 54–75.
- Dreßing, H., Bailer, J., Anders, A., Wagner, H., & Gallas, C. (2014). Cyberstalking in a large sample of social network users: Prevalence, characteristics, and impact upon victims. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(2), 61-67.
- Duman, N., Öçalan, H. İ., & Çoban, İ. (2023). Partner ısrarlı takibi veya stalklama: Mağdur ve saldırgan karakteristikleri ve stalklama taktikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 7(13), 33-42.
- Dunn, J. (2002). *Courting disaster: Intimate stalking, culture, and criminal justice*. Aldine deGruyter.
- Dussich, J., & Ginsberg, J. (2003). Stalking as a variant of intimate violence: A theoretical analysis. *Criminal Justice Review*, 28(2), 271-289.
- Dutton, M. A., & Goodman, L. A. (2005). Coercion in intimate partner violence: Toward a new conceptualization. *Sex Roles*, 52, 743-756. doi:10.1007/s11199-005-4196-6.
- Dutton, L. B., & Winstead, B. A. (2006). Predicting unwanted pursuit: Attachment, relationship satisfaction, relationship alternatives, and break-up distress. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(4), 565-586.
- Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1984). Gender stereotyp esstem from the distribution of women and men into social roles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(4), 735.
- Edwards K.M., & Gidycz C. A. (2014) Stalking and psychosocial distress following the termination of an abusive dating relationship: A prospective analysis. *Violence Against Women*, 20(11), 1383–1397.
- Ehrensaft, M. K., Langhinrichsen Rohling, J., Heyman, R. E., O'Leary, K. D., & Lawrence, E. (1999). Feeling controlled in marriage: A phenomenon specific to physically aggressive couples? *Journal of Family Psychology*, 13, 20–32.
- Ellison, L., ve Akdeniz, Y. (1998). Cyber-stalking: The regulation of harassment on the internet. *Criminal Law Review*, 29, 29-48.
- Erden, M., & Akman, Y. (2002). *Gelişim ve öğrenme* (11. Baskı). Arkadaş Yayınevi.

- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. W. W. Norton.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1: Temel kavramlar ve işlemler*. Pegem Akademi.
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2014). Violence against women: an EU-wide survey Main results. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fascendini, F., & Fialová, K. (2011). *Voices from digital spaces: Technology related violence against women*. Association for Progressive Communications (APC).
- Fedina, L., Backes, B. L., Sulley, C., Wood, L., & Busch-Armendariz, N. (2020). Prevalence and sociodemographic factors associated with stalking victimization among college students. *Journal of American College Health*, 68(6), 624-630.
- Fisher, B. S., Cullen, F. T., & Turner, M. G. (2002). Being pursued: Stalking victimization in a national study of college women. *Criminology & Public Policy*, 1, 257-308.
- Fisher, B. S., Cullen, F. T., & Turner, M. G. (2000). *The sexual victimization of college women*. National Institute of Justice.
- Fleming, K. N., Newton, T. L., Fernandez-Botran, R., Miller, J. J., & Burns, V. E. (2012). Intimate partner stalking victimization and posttraumatic stress symptoms in post-abuse women. *Violence Against Women*, 18(12), 1368-1389.
- Flowers, C., Winder, B., & Slade, K. (2022). "You want to catch the biggest thing going in the ocean": A qualitative analysis of intimate partner stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7-8), NP4278-NP4314.
- Fornell, C., & Larcker, D. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Fox, K. A., Gover, A. R., & Kaukinen, C. (2009). The effects of low self-control and childhood maltreatment on stalking victimization among men and women. *American Journal of Criminal Justice*, 34, 181-197.
- Fox, K. A., Nobles, M. R., & Fisher, B. S. (2016). A multi-theoretical framework to assess gendered stalking victimization: The utility of self-control, social learning, and control balance theories. *Justice Quarterly*, 33(2), 319-347.
- Fraenkel, J.R. ve Wallen, N.E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6th ed.). McGraw-Hill.
- Fremouw, W. J., Westrup, D., & Pennypacker, J. (1997). Stalking on campus: The prevalence

- and strategies for coping with stalking. *Journal of Forensic Sciences*, 42(4), 666–669.
- Gamache, D., Savard, C., Faucher, J., & Cloutier, M. È. (2022). Development and validation of the stalking and obsessive relational intrusions questionnaire (SORI-Q). *Journal of Interpersonal Violence*, 37(21-22), NP19420-NP19446.
- Geistman, J., Smith, B., Lambert, E. G., & Cluse-Tolar, T. (2013). What to do about stalking: A preliminary study of how stalking victims responded to stalking and their perceptions of the effectiveness of these actions. *Criminal Justice Studies*, 26(1), 43-66.
- Gürgezoğlu, E. (2010). *Takip/izlemeye ilişkin algının incelenmesi ve mağdur olan/olmayanların kaygı düzeylerinin karşılaştırılması* (Tez No. 278297) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2010). *Multivariate data analysis*. Prentice Hall.
- Hamberger, L. K., Larsen, S. E., & Lehrner, A. (2017). Coercive control in intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior*, 37, 1-11.
- Hambleton, R. K. (1996). Guidelines for adapting educational and psychological tests. *European Journal of Psychological Assessment*, 10(3), 229–244.
- Harris, N., Sheridan, L., & Robertson, N. (2023). Prevalence and psychosocial impacts of stalking on mental health professionals: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(5), 3265-3279.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <http://doi.org/10.1037/00223514.52.3.511>.
- Ho, R. (2006). *Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS*. Chapman and Hall/CRC.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's consequence's international differences in work-related values*. Sage Publications.
- Home Office. (2011). Homicides, firearm offences and intimate violence 2009/10; supplementary volume 2 to crime in England and Wales 2009/10. Home Office statistical bulletin.
- İmamoğlu, E. O. (1991). Aile içinde kadın-erkek rolleri. *Türk Aile Ansiklopedisi*, 3, 832-835.

- Johnson, E. F., & Thompson, C. M. (2016). Factors associated with stalking persistence. *Psychology, Crime & Law*, 22(9), 879-902.
- Johansen, K. B. H., & Tjørnhøj Thomsen, T. (2016). The consequences of coping with stalking—Results from the first qualitative study on stalking in Denmark. *International Journal of Public Health*, 61, 883-889.
- Jordan, C. E., Wilcox, P., & Pritchard, A. J. (2007). Stalking acknowledgement and reporting among college women experiencing intrusive behaviors: Implications for the emergence of a “classic stalking case”. *Journal of Criminal Justice*, 35, 556-569. doi:10.1016/j.jcrimjus.2007.07.008.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Asil Yayıncılık.
- Kamphuis, J. H., & Emmelkamp, P. M. (2001). Traumatic distress among support-seeking female victims of stalking. *American Journal of Psychiatry*, 158(5), 795 – 798.
- Kamphuis, J. H., Emmelkamp, P. M., & Bartak, A. (2003). Individual differences in post-traumatic stress following post-intimate stalking: Stalking severity and psychosocial variables. *British Journal of Clinical Psychology*, 42(2), 145-156.
- Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.
- Karakuş Öztürk, H. (2016). Bir sosyal taciz türü olarak ısrarlı takip -stalking-sinema filmleri üzerinden bir değerlendirme. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(5), 117-132.
- Kaya, E. (2021). Bağlanma kuramı çerçevesinde aldatma ve boşanma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 248-263.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (2nd Ed). The Guilford Press.
- Kline, R. B. (2013). Exploratory and confirmatory factor analysis. In Y. Petscher, C. Schatschneider, & D. L. Compton (Eds.), *Applied quantitative analysis education and the social sciences* (pp. 171–207). Routledge.
- Koçak, L., Özgöl, M., ve Demir, M. (2023). Siber Stalklama Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(Özel Sayı), 256-263.
- Kodan Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1(2), 21-43.

- Korkmaz, İ. (2003). Sosyal Öğrenme Kuramı. (Ed. Yeşilyaprak, Binnur) *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Pegem Yayıncılık.
- Korkodeilou, J. (2017). ‘No place to hide’ Stalking victimisation and its psycho-social effects. *International Review of Victimology*, 23(1), 17-32.
- Kraaij, V., Arensman, E., Garnefski, N., & Kremers, I. (2007). The role of cognitive coping in female victims of stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(12), 1603-1612.
- Krosnick, J. A., & Presser, S. (2009). Question and questionnaire design. In J. D. Wright & P. V. Marsden (Eds.), *Handbook of Survey Research* (pp. 263–314). Elsevier.
- Langhinrichsen Rohling, J., Palarea, R. E., Cohen, J., & Rohling, M. L. (2000). Breaking up is hard to do: Unwanted pursuit behaviors following the dissolution of a romantic relationship. *Violence and Victims*, 15(1), 73-90.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer.
- Logan, T.K., Nigoff, A., Walker, R., & Jordon, C. (2002). Stalker profiles with and without protective orders: Reoffending or criminal justice processing? *Violence and Victims*, 17, 541–553.
- Logan, T. K., Shannon, L., Cole, J., & Swanberg, J. (2007). Partner stalking and implications for women’s employment. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(3), 268-291.
- Logan, T. K., & Walker, R. (2009). Partner stalking: Psychological dominance or “business as usual”? *Trauma, Violence, & Abuse*, 10, 247–270.
- Logan, T. K. (2022). Examining stalking assault by victim gender, stalker gender, and victim-stalker relationship. *Journal of Family Violence*, 37(1), 87-97.
- Logan, T. K. (2020). Examining stalking experiences and outcomes for men and women stalked by (ex) partners and non-partners. *Journal of Family Violence*, 35(7), 729-739.
- Lundgren, E. (2012). *Şiddetin normalleştirilme süreci*. Mor Çatı Kadın Sığınağı Yayınları Vakfı.
- MacKenzie, R. D., Mullen, P. E., Ogloff, J. R., McEwan, T. E., & James, D. V. (2008). Parental bonding and adult attachment styles in different types of stalker. *Journal of Forensic Sciences*, 53(6), 1443-1449.
- Maran, D. A., & Begotti, T. (2022). Cyberstalking and previous offline victimization in Italian young adults: The role of coping strategies. *Social Sciences*, 11(12), 549.
- Marvin, R., Cooper, G., Hoffman, K., & Powell, B. (2002). The Circle of Security project:

- Attachment-based intervention with caregiver-pre-school child dyads. *Attachment & Human Development*, 4(1), 107-124.
- McEwan, T. E., Mullen, P. E., & MacKenzie, R. (2009). A study of the predictors of persistence in stalking situations. *Law and Human Behavior*, 33, 149-158.
- McEwan, T. E., Simmons, M., Clothier, T., & Senkans, S. (2021). Measuring stalking: The development and evaluation of the Stalking Assessment Indices (SAI). *Psychiatry, Psychology and Law*, 28(3), 435-461.
- McFarlane, J., Campbell, J. C., & Watson, K. (2002). Intimate partner stalking and femicide: Urgent implications for women's safety. *Behavioral Sciences & The Law*, 20(1-2), 51-68.
- McGuire, B. E., & Wraith, A. E. (2000). Legal and psychological aspects of stalking: A review. *The Journal of Forensic Psychiatry*, 11(2), 316-327.
- Meloy, J. R. (1998). *The psychology of stalking*. Academic Press.
- Meloy, J. R., & Gothard, S. (1995). Demographic and clinical comparison of obsessional followers and offenders with mental disorders. *American Journal of Psychiatry*, 152, 258-263.
- Miller, L. (2012). Stalking: Patterns, motives, and intervention strategies. *Aggression and Violent Behavior*, 17(6), 495-506.
- Moya, M., Exposito, F., & Ruiz, J. (2000). Close relationships, gender, and career salience. *Sex Roles*, 42, 825-846.
- Mullen, P. E., Mackenzie, R., Ogloff, J. R., Pathé, M., McEwan, T., & Purcell, R. (2006). Assessing and managing the risks in the stalking situation. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online*, 34(4), 439-450.
- Mullen, P. E., & Pathe, M. (1994). Stalking and the pathologies of love. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 28(4), 469-477.
- Mullen, P. E., Pathe, M., Purcell, R., & Stuart, G. W. (1999). A study of stalkers. *The American Journal of Psychiatry*, 156(12), 1463-1470.
- Mullen, P. E., Pathé, M., & Purcell, R. (2001). Stalking: New constructions of human behaviour. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 35(1), 9-16.
- Mustaine, E. E., & Tewksbury, R. (1999). A routine activity theory explanation for women's stalking victimizations. *Violence Against Women*, 5, 43-62.
- National Institute of Justice. (1993). The National Criminal Justice Association Project

- Report. Washington, DC: U.S. Department of Justice.
- Nicastro, A. M., Cousins, A. V., & Spitzberg, B. H. (2000). The tactical face of stalking. *Journal of Criminal Justice*, 28(1), 69-82.
- Nobles, M. R., Reyns, B. W., Fox, K. A., & Fisher, B. S. (2014). Protection against pursuit: A conceptual and empirical comparison of cyberstalking and stalking victimization among a national sample. *Justice Quarterly*, 31(6), 986-1014. <https://doi.org/10.1080/07418825.2012.723030>.
- Nobles, M. R., Cramer, R. J., Zottola, S. A., Desmarais, S. L., Gemberling, T. M., Holley, S. R., & Wright, S. (2018). Prevalence rates, reporting, and psychosocial correlates of stalking victimization: Results from a three-sample cross-sectional study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 53, 1253-1263.
- Nobles, M. R., & Fox, K. A. (2013). Assessing stalking behaviors in a control balance theory framework. *Criminal Justice and Behavior*, 40(7), 737-762.
- Noffsinger, S. (2015). What stalking victims need to restore their mental and somatic health. *Current Psychiatry*, 14(6), 43-47.
- Ngo, F. T., & Paternoster, R. (2013). Stalking, gender, and coping strategies: A partial test of Broidy and Agnew's gender/general strain theory hypotheses. *Victims & Offenders*, 8(1), 94-117.
- Nunnally JC. (1978). *Psychometric theory*. McGraw-Hill.
- Office for Victims of Crime. (2002). Strengthening antistalking statutes: Legal Series Bulletin 1. Washington, DC: Office for Victims of Crime: U.S. Department of Justice.
- Olson, E. C., Rickert, V. I., & Davidson, L. L. (2004). Identifying and supporting young women experiencing dating violence: What health practitioners should be doing now. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 17(2), 131-136.
- Ornstein, P., & Rickne, J. (2013). When does intimate partner violence continue after separation? *Violence Against Women*, 19(5), 617-633.
- Oxford İngilizce Sözlük. (2019). Stalk. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/stalk> adresinden 21 Mart 2024 tarihinde alınmıştır.
- Özen, Ö. (2015). *Televizyondaki şiddetin çizgi filmler yolu ile okul öncesi çocuklara etkisi* (Tez No. 413930) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları

- arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Palmen, R., Francoli, N., Genova, A., Göksel, A., Sales, L., Sansonetti, S., ... & Öztürk, A. (2016). WAVE: Kadına yönelik şiddet karşılaştırmalı raporu: İtalya, İspanya ve Türkiye.
- Parkhill, A. J., Nixon, M., & McEwan, T. E. (2022). A critical analysis of stalking theory and implications for research and practice. *Behavioral Sciences & The Law*, 40(5), 562-583.
- Patton, C. L., Nobles, M. R., & Fox, K. A. (2010). Look who's stalking: Obsessive pursuit and attachment theory. *Journal of Criminal Justice*, 38, 282-290.
- Phillips, L., Quirk, R., Rosenfeld, B., & O'Connor, M. (2004). Is it stalking? Perceptions of stalking among college undergraduates. *Criminal Justice and Behavior*, 31(1), 73-96.
- Pittaro, M. L. (2007). Cyber stalking: An analysis of online harassment and intimidation. *International Journal of Cyber Criminology*, 1(2), 180-197. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18794>.
- Piquero, A. R., & Hickman, M. (1999). An empirical test of Tittle's control balance theory. *Criminology*, 37(2), 319-342.
- Piquero, A. R., MacDonald, J., Dobrin, A., Daigle, J. E., & Cullen, F. T. (2005). Self-control, violent offending, and homicide victimization: Assessing the general theory of crime. *Journal of Quantitative Criminology*, 21(1), 55-71. <https://doi.org/10.1007/s10940-004-1787-2>.
- Podaná, Z., & Imříšková, R. (2016). Victims responses to stalking: An examination of fear levels and coping strategies. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(5), 792-809.
- Purcell, R., Pathe, M., & Mullen, P. E. (2005). A study of women who stalk. *American Journal of Psychiatry*, 162(10), 1993-1999.
- Purcell, R., Pathé, M., & Mullen, P. E. (2004). Editorial: When do repeated intrusions become stalking?. *Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 15(4), 571-583. doi:10.1080/14789940412331313368.
- Purcell, R., Pathé, M., & Mullen, P. E. (2010). Gender differences in stalking behaviour among juveniles. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 21(4), 555-568. <https://doi.org/10.1080/14789940903572035>.
- Purcell, R., Pathé, M., Baksheev, G. N., MacKinnon, A., & Mullen, P. (2012). What mediates

- psychopathology in stalking victims? The role of individual-vulnerability and stalking-related factors. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 23(3), 361-370. <https://doi.org/10.1080/14789949.2012.679007>.
- Resmi Gazete* 31848 (27 Mayıs 2022).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/05/20220527-7.htm> adresinden 20 Ocak 2024 tarihinde alınmıştır.
- Reyes, H. L. M., Foshee, V. A., Niolon, P. H., Reidy, D. E., & Hall, J. E. (2016). Gender role attitudes and male adolescent dating violence perpetration: Normative beliefs as moderators. *Journal of Youth and Adolescence*, 45, 350-360.
- Reynes, B. W., & Englebrecht, C.M. (2010). The stalking victim's decision to contact the police: A test of Gottfredson and Gottfredson's Theory of criminal justice decision making. *Journal of Criminal Justice*, 38(5), 998-1005.
- Reyns, B., Fisher, B. S., & Randa, R. (2018). Explaining cyberstalking victimization against college women using a multitheoretical approach: Self-control, opportunity, and control balance. *Crime & Delinquency*, 64(13), 1742–1764. <https://doi.org/10.1177/0011128717753116>.
- Reyns, B. W., Henson B., & Fisher B. S. (2011). Being pursued online: Applying cyber life style- routine activities theory to cyberstalking victimization. *Criminal Justice and Behavior*, 38, 1149-1169.
- Reyns, B. W., Henson, B., Fisher, B. S., Fox, K. A., & Nobles, M. R. (2016). A gendered lifestyle-routine activity approach to explaining stalking victimization in Canada. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(9), 1719-1743.
- Reyns, B. W., Randa, R., & Brady, P. (2023). Identifying and explaining the harmful effects of stalking victimization: An analysis of the National Crime Victimization Survey. *Justice Quarterly*, 1-24.
- Roberts K., Tolou-Shams M., & Madera K. (2016). Adolescent versus adult stalking: A brief review. *Journal of Forensic Psychology Practice*, 16(4), 236-252.
- Rosay, A. B. (2021). National survey estimates of violence against American Indian and Alaska Native people. *Dep't of Just. J. Fed. L. & Prac.*, 69, 91.
- Sağlam, S., ve Ulusoy Doğmuş, Y., (2023). Kadınların ısrarlı takip edilme durumlarının ve baş etme stratejilerinin incelenmesi. Bayar, A., & Kayalar, F. (Ed), *Eğitim bilimlerinde yenilikçi çalışmalar* (321-338) içinde. Duvar.

- Sakallı, N., ve Curun, F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlar. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 22, 31-45.
- Sciarrotta, D. R., Martin, L. A., & Rogers, R. (2022). Control balance, personality traits, attachment, and communication styles associated with stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(9-10), NP6236-NP6260.
- Scott A. J., & Sheridan L. (2011). Reasonable perceptions of stalking: The influence of conduct severity and the perpetrator-target relationship. *Psychology, Crime & Law*, 17, 331-343.
- Sheridan, L., & Davies, G. M. (2001). Violence and the prior victim–stalker relationship. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 11(2), 102-116.
- Shorey, R. C., Cornelius, T. L., & Strauss, C. (2015). Stalking in college student dating relationships: A descriptive investigation. *Journal of Family Violence*, 30(7), 935-942. Doi: 10.1007/s10896-015-9717-7.
- Siegel, D. J., & Hartzell, M. (2003). *Parenting from the inside out: How a deeper self-understanding can help you raise children who thrive*. Penguin.
- Short, E., Guppy, A., Hart, J. A., & Barnes, J. (2015). The impact of cyberstalking. *Studies in Media and Communication*, 3(2), 23-37.
- Silva Santos I. L., Pimentel, C.E., & Mariano, T. E. (2021). Cyberstalking scale: Development and relations with gender, FOMO and social media engagement. *Current Psychology*, 42(6), 4802-4810. Doi: 10.1007/s12144-021-01823-3.
- Sinclair, H. C., & Frieze, I. H. (2000). Initial courtship behavior and stalking: How should we draw the line? *Violence and Victims*, 15(1), 23-40. Doi: 10.1891/0886-6708.15.1.23.
- Snyder, R., Shapiro, S., & Treleaven, D. (2012). Attachment theory and mindfulness. *Journal of Child and Family Studies*, 21, 709-717.
- Spencer, C. M., & Stith, S. M. (2020). Risk factors for male perpetration and female victimization of intimate partner homicide: A meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(3), 527-540.
- Spitzberg, B. H. (2003). Reclaiming control in stalking cases. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 41(8), 38-45.
- Spitzberg, B. H. (2002). The tactical topography of stalking victimization and management. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3(4), 261-288.
- Spitzberg, B. H., Cupach, W., Hannawa, A., & Crowley, J. (2014). A preliminary test of a

- relational goal pursuit theory of obsessive relational intrusion and stalking. *Studies in Communication Sciences*, 54, 1–8. Doi:10.1016/j.scoms.2014.03.007.
- Spitzberg, B. H., & Cupach, W. R. (2007). The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior*, 22, 33-42.
- Spitzberg, B. H., & Hoobler, G. (2002). Cyberstalking and the technologies of interpersonal terrorism. *New Media & Society*, 4(1), 67-88.
- Spitzberg, B. H., Nicastro, A. M., & Cousins, A. V. (1998). Exploring the interactional phenomenon of stalking and obsessive relational intrusion. *Communication Reports*, 11(3), 33-47.
- Stark E. (2018). Coercive control as a framework for responding to male partner abuse in the UK: Opportunities and challenges. In Lombard N. (Ed.), *The Routledge handbook of gender and violence* (pp. 15-18). Taylor & Francis.
- Stark, E. (2007). *Coercive control: How men entrap women in personal life*. Oxford University Press.
- Stark, E. (2013). Coercive control. In N. Lombard & L. McMillan (Eds.), *Violence against women: Current theory and practice in domestic abuse, sexual violence and exploitation* (pp. 17-35). Jessica Kingsley.
- Stark, E., & Hester, M. (2019). Coercive control: Update and review. *Violence Against Women*, 25(1), 81-104.
- Stefanska, E. B., Longpré, N., & Harriman, R. S. (2022). The wheel of change moves on: Assessing the severity of stalking behavior. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(15-16), NP14672-NP14694.
- Strawhun, J., Adams, N., & Huss, M. T. (2013). The assessment of cyberstalking: An expanded examination including social networking, attachment, jealousy, and anger in relation to violence and abuse. *Violence and Victims*, 28(4), 715.
[https:// doi.org/10.1891/0886-6708.11-00145](https://doi.org/10.1891/0886-6708.11-00145).
- Şener, G., & Abınık, N. (2021). *Türkiye’de dijital şiddet araştırması*. Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği Araştırması.
- Şenses, Ö., ve Karaaslan, İ. A. (2023). Toplumsal cinsiyet bağlamında siber takip üzerine yapılan bir araştırma. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*, 3(6), 185-215.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Allyn and Bacon.

- Taşkın, Ş. C. (2023). Israrlı takip suçu. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 91-136.
- Taylor Dunn, H., Bowen, E., & Gilchrist, E. A. (2021). Reporting harassment and stalking to the police: A qualitative study of victims experiences. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(11-12), NP5965-NP5992.
- Thomas, S., Purcell, R., Pathé, M., & Mullen, P. (2008). Harm associated with stalking victimization. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 42, 800–806.
- Thompson, C. M., Dennison, S. M., & Stewart, A. (2012). Are female stalkers more violent than male stalkers? Understanding gender differences in stalking violence using contemporary sociocultural beliefs. *Sex Roles*, 66, 351-365.
- Tittle, C. R. (1995). *Control balance: Toward a general theory of deviance*. Westview Press.
- Tittle, C. R. (2004). Refining control balance theory. *Theoretical Criminology*, 8, 395-428.
- Tjaden, P. G., & Thoennes, N. (1998). Stalking in America: Findings from the national violence against women survey. US Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice.
- Tunç, K. (2021). Yargıtay kararlarında flört girişiminin cinsel taciz suçundan ayırımı. *Ceza Hukuku Dergisi*, 16(45), 175-194.
- Turmanis, S. A., & Brown, R. I. (2006). The Stalking and Harassment Behaviour Scale: Measuring the incidence, nature, and severity of stalking and relational harassment and their psychological effects. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 79(2), 183-198.
- Uğur, E., Savcı, M., Akat, M., & Ercengiz, M. (2022). Siber şiddet ile ilgili iki ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği: Siber Obsesif Takip Ölçeği (SOTÖ) ve Siber Flört Şiddeti Ölçeğinin (SFŞÖ) Türkçeye uyarlanması. *E-International Journal of Educational Research*, 13(3).
- USAttorney General. (1999). Cyberstalking: A new challenge for law enforcement and industry. Report from the Attorney General to the Vice President.
- Uyumaz, A., ve Akdağ, İ. (2015). Türk özel hukukunda şiddet ve ısrarlı takip kavramı ile ısrarlı takip mağdurunun korunması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19(2), 45-94.
- Van der Aa, S. (2018). New trends in the criminalization of stalking in the EU member states. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 24(3), 315-333.

- Victorian Law Reform Commission. (2021). Stalking: Consultation paper.
- Villacampa, C., & Pujols, A. (2019). Effects of and coping strategies for stalking victimisation in Spain: Consequences for its criminalisation. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 56, 27-38.
- Walker, R., Logan, T. K., Cole, J., & Shannon, L. (2006). *Partner stalking: How women respond, cope, and survive*. Springer.
- Weller, M., Hope, L., & Sheridan, L. (2013). Police and public perceptions of stalking: The role of prior victim–offender relationship. *Journal of Interpersonal Violence*, 28(2), 320-339.
- West, S. G., Finch, J. F. ve Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications* (pp. 56-75). Sage Publications.
- White, E., Longpre, N., & Stefanska, E. B. (2022). Stalking behaviors presented by ex-intimate stalkers: A victim's perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7-8), NP5074-NP5093.
- Willie, T. C., Khondkaryan, E., Callands, T., & Kershaw, T. (2018). “Think like a man”: How sexual cultural scripting and masculinity influence changes in men's use of intimate partner violence. *American Journal of Community Psychology*, 61(1-2), 240-250. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12224>.
- Wilson, C., Sheridan, L., & Garratt-Reed, D. (2021). What is cyberstalking? A review of measurements. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(11-12), NP9763-NP9783.
- Wim J., Katrien W., Patrick D. P., and Patrick V. K., (2008). *Marketing research with spss*. Prentice Hall; Pearson Education.
- Worsley, J. D., Wheatcroft, J. M., Short, E., & Corcoran, R. (2017). Victims voices: Understanding the emotional impact of cyberstalking and individuals coping responses. *Sage Open*, 7(2), 2158244017710292.
- Yilmaz, N. A., Golge, Z. B., ve Yükseloğlu, E. H. (2023). Stalking and culture; Old behavior, new crime. *Novel Forensic Research*, 2(3), 45-9.
- Yücel, D. (2014). *Çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkilerinin incelenmesi* [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi].

EKLER

EK 1. Etik Kurul İzin Formu

E-06 2023 47 38/ys: 1005/2023-E.302496

Etik Kurul Otomasyonu

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu			
Oturum Tarihi : 04-05-2023		Oturum Sayısı : 3	
Karar Sayısı : 19			
Etik Açıdan Uygun			
Çalışma Adı		Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği Geliştirme	
Araştırmacılar		Yüksekisans Öğrencisi Sıdika SAĞLAM (Yürütücü) Dr.Öğretim Üyesi Yağmur ULUSOY DOĞMUŞ (Danışman)	
Başkan			
Prof.Dr. Yüksel GÖGEBAKAN			
Kurul Üyeleri			
Kullanıcı Mehmet YILMAZ		Prof.Dr. Yusuf BATAR	
Prof.Dr. Mehmet ÖNAL		Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR	
Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK		Prof.Dr. Nesrin SIS	
Prof.Dr. Lutfiye ÖZDEMİR			

EK 2. Tez Orijinallik Formu

SAPLANTILI TAKİP İLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI		
ORIGINALITY REPORT		
8%		
SIMILARITY INDEX		
PRIMARY SOURCES		
1	www.duvaryayinlari.com Internet	331 words — 2%
2	dergipark.org.tr Internet	136 words — 1%
3	acikbilim.yok.gov.tr Internet	132 words — 1%
4	toad.halileksl.net Internet	101 words — 1%
5	www.researchgate.net Internet	83 words — < 1%
6	library.cu.edu.tr Internet	76 words — < 1%
7	abakus.inonu.edu.tr Internet	52 words — < 1%
8	www.bicakhukuk.com Internet	50 words — < 1%
9	www.e-ljer.com Internet	45 words — < 1%

EK 3. Ölçek Formu Ve Örnek Maddeleri

Değerli Katılımcı;

Bu araştırma İnönü Üniversitesi'nde Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında yüksek lisans yapmakta olan Sıdika SAĞLAM tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Yağmur ULUSOY DOĞMUŞ danışmanlığında yürütülmektedir. Araştırmanın amacı takip edilen ve edilmeyen kadınların saplantılı takiple baş etmede kullandıkları stratejileri incelemektir. Çalışmadaki veriler yalnızca bilimsel araştırma amaçlı kullanılacaktır. Sizden herhangi bir kimlik bilginiz alınmayacaktır. Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayanmaktadır. **Çalışma sadece kadın katılımcılara yöneliktir.**

Bu çalışmaya gönüllü olarak katıldım. Bu koşullarda söz konusu bilimsel araştırmaya kendi rızamla gönüllülük içerisinde katılmayı kabul ediyorum.

Evet () Hayır ()

Görüş, öneri ve sorularınız için: [REDACTED]

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaşınız: ...

Hangi fakültede öğrenim görmektesiniz: ...

Bölümünüz: ...

Kaçıncı sınıfsınız: ...

Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği

Saplantılı takip (Stalking) bir bireyin tekrar tekrar sergilediği taciz edici veya tehdit edici davranışları ifade eder. Takip süreci iki haftadan fazla bir süre devam eden ve kişide korku uyandıran bir süreçtir. Takipçi eski/şu anki romantik partner, tanıdık (komşu, akraba, arkadaş vb.) olabileceği gibi bir yabancı da olabilir. İstenmeyen davranışlar; tehdit etme, gözetleme, mülke zarar verme, hediyeler gönderme, sık sık e-posta veya çevrimiçi mesajlar göndermek, tekrarlanan ve istenmeyen telefon aramaları, takip edilenin bilgisayarına zarar vermeyi amaçlayan kötü amaçlı yazılımlar göndermek gibi eylemleri içerebilir. Takip edilenler ise çeşitli yolları deneyerek takipten kurtulmayı amaçlar. Bu çalışma, takip edilenlerin bu tür saplantılı takip davranışlarına karşı en sık kullandıkları ya da kullanacakları baş etme stratejilerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

1. Daha önce yukarıda belirtilen şekilde –yani saplantılı şekilde- takip edildiniz mi?

() **Evet** (Bu soruya cevabınız “Evet” ise 2, 3, 4, 5 ve 6. soruları cevaplayınız ve aşağıda çizelge içinde verilen ölçeği doldurunuz. Birden fazla saplantılı takip edilme deneyiminiz var ise sizi en çok korkutan ve etkileyen takip deneyiminizi düşünerek cevap veriniz.)

() **Hayır** (Cevabınız “Hayır” ise 2, 3, 4, 5 ve 6. soruları cevaplamadan sadece aşağıda çizelge halinde sunulan Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği’ni doldurunuz.)

2. Şuan takip ediliyor musunuz? () Evet, () Hayır

3. Takip ne kadar sürdü? (şuan hala devam ediyor ise ne kadardır devam etmekte?(Örneğin; 2 yıl, 6 ay gibi)
4. Takip eden kişi kim/kimdi? (Örneğin; arkadaşım, akrabam, tanımadığım bir kişi gibi)....
5. Takip edilmeye başladığınızda kaç yaşındaydınız?...
6. Takip eden kişinin cinsiyeti? ()Kadın, () Erkek

Takip ile başa çıkmak için aşağıdaki stratejilerden hangisini ne sıklıkla kullandığınızı işaretleyiniz.
(Eğer daha önce takip edilmediyseniz yukarıda belirttiğimiz takip davranışlarına maruz kaldığınızı düşününüz. Aşağıdaki stratejilerden hangisini ne sıklıkla kullandınız işaretleyiniz.)

Madde no	Saplantılı Takip ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
	Aşağıda yer alan maddeleri dikkatlice okuyarak, katılma derecenizi en iyi yansıtan rakamın üzerine (X) işareti koyunuz. <i>Eğer takip edilirse;</i>					
4	Takipçi ile iletişimimi keserim.	1	2	3	4	5
8	Ailemden yardım isterim.	1	2	3	4	5
17	Günlük rutinimi değiştiririm (Örneğin; farklı otobüslere binmek, eve/okula gidiş saatlerinde değişiklik yapmak vb.).	1	2	3	4	5
25	Takip edildiğimi düşünmemeye çalışırım.	1	2	3	4	5